Tanrılar Zar Attığında

ANDRE ALEXIS

Nora

Roman, öykü ve oyun yazarı André Alexis, 15 Ocak 1957'de Trinidad'da doğmuş, Kanada'da büyümüştür. Yazı kariyerine CanStage'de kadrolu oyun yazarı olarak başlamış ve ilk oyunu *Lambton, Kent* 1995'te sahnelenmiştir. İlk kitabı *Despair and Other Stories of Ottowa*'daki öykülerinde okuyucularını insan aklının karanlık ve rüyamsı derinliklerinde dolaştıracağının ipuçlarını vermiştir.

İlk romanı *Childhood* ile Kanada İlk Roman Ödülü'nü almış, Trillium Kitap Ödülü'nü Alice Munro'yla paylaşmıştır. Bu roman ayrıca Giller Ödülü'ne aday gösterilmiş ve Writer's Trust Kurgu Ödülü'ne layık görülmüştür. Daha sonra yazdığı *Asylum, Beauty and Sadness, Ingrid and the Wolf* ve Rogers Writer's Trust Kurmaca Ödülüne aday gösterilen *Pastoral* ile haklı ününü pekiştirmiştir.

Tanrılar Zar Attığında
André Alexis
Özgün Adı | *Fifteen Dogs*
Çeviren | D. İmra Gündoğdu

Nora Kitap | 24 | Edebiyat
Yayına Hazırlayan | Aslı Tohumcu
Son Okuma | Ahmet Birsen
Kapak Tasarımı | Başak Yaman Eroğlu
Dizgi | Hazel Çelik
1. Baskı | Aralık 2016

ISBN | 978-605-83031-2-6

Copyright © 2015, André Alexis
Türkçe Yayın Hakkı © Nora Kitap, 2016
Türkçe Çeviri Hakkı © D. İmra Gündoğdu, 2016

Bu kitabın yayın hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
Coach House Books'dan alınmıştır.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Nora Kitap, Kırmızı Tazı Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin tescilli markasıdır.

NORA KİTAP
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sok. Osmanlı İş Merkezi 18/9
Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212 222 10 66 - 243 30 73 Faks: 0212 222 46 16
Sertifika No: 32464 info@norakitap.com

Mimoza Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Merkez Efendi Mah. Davutpaşa Cad. No:123 Kat:1 Topkapı / İstanbul
Tel: (212) 482 99 10 (pbx)
Sertifika No:33198

TANRILAR ZAR ATTIĞINDA

André Alexis

Çeviren: D. İmra Gündoğdu

Linda Watson için

por qué es de día, por qué vendrá la noche ...
– Pablo Neruda, *'Oda al perro'*

gün niye vardır, gece neden gelir...
– Pablo Neruda, *'Köpeğe övgü'*

KÖPEK KARAKTERLER

AGATHA, ihtiyar labradoodle.

ATHENA, kahverengi kaniş.

ATTICUS, gıdısı kat kat, haşmetli Napoli mastifi.

BELLA, danua, Athena'nın sürüdeki en yakın arkadaşı.

BENJY, elinden her iş gelen, kurnaz av köpeği.

BOBBIE, talihsiz toller.

DOUGIE, Benjy'nin arkadaşı, schnauzer.

FRICK, Labrador retriever.

FRACK, Frick'le karındaş labrador retriever.

LYDIA, Tazı ve weimaraner kırması, dertli ve asabi.

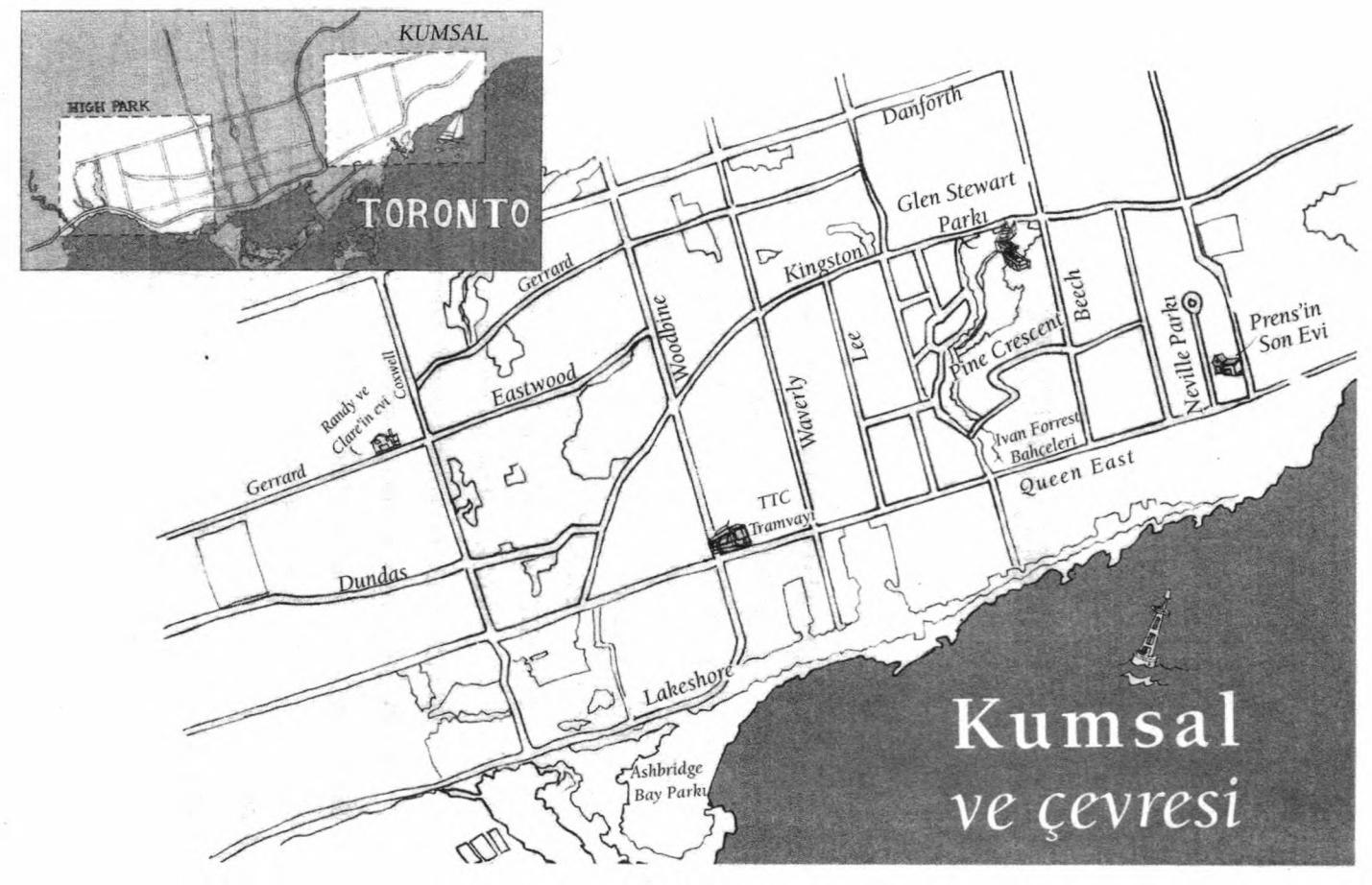
MECNUN, siyah kaniş, 'Lord Jim' veya sadece 'Jim' olarak anılır.

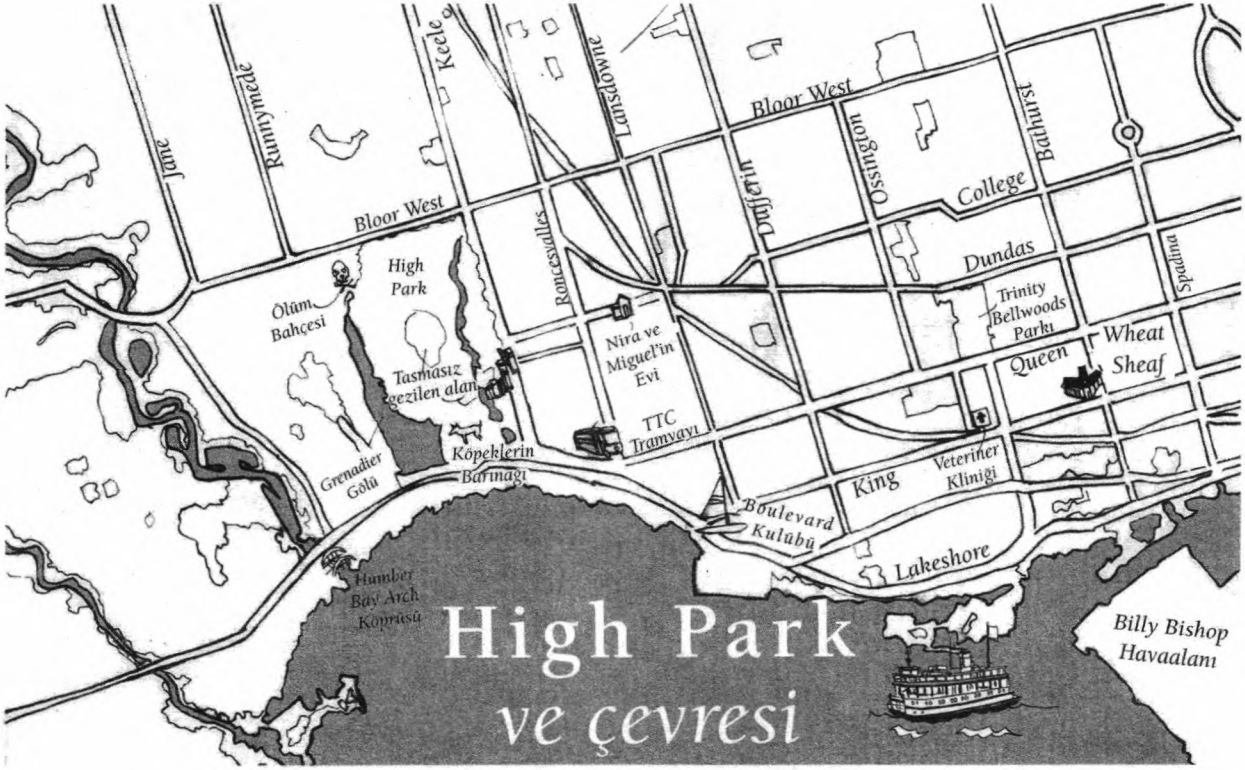
MAX, şiirden nefret eder, kırma.

PRENS, şiir yazan kırma, Russell veya Elvis adıyla da çağrılır.

RONALDINHO, insanların küçümsemesinden bıkmış bir kırma.

ROSIE, dişi Alman kurdu, Atticus'la samimi.

KUMSAL
HIGH PARK
TORONTO
Danforth
Glen Stewart Parkı
Kingston
Gerrard
Woodbine
Lee
Beech
Neville Parkı
Prens'in Son Evi
Pine Crescent
Eastwood
Randy ve Clare'in evi
Coxwell
Waverly
Ivan Forrest Bahçeleri
Queen East
Gerrard
TTC Tramvayı
Dundas
Lakeshore
Ashbridge Bay Parkı
Kumsal
ve çevresi

Jane
Runnymede
Keele
Lansdowne
Bloor West
Bloor West
Dufferin
Ossington
College
Bathurst
Dundas
Spadina
Roncesvalles
High Park
Ölüm Bahçesi
Tasmasız gezilen alan
Nina ve Miguel'in Evi
TTC Tramvayı
Trinity Bellwoods Parkı
Queen
Wheat Sheaf
Köpeklerin Barınağı
Grenadier Gölü
King
Veteriner Kliniği
Boulevard Kulübü
Lakeshore
Humber Bay Arch Köprüsü
Billy Bishop Havaalanı
High Park
ve çevresi

1
BAHİS

Toronto'da bir akşam, Tanrılar Apollo ve Hermes, Wheat Sheaf Barı'ndaydılar. Apollo sakalını köprücük kemiğine kadar uzatmıştı. Titiz Hermes sinekkaydı tıraş olmuştu, fakat kıyafetleri dikkat çekecek derecede dünyeviydi: siyah kot pantolon, siyah deri ceket, mavi gömlek.

İçiyorlarsa da, sarhoşlukları alkolden değildi. Varlıklarının neden olduğu tapınmaydı onları sarhoş eden. Wheat Sheaf bir tapınak gibiydi; ve Tanrılar hoşnuttu. Erkek tuvaletinde Apollo, takım elbiseli, yaşlıca bir adamın kendisine dokunmasına izin verdi. İnsan ırkının bildiği ya da bileceği tüm zevklerden daha yoğun bu zevk, adamcağızın hayatının sekiz yılına mal oldu.

Barda Tanrılar, insanlığın tabiatına dair, amaçsız bir sohbete koyuldular. Eğlenmek için antik Yunanca konuşuyorlardı ve Apollo'ya göre insanlar diğer canlılardan ne daha iyi ne daha kötüydüler; mesela bitten veya filden kötü ya da iyi değillerdi.

Apollo insanların özel bir fazileti olmadığı halde, kendilerini üstün gördüklerini söyledi. Hermes ise karşı fikri savunarak, insanların öncelikle yaratma ve sembol kullanma yöntemlerinin, örneğin arıların karmaşık danslarından, daha enteresan olduğunu söyledi.

"İnsan dilleri pek muğlak," dedi Apollo.

"Olabilir," dedi Hermes, "ama insanları daha eğlenceli kılıyor bu. Şu insanlara bir kulak ver. Sanırsın ki birbirlerini anlıyorlar; halbuki hiçbiri ağızlarından çıkan bir başka insana ne anlam ifade eder bilmez. Böylesi bir saçmalıkta nasıl ayak diriyorsun?"

"Eğlenceli olmadıklarını söylemedim," diye yanıtladı Apollo. "Fakat kurbağalarla sinekler de eğlenceli."

"İnsanlarla sinekleri karşılaştıracaksan işimiz var demektir. Anlıyorsun dediğimi."

Apollo kusursuz, semavi aksanlı bir İngilizceyle –yani bardaki herkesin kendi aksanıyla duyduğu bir İngilizceyle–, "Hesabımızı kim ödeyecek?" diye sordu.

"Ben öderim," dedi yoksul bir öğrenci. "İzin verin."

Apollo genç adamın omzuna elini koydu.

"Kardeşimle ben minnettarız," dedi. "İkimiz de beşer Sleeman birası içtik, sen de on sene açlık ya da ihtiyaç nedir bilmeyeceksin."

Öğrenci Apollo'nun elini öpmek için dizlerinin üstüne çöktü ve Tanrılar gittiğinde, ceplerinde yüzlerce dolar buldu. Aslına bakarsanız, o akşam giydiği pantolonu giydiği sürece, pantolonun fitilli kadifesi tam on yıl sonra tamir edilemeyecek

şekilde lime lime olana kadar, harcayabileceğinden de fazla parası oldu.

Bardan çıkan Tanrılar, King Caddesi boyunca batı yönünde yürüdüler.

"Acaba," dedi Hermes, "hayvanlarda insan aklı olsa nasıl olurdu?"

"İnsanlar kadar mutsuz olurlar mıydı, merak ediyorum," diye yanıtladı Apollo.

"Bazı insanlar mutsuz, diğerleri değil. İnsan aklı başa çıkması güç bir ihsan."

"Bir sene köleliğine bahse girerim, hayvanlar, hatta senin seçtiğin herhangi bir hayvan, insan aklına sahip olsa insanlardan daha da mutsuz olur."

"Dünya senesiyle mi? Kabul," dedi Hermes, "fakat ömrünün sonunda bu hayvanlardan biri bile mutluysa ben kazandım sayılacak."

"Ama bu dediğin şans meselesi," dedi Apollo. "Bazen en güzel hayatlar kötü, en berbat hayatlarsa iyi bitiyor."

"Doğru," dedi Hermes, "ancak sona erene kadar hayat nasıl geçmiş bilemezsin."

"Mutlu varlıklardan mı, mutlu yaşamlardan mı bahsediyoruz? Neyse, boşver. Her şekilde, şartını kabul ediyorum. İnsan aklı, Tanrı vergisi değil. Zaman zaman kullanışlı bir veba. Hangi hayvanı seçeceksin?"

Şans bu ya, tanrılar Shaw'daki veteriner kliniğine yakındılar. Görülmeden, algılanamayacak şekilde binaya girdikten sonra köpekleri buldular; çoğu sahiplerince o veya bu nedenle gece orada bırakılmıştı. O halde, köpeği seçeceklerdi.

"Anılarını bırakayım mı?" diye sordu Apollo.

"Tabii," dedi Hermes.

Böylece Işık Tanrısı, kliniğin arka tarafında bulunan köpek barınağındaki on beş köpeğe 'insan bilinci' bahşetti.

Gece yarısına doğru, Alman kurdu Rosie vajinasını yalarken durdu ve kendini bulduğu yerde ne kadar kalacağını merak etti. Ardından en son doğurduğu eniklerin nereye kaybolduğunu düşündü. İzini kaybedeceği enikleri dünyaya getirme zahmetine girmek, ziyadesiyle adaletsiz göründü gözüne.

Su içmek ve yesin diye bırakılmış sert tabletleri koklamak için kalktı. Sığ mama kabındaki yiyeceği burnuyla karıştırırken, kabın normaldeki gibi karanlık değil de tuhaf bir renkte olduğunu keşfedince şaşkına döndü. Mama kabı parmak ısırtıyordu. Kap alelade çiklet pembesi rengindeydi, ancak Rosie bu rengi daha önce hiç görmediğinden, gözüne güzel göründü. Öldüğü güne dek hiçbir renk, çiklet pembesiyle boy ölçüşemedi.

Rosie'nin bulunduğu hücrenin yanında, Atticus adındaki gri Napoli mastifi, tam da sevdiği gibi, binlerce minik, tüylü hayvanla –sıçanlar, kediler, tavşanlar, sincaplar– dolu geniş bir ova görüyordu rüyasında... Çayırda, elbisenin uzaklaşan eteği gibi, ulaşabildiği mesafenin hemen dışındaydılar. Bu, Atticus'un en sevdiği rüyaydı; sevgili sahibine can çekişen bir canlıyı mutlulukla götürmesiyle biten, tekrar tekrar yaşadığı bir mutluluktu. Sahibi küçük hayvanı alır, bir kayaya çarpar ve sonra elini Atticus'un sırtında gezdirerek adını söylerdi. Rüya

her zaman böyle biterdi. Ama bu gece değil. Bu gece Atticus canlılardan birinin boğazını ısırırken, onun da acı hissedeceği aklına geldi. Bu emsalsiz ve canlı düşünce onu uykusundan uyandırdı.

Barınağın her yerinde köpekler uykularından tuhaf rüyalardan ürkerek ya da çevrelerindeki tanımlanamaz değişikliğin apansız bilincine vararak uyandılar. Bu sessizlik öyle insaniydi ki uyumayanlar –evden uzakta uyumak hep zordur– kalkıp kimin geldiğini görmek için hücrelerinin kapılarına ilerlediler. Başta her biri, bu yeni keşfettiği vizyonun emsalsiz olduğunu varsaydı. Peyderpey, artık yaşadıkları tuhaf dünyayı müşterek olarak paylaştıklarını anladılar.

Mecnun adındaki siyah kaniş yumuşak yumuşak havladı. Karşı kafesinde bulunan Rosie'yi düşünüyormuşçasına hareketsiz durdu. Fakat bunlar olurken Mecnun, Rosie'nin kafesinin kilidini düşünüyordu: sürgülü somuna sabitlenmiş, uzun bir halka. Uzun halka iki metal parçasının arasında durarak sürgüyü yerinde tutuyor ve kafesin kapısını kilitliyordu. Basit, zarif ve etkiliydi. Diğer yandan kafesin kilidini açmak için yapılması gereken tek şey, halkayı kaldırıp sürgüyü çekmekti. Arka bacakları üzerinde durup kafesinden patisini çıkaran Mecnun da öyle yaptı. Birkaç sefer denemesi gerekti, biraz da tuhaftı ama bir süre sonra kafesinin kilidi açılmıştı ve kapıyı iterek açtı.

Köpeklerin çoğu Mecnun'un hücresini nasıl açtığını anladıysa da, hepsi aynı şeyi gerçekleştirme kabiliyetine sahip değildi. Bu durumun çeşitli sebepleri vardı. Kısırlaştırma operasyonu için gece klinikte bırakılmış, bir yaşındaki iki labrador

Frick ve Frack, kapı açamayacak kadar genç ve sabırsızdılar. Daha ufak köpekler –kahverengi kaniş Athena, schnauzer Dougie ve av köpeği Benjy– fiziksel anlamda sürgüye yetişemeyecek durumdaydılar ve kapıları açılana dek hüsranla ağladılar. Daha yaşlı köpekler, özellikle de labradoodle Agatha, sağlıklı düşünemeyecek kadar yorgun ve şaşkındılar; kapıları açıldıktan sonra dahi özgürlüğü seçmekte kararsız kaldılar.

Köpeklerin, haliyle, çoktan ortak bir dili vardı. Sadece temel kavramlara indirgenmiş bir dildi bu; sosyal konum ve fiziksel ihtiyaçların öncelik taşıdığı bir dil. Hepsi en önemli cümle ve düşünceleri anlıyordu: '*beni affet*', '*seni ısıracağım*', '*açım*'. Doğal olarak, köpeklerin primat düşünme şekli kazanması, köpeklerin birbiriyle ve kendileriyle konuşma şeklini değiştirdi. Örneğin: önceden 'kapı' için kelime yokken, şimdi anlaşılıyordu ki 'kapı' bireyin özgürlük ihtiyacından ayrı bir şeydi; 'kapı' köpeklerden bağımsız olarak vardı. Enteresandır, köpeklerin yeni dilinde 'kapı', hücrelerinin kapılarından değil de kliniğin arka kapısından geliyordu. Bu büyük ve yeşil arka kapı, kapıyı neredeyse ortadan ikiye bölen metal çubuk itilerek açılıyordu. Metal çubuk itildiğinde kalın, çınlayan bir vuruş sesi çıkarıyordu. O akşamdan sonra, köpekler *kapı* için kullanılacak kelimenin, ardından bir iç çekişi gelecek bir *cık* (dil damağa değecek şekilde) olacağında mutabık kaldılar.

Köpeklerin afalladığını söylemek yetersiz kalır. İnsan idrakı kazandıklarında afalladılarsa, kliniğin arka kapısından çıkıp Shaw Caddesi'ne baktıklarında ve aniden çaresizce özgür olduklarını anladıklarında, kliniğin kapısı arkalarından kapandığında, önlerindeki dünyanın, anlamına artık eskiden olmadığı

kadar önem verdikleri ses ve kokudan oluşan kaosunu gördüklerinde ne hissettiler?

Kimdiler? Kim önderlik edecekti onlara?

Köpeklerden üçü için tuhaf dönem burada sona erdi. Kliniğe uyutulmak için getirilen, daimi, korkunç acılar içindeki Agatha, diğerleriyle yola devam etmek için sebep bulamıyordu. İyi bir hayat yaşamış, üç kere yavrulamış ve sahibesiyle dışarı çıktığında zaman zaman tanıştığı dişi köpeklerden gerekli tüm saygıyı görmüştü. Sahibesinin mânâsız olduğu bir dünyada yer almak istemiyordu. Kliniğin kapısının yakınında yere uzandı ve diğerlerine klinikten ayrılmayacağını bildirdi. Bu kararının ölümü anlamına geldiğinden bihaberdi. Sahibesinin kendisini ölümle tek başına yüzleşmek için bırakmış olduğu aklına gelmiyor, gelemiyordu. En kötüsü de, ertesi sabah klinik çalışanlarının kendisini –kırma Ronaldinho ve Lydia ile beraber– bulduğunda nazik davranmamalarıydı. Uyutulacağı gümüş masaya götürürlerken canını yakarak öfkelerini Agatha'dan çıkardılar. Çalışanlardan biri, Agatha onu ısırma niyetiyle kafasını kaldırdığında ona tokadı bastı. Agatha masayı görür görmez sonun geldiğini anladı ve son saniyelerini sahibesini görme arzusunu beyhude bir şekilde dile getirme çabasıyla harcadı. Agatha kafa karışıklığı içinde, ruhu bedeninden ayrılana dek 'açlık' kelimesini boğuk bir sesle havladı da havladı.

Ronaldinho ve Lydia, Agatha'dan uzun yaşamalarına rağmen, neredeyse Agatha'nınki gibi mutsuz bir sonla yüzleştiler. İkisi de kliniğe ufak tefek hastalıkları nedeniyle bırakılmışlardı. İkisi de minnettar sahiplerine geri gönderildiler. İkisinin de cennet gibi,

kısmen uzun (veya öyle hatırladıkları) hayatları yeni düşünme şekilleriyle zehir oldu. Ronaldinho kendisini seven bir aileyle yaşadı, ancak klinikten dönüşünde bu ailenin epey küçümseyici bir tavra sahip olduğunu fark etti. Ronaldinho'nun değiştiğine dair elle tutulur kanıtlara rağmen, aile ona bir oyuncaktan fazlası değilmiş gibi davrandı. Köpek onların dilini öğrendi. Emirler ağızlarından tümüyle çıkmadan önce oturur, ayağa kalkar, ölü taklidi yapar, yuvarlanır veya yalvarırdı. Çaydanlığın ıslığını duyduğunda ocağı kapatmayı öğrendi. Ve bir keresinde de, onun önünde köpeklerin yirmiye kadar sayamayacağında diretildiğinde, bu lafı eden kişiye bakarak yirmi kere, ironiyle, acı acı havladı. Kimse ne fark etti ne de umursadı. Daha da kötüsü, Ronaldinho'nun 'eski halinden eser kalmadığı'ndan şüphe duydukları için köpeği kısmen dışladılar ve sanki bir zamanlar olduğu köpeğin anısınaymışçasına sırtını veya kafasını formalite icabı okşadılar. Mutsuz ve hayalleri yıkılmış bir köpek olarak öldü.

Lydia'nın kaderi daha da acıydı. Tazı (annesi) ile Weimaraner kırması Lydia hep asabi bir canlı olmuştu. İnsan zekâsının da eklenmesiyle iyice asabileşti. Sahiplerinin dilini o da öğrendi ve kendinden istenenleri titizlikle gerçekleştirdi ya da öngördü. Küçümsenmeyi kafasına takmadı. Dikkatsizlikleriyle ilgisizliklerini taktı kafasına, çünkü 'primat zihni'yle beraber şiddetli bir zaman bilinci de gelmişti. Zamanın geçişi, her saniyenin derisinin altında uyuz böceği gibi gezinmesine benzerliğiyle, kaldıramadığı bir felaketti. Bu felaket yalnızca sahiplerinin varlığı ve arkadaşlığıyla yatışıyordu. Lavanta ve limon kokan çalışan bir çift olan sahipleri, sık sık sekiz saatlik aralarla ortadan yok olduklarından Lydia'nın kederi korkunçtu.

Saatler, saatler boyunca havlar, ulur, inlerdi. Nihayet, bu tekrar tekrar yaşadığı acıyı zihni kaldıramaz hale gelince, tipik insani bir kaçışa, katatoniye tutuldu. Bir gün sahipleri onu salonda, bacakları kaskatı, gözleri faltaşı gibi açık halde buldular. Onu Shaw Caddesi üzerindeki kliniğe götürdüler ve veteriner onlara yapabileceği bir şey olmadığını söyleyince Lydia'yı uyuttular. Düşünceli sahipler olamamışlardı, yine de duygusaldılar. Lydia'yı arka bahçelerine gömdüler ve ebedi istirahatgâhını işaretleyen tepeciğe onun anısına sarı çiçekler *(Genista lydia)* ektiler.

Shaw'dan kaçan diğer on iki köpeğin itici gücü de kafa karışıklığıydı. Dünya yeni ve muhteşem görünüyordu, aynı zamanda tanıdık ve banaldi de. Hiçbir şeyin onları şaşırtmaması gerekirdi, yine de her şeye şaşırıyorlardı. Sürü yorgunlukla hareket ederek Strachan yolundan güneye ilerledi: Köprüyü aştılar, göle indiler.

Belirtmek gerek: Neredeyse içgüdüsel bir şekilde göl kenarına sürüklendiler. İki nehrin birleştiği bu nokta, insanlara sabah vakti fırın nasıl kokarsa, köpeklere de öyle büyüleyici gelmişti. Öncelikle gölün kendisi: ekşi, bitkisel, balıklıydı. Sonra kazların, ördeklerin ve diğer kuşların kokuları vardı. Daha da çekici olansa kuş bokunun kokusuydu; kaz yağına bulanmış yeşil salatayı andırıyordu. Son olarak da geçici kokular vardı: pişmiş domuz eti, domates, inek iç yağı, mısır, ekmek, tatlılık ve süt. Hiçbiri karşı koyamadı, hem de göl kenarında sahipleri gelirse saklanabilecekleri pek az yer olmasına rağmen.

Hiçbiri göle karşı koyamadıysa da, Mecnun karşı koymala-

rı gerektiğini fark etti. Kendilerine itaat etmeyen köpeklerden korkan canlılarla dolu şehrin, bulunabilecekleri en kötü yer olduğunu anladı. İhtiyaç duydukları, diye düşündü Mecnun, herkesin çıkarına uygun bir yol çizene dek güvende kalabilecekleri bir yerdi. Ayrıca sürünün başındaki Atticus'un da illa liderlik etmesi gerekmediğini fark etti. Kendisi sürüye liderlik etmek istediğinden değil. Şu ânki maceraya kendini kaptırmış ve diğerleriyle vakit geçirmekten ziyadesiyle mutlu olsa da, Mecnun insanlarla daha rahat ediyordu. Diğer köpeklere güvenmiyordu. Bu düşünce liderlik fikrini nahoş kılıyordu. Gerçek şeylerle –yiyecek, barınma ve su– herkes ilgilenmeliydi, fakat başlarında kim olacaktı ve kimi takip etmeyi seçecekti?

Ay, yüzünü bulutların arasından zaman zaman gösterse de hava karanlıktı. Sabahın dördünde dünya gölgelerle doluydu. Kanada Milli Sergisi'nin kapıları sanki sarsılıp altında kalan her şeyi ezecekmiş gibi karanlıktı. Pek araba yoktu ama Mecnun caddenin sonunda yeşil ışığı bekledi. Sürünün yarısı –Rosie, Athena, Benjy ve Prens adında Alberta sokak köpeği kırması ve Bobbie adında bir toller– onunla bekliyordu. Diğer yarı –Frick, Frack, Dougie, Bella adında bir danua ile Max adında bir kırma– Atticus'la beraber bulvarı mutlulukla geçti.

Hepsi karşıya geçtikten sonra, karanlık ve sesleri bastıran göl önlerinde uzanıyordu ve yürüyüş sırasınca çeşitli dışkılar, çeşitli yiyecek artıkları ve koklanabilecek diğer şeylerle karşılaştılar. Buruşuk yüzlü, avlanma güdüsüyle dolu Atticus da küçük hayvanların, çoğunlukla da sıçanlarla farelerin varlığını hissedebiliyor ve arkalarından gitmek istiyordu. Diğerlerini de kendisiyle avlansınlar diye yüreklendiriyordu.

"Neden?" diye sordu Mecnun.

Köpeklerin ortak dilinin geliştirilmesiyle sorulan bu soru gözalıcıydı. Atticus kendisini sıçanlardan, kuşlardan veya yiyecekten uzak tutmasının doğru olabileceğini daha önce hiç düşünmemişti. 'Neden'ini düşünürken dikkati dağılmış bir şekilde burnunu yaladı. Sonra, kendi de dile yenilik getirerek, "Neden olmasın?" diye sordu.

Frick ve Frack, hallerinden memnun, hemen hemfikir oldular.

"Neden olmasın?" diye sordular. "Neden olmasın?"

"Sahiplerden biri gelirse nereye saklanırız?" diye karşılık verdi Mecnun.

Hiçbir köpeğin soramayacağı, daha incelikli bir soru. Arkasındaki varsayımlar kulağa hem doğru hem de tuhaf bir şekilde yanlış geliyordu. Mecnun, kendi sahibine saygı duymasına rağmen, diğer köpeklerin hepsinin kendi sahiplerinden saklanmak isteyeceğini varsaymıştı. Özgürlük saygıdan önce gelir, diye düşündü. Fakat *sahip* kelimesi hepsinde saklanmayı hem çağrıştıran hem de çağrıştırmayan hisler uyandırmıştı. Bazıları için sahip fikri iç rahatlatıcıydı. Şehre geldiğinden beri sahibi Kim'den ayrı düşen Prens, sahibini bulmak için her şeyi yapardı. Bir buçuk kiloluk Athena gittiği her yere taşınmaya alışıktı. Bu denli uzun bir yolda sürüye ayak uydurmaya çalıştığından çoktan bitkin düşmüştü. Yürümeleri gereken yolla ve kaderlerine yazılmış belirsizlikle yüz yüze gelince, kendisini besleyip taşıyan kişiye mutlulukla boyun eğeceğini düşündü. Fakat daha iri diğer köpeklerin çoğu boyun eğme fikrini beğenmediğinden, o da beğenmiyormuş gibi davrandı.

Mecnun'un duruşu bile belirsiz ve kararsızdı. Sahibinin is-

teklerini yerine getirebilme becerisiyle hep gurur duymuştu. Kendisine verilen bisküvi ve ödül mamalarını hak etmişti, ancak ritüellere de içerliyordu. Dönem dönem kendini kaçmaktan alıkoymak zorunda kalmıştı. Aslında, tüm ödülleri yanında götürebilse sahibinden kaçardı. Tabii ödül derken sadece mama değil, bizzat ödül *hissi*ni kastediyordu: okşanma, sahibinin kendisinden hoşnut olduğunda konuştuğu gibi konuşulma. Elbette şimdi özgür olduğundan ödülleri düşünmenin mânâsı yoktu.

Hizmetkarlığın zevklerini tam olarak anlayamayacak veya deneyimleyemeyecek kadar toy Frick ve Frack, sahiplerin ortaya çıkması durumunda saklanacak yere ihtiyaçları olduğu konusunda Mecnun'la tamamıyla aynı fikirde olan yegane köpeklerdi.

Hisleri Mecnun'unki kadar incelikli olan Atticus yine de, "Neden saklanalım? Bizim dişlerimiz yok mu?" diye sordu.

Dişlerini gösterince herkes korkunç öneriyi anladı.

"Ben sahibemi ısıramam," dedi Athena. "Hoşuna gitmez."

"Ne diyeceğimi bilemiyorum," dedi Atticus.

"Ufak dişinin hakkı var," dedi Mecnun. "Sahiplerimizi ısıracak olursak diğer sahipler farkımıza varır ve özgürlüğümüze içerler. Pek çok özgür köpeğin dövüldüğüne şahit oldum. Bize saldırılmadığı sürece ısırmamalıyız. Ayrıca barınak bulmalıyız."

"Lak lak lak," dedi Atticus. "Bu kadar çok konuşma köpeklerin doğasına aykırı. Yiyecek bulacağız. Sonra barınak arayacağız."

Avlanmaya çıktılar. Yani, bazıları yiyecek olarak tanıdık-

ları şeyin arayışına çıktılar; diğerleriyse atalarından mirasla, yiyecekle bağdaştırdıkları hayvanların peşine düştüler. Son derece başarılı oldular. Dürtüleri onları yanılmaz bir şekilde küçük hayvanlara yönlendirdi –dört sıçan, beş sincap– ve zavallı canlıların etrafını sarıp pusuya düşürerek mahirane bir etkililikle öldürdüler. İki saat sonra sabah güneşi toprağı aydınlatıp gölü mavimsi bir yeşile döndürürken sıçanlar, sincaplar, sosisli sandviç ekmekleri, hamburger artıkları, avuç avuç kızarmış patates, yarısı yenmiş elmalar ve üstü kirle kaplandığından evvelce neye benzediği anlaşılamayan şekerlemeler toplamışlardı. Tek hayal kırıklığı kaz yakalayamamalarıydı. Ayrıca köpeklerin çoğu küçük hayvanlara yüz çevirmiş ve insan yiyeceklerine yönelmişti. Başsız, yarı çiğnenmiş sıçan ve fare artıklarını Boulevard Kulüp'ün yanındaki tepede, düzgün bir sıra halinde bıraktılar.

Bunu takip eden günlerde, yeni düşünme şekillerinin kolektif bir değişime yol açtığına dair hem örtük hem de açık, çeşitli göstergeler vardı. Öncelikle aralarında yeni bir dil yeşererek iletişim kurma yöntemlerini değiştirdi. Bu değişim özellikle Prens'te aşikardı. Kendi içinde sürekli kelimeler buluyor, bu kelimeleri diğerleriyle de paylaşıyordu. Mesela 'insan' için kelime bulan Prens'ti (kabaca *hırrr-ahh*: hırlama sesini, insanlara özel bir ses takip ediyordu). Bu kaydadeğer bir başarıydı çünkü artık köpekler sahiplikten bahsetmeksizin primatlardan bahsedebiliyorlardı. Ayrıca köpeklerin ilk şakası denebilecek şeyi de Prens yapmıştı: Yeni dilde 'kemik' (kabaca *rrr-ay*) ve 'taş' (kabaca *rrr-aay*) birbirine çok benzerdi. Bir akşam Prens'e ne yediği sorulduğunda, kemiği ifade edecek şekilde

'taş' demişti. Birkaç köpek bunu –dillerindeki ilk bariz sözcük oyununu– hem komik hem de doğru bulmuştu, çünkü söz konusu kemiklerin çiğnenmesi zordu.

Sonra mıntıkalarını, Bloor'dan göle, Windmere'den Strachan'a kadar Parkdale ve High Park'ı daha iyi tanıdıkça, daha zeki avcılar ve daha ayrımcı toplayıcılar haline geldiler. İstenmeyen insanların –ya da köpeklerin– dikkatini çekmeden toplanabilecekleri yerleri çabucak öğrendiler. Dahası, Prens'in gün ışığı ve gölge gözlemlerinin teşvikiyle, günü yararlı birimlere bölmeyi öğrendiler. Yani kolektif olarak zamanı kullanmayı keşfettiler ve bu keşif, zamanın geçişinin bilincine ilaç oldu. (Güneşin ortaya çıkışından batışına kadar gün sekiz farklı uzunlukta birime bölünmüş, her parçaya da bir isim verilmişti. Dünyanın sessizleşmesinden gürültücü kuşlara kadar geceyse on bire bölünmüştü. Bu şekilde, köpeklerin günü yirmi dört yerine on dokuz birime bölünmüş oluyordu.)

Sığınaklarının yaratılışını etkileyen de kısmen bu zaman ve mekân ilişkisi oldu. Pratik düşünen ve ikna kabiliyeti kuvvetli Atticus (yeni dile daha başından güvenmese de) High Park'taki, her daim yeşil ağaçların altında bulunan bir açıklıktan ibaret koruyu ele geçirmelerini önerdi. Buraya tenis topları, koşu ayakkabıları, insan giyeceği, ısırınca ses çıkaran oyuncaklar, kısacası mekânı daha sıcak kılacak, çalabildikleri veya bulabildikleri her şeyi getirdiler. Bu koruda sonsuza dek kalma niyetinde değildiler. Burası, dedi Atticus, derme çatma ve geçiciydi; gece başlarken biraraya gelebilecekleri bir yerdi ancak kısa süre içinde kendilerine aitmiş gibi hissetmeye başladılar. Çam sakızı, köpek ve çiş gibi kokuyordu.

'Primat düşünce'nin yararlı olabileceğine dair en dikkate

şayan gösterge Bella ile Athena'nın ilişkisindeydi. Elbette ikisi, boy ve ağırlık açısından skalanın iki zıt ucunda yer alıyordu. Yaşıttılar –üç yaşındaydılar– fakat Athena bir buçuk-iki kilo kadardı ve bacakları kısaydı. Sürü hareket ettiğinde diğerlerine ayak uyduramıyordu. Bella'ysa bir-bir buçuk metre boyunda ve kırk beş kilo civarındaydı. Çoğunlukla koşmazdı. Daha ziyade, aralarındaki en düşünceli köpek olmasa da, temkinli ve görkemli bir şekilde yürürdü. Athena'nın kendilerine yetişemediğini fark edip dört yaşında bir kızın sırtında dolaştığını da hatırlayınca Bella, Athena'yı taşımayı önerdi.

Bella için sorun değildi. Ön bacaklarını altına alarak dizlerinin üzerine çöktü ve Athena'nın tırmanmasını bekledi. Athena da tırmandı; fakat yürümeye neredeyse başlar başlamaz tekrar düşüyordu ve Bella'nın sırtından düşmek canını yakıyordu. Buna rağmen hızlı öğrendi. Üçüncü gün, kendini sabitlemek için pençelerini kullanıp düşmemek amacıyla da Bella'nın boynunu ısırınca, Athena dengesini öyle güzel sağladı ki onu oradan kaldırmak zor olurdu. Birkaç gün sonra uzun adımlar atan ve ritimli bir aritmi içinde yürüyen Bella istese koşabileceğine ikna olunca, iri köpeğin kalkıp inen ön bacaklarıyla, Athena'nın köpeğin sırtına adeta geminin ön direğine tutunmuş tüylü bir yolcu gibi neşeyle tutunması enteresan bir görüntü oluşturmaya başladı.

Dişi köpekler için bu ne kadar heyecanlı ve eğlenceli olursa olsun –ayrıca bu ikisi kısa sürede neredeyse aynı batından çıkmaymış gibi samimi olmuştu– bu düzenleme sürü için sorun oluşturdu. Athena ve Bella istenmeyen dikkati üzerlerine çekiyorlardı. Bir gün, köpekler göl kenarında yiyecek toplarken,

bir grup genç erkek insan, Athena'nın Bella'nın sırtına nasıl bindiğini fark ettiler. Durumla eğlenip derhal küçümseyerek köpekleri takip etmeye başladılar. Bella ve Athena'ya göre bu genç erkeklerin insani anlamda tuhaf neşesi saldırganlık veya tiksintiden farklı değildi. Oğlanlar ellerine taş alıp köpeklere atmaya başladılar. Bella hızlı değildi ve uzun mesafeleri bir defada koşamıyordu. Bir süre sonra yavaşladı ve taşlardan biri Athena'ya isabet edince, vurulan köpek acıyla ciyaklayıp Bella'nın sırtından düştü. Athena'nın şanssızlığı ve acısı insanları daha da eğlendirdi. Köpeklere yaşatabildikleri kadar sıkıntı yaşatma niyetiyle daha fazla taş topladılar.

Bella yaradılıştan sakin ve kızdırması zor bir köpek olsa da, genç erkekler yaklaşırken ânında korumacı ve öldürmeye hazır hale geldi. Aklına gelen ilk kandırmacayı kullandı ve saldırganların en irisini etkisiz hale getireceğine güvenerek, üzerlerine hırlayıp amacına odaklı bir şekilde saldırdı. Lider veya diğerleri tepki veremeden ya da kaçamadan liderin üstüne çıktı. Ağırlığının her bir kilosunu silah olarak kullanarak içgüdüsel bir şekilde boğazına yöneldi ve kolunu son ânda kaldırmasa gencin boynunun etine dişlerini saplayacaktı. Bunun yerine sağ elini kemiğine kadar ısırdı. Genç, köpeğin altında çığlık atarken elinden kan fışkırdı. Diğerleri, taşlarla silahlı da olsalar, taş kesildiler. Arkadaşlarının yardım çığlığını dinlerken hareketsiz durdular. Korkuları, Bella'nın tamamen lehine işliyordu. Göz açıp kapayıncaya kadar ilk insanın üstünden inmiş, en yakındakinin doğrudan üzerine koşuyordu. Genç adam telaşla çığlıklar atarak koşup uzaklaştı ve arkadaşlarını kaderleriyle başbaşa bıraktı.

Yakınlarda yiyecek arayan Atticus ve Mecnun arbede sesle-

rini duyunca gelmiş, insanlara hırlamış ve arkalarından koşup onları iyice uzaklaştırarak geri gelmeyeceklerinden emin olmuşlardı. Gerçi, aslında, geri dönmek insanların aklına gelecek en son şeydi. Başka bir deyişle bozgun kapsamlı ve hızlı gerçekleşmişti. Her biri on dört yaşından büyük olmayan altı-yedi oğlan travmatize olmuş ve küçük düşmüştü. Köpekler Athena'nın yarasının ciddi olmadığını görünce –biraz kanamıştı; sol gözünün üstündeyse bir topak ıslak tüy vardı– Mecnun, "Bu iyi olmadı. İnsanlar ısırılmaktan hoşlanmaz. Mıntıka değiştirmemiz lazım," dedi.

"İyi olmadığı konusunda aynı fikirdeyiz," dedi Atticus, "fakat neden yerimizi değiştirelim ki? Onlar bu ikisini ararlar. Dişiler göz önünden çekilmek durumundalar. Zararı veren iri olan. Onun peşine düşerler ama bizim peşimize düşmezler."

"Katılıyorum ama katılmıyorum da," dedi Mecnun.

Fakat köpekler önlem aldılar. Bella ve Athena, High Park'ta toplayıcılık yaptılar ve korudan uzaklaşmadılar. Göl kenarından uzak durdular ve gölgeler üzerlerine çökene dek Athena Bella'nın sırtında yolculuk etmedi. Gün boyunca diğerleri iki-üç köpeklik küçük gruplar halinde dolaşarak mümkün olduğunca az dikkat çektiler.

Bu önlemler insanların hayrına alınmamıştı. Mesele insanların kaçınılmaz derecede tehlikeli olmalarından ziyade öngörülemez olmalarıydı. Biri sırtını sevip gıdını kaşımak için diz çökerken, bu ilk adama benzeyen bir başkası tekme veya taş atabilir, hatta öldürebilirdi de. Genelde en iyisi insanlardan uzak durmaktı. Buna rağmen beklentilerin tersine, değişimlerinin ilk haftalarında, en kötü karşılaşmalar insanlardan ziyade

diğer köpeklerle gerçekleşti. Sürü ne kadar kibar veya tarafsız olursa olsun, bazıları hırlamadan ya da diş bile göstermeden hemen saldırıveriyordu.

"Zayıf olduğumuzu düşünüyorlar," dedi Atticus.

Fakat mesele bu kadar basit değildi. Saldıran köpekler agresifti ama aynı zamanda korkmuşlardı da. Yalnız Bella ya da Atticus, Frick veya Frack gibi iri köpeklerden korkmamışlardı. Mantığa sığan boyutlardaki herhangi bir canlıya tehdit oluşturamayacak Dougie, Benjy, Bobbie ve Athena'dan da ürkmüşlerdi. Derhal saldırmayan köpeklerden bazıları zaman zaman hemen teslimiyet içine giriyordu ki, bu da diğeri kadar tuhaftı. Küçük köpeklere, kendilerinin yırtıcı ve iri halleriyle karıştırılıyorlarmış gibi geliyordu.

On iki köpek değişen statülerine türlü türlü tepkiler verdiler. Atticus bu durumu tolere edilemez buldu. Kendini basit bir köpek olarak bilmek başka, köpeklerin sana farklı bir şeymişsin gibi davrandığı bir dünyada yaşamak başka şeydi. Atticus'a kalırsa eski zevklerin hiçbiri –birinin anüsünü koklamak, arkadaşının genital bölgesine burnunu gömmek, alt statüden olanlara diklenmek– kişiyi felç edecek bir utanç olmaksızın yaşanamazdı. Bu konuda Mecnun, Prens ve Rosie de aynı şekilde düşünüyordu. Dördü de, Prens –ve bir dereceye dek Mecnun– dışındaki tüm köpeklerin tekrar bir köpek topluluğunda kendilerini kaybedebilmek için vazgeçecekleri bir düşünceliliğe meyilliydi. Bilinçte yaşadıkları bu değişimi tamamen kucaklayan tek köpek Prens'ti. Yeni bir görüş şekli, bildiği şeyleri tuhaf ve harika kılan bir açı keşfetmiş gibiydi.

Spektrumun diğer ucundaysa Frick, Frack ve kırma Max vardı. Onlar da utançtan muzdariplerdi, fakat düşünmeyi bas-

tırmayı öğrenmişlerdi. Yeni düşünme şeklini elbette kullanıyorlardı; ancak köpekliğin eski yöntemlerine sadık kalarak kullanıyorlardı. Tanımadıkları köpekler kendilerine meydan okuduğunda kendilerini ahlaksız bir etkinlikle savunuyor, saldıranların üzerine topluca saldırıyor, onlara koyunlara davrandıkları gibi davranıyorlardı: Tendonlarını ısırıp kan kaybetmeye ve acı çekmeye terk ediyorlardı. İtaatkar köpeklerle karşılaştıklarında, aldıkları zevk de bir o kadar şiddetli oluyordu. Üçü, kendilerine izin veren her şeyle çiftleşiyorlardı. Bir anlamda yeni (veya farklı) zekâları, özleri olarak algıladıkları köpek türünün hizmetindeydi. 'Normal' köpeklerin sergiledikleri korkuyu hak ediyorlardı.

Aslına bakarsanız, Frick, Frack ve Max'in başına en fazla iş açanlar kendi sürülerindeki diğer köpeklerdi. Evet, diğer dokuzu zekâlarını ve hızla gelişen dillerini paylaşıyorlardı. Ayrıca evet, diğerleri kendilerini anlayan yegane varlıklardı. Fakat buram buram düşünce kokan bu anlayış, istedikleri son şeydi. 'Anlayış', köpek olarak yaşama çabalarına rağmen artık normal olmadıklarını anımsatıyordu onlara. Diğerlerinden itaat veya liderlik istemişlerdi ve ilk başka ikisini de elde etmemişlerdi.

Diğer köpekler arasından Frick, Frack ve Max'i en fazla uyuz edense doğal olarak Prens'ti. Prens kırmaydı; tüyleri kızıl kahveydi, göğsündeyse bir tutam beyaz vardı. İriydi fakat tavırları fiziksel tehdidi sıfırlıyordu. Her zaman arkadaş canlısıydı. Hükmedilebilirdi. Sorun, Prens'in tuhaf fikirleriydi. Günü parçalara bölen oydu. İnsanlar, deniz, ağaçlar, en sevdiği kokular (kuş eti, çimen, sosisli sandviç), tepelerinde bulunan,

ışığı kişiyi ısıtan sarı disk gibi önemsiz şeylerle ilgili sonu gelmez sorular soran da oydu. Bu üçü elbette Prens'in 'taş' ve 'kemik'le yaptığı kelime oyunundan da nefret etmişti. Prens durmayı da bilmiyordu. Diğerlerinin de teşvikiyle artan dil oyunları, kafa salimliğine devamlı bir hakaretti.

Frick ve Frack'e kalırsa, Prens köpeklik ruhunu öldürmeye niyetliydi.

En kötüsü Prens'in şakaları da değildi. Önceden tüm köpekler gibi bu sürü de, temel seslerden oluşan kelime dağarcığıyla idare etmişti: havlama, uluma ya da hırlama. Bu sesler, yararlı yenilikler, mesela 'su' ve 'insan' sözcükleri gibi kabul edilebilirdi. Fakat Prens'in kışkırtmasıyla sürünün şimdi sayısız şey için kelimesi vardı. (Köpeklerin 'toz' kelimesine ihtiyacı var mıydı gerçekten?) Derken bir gece, Prens dik oturdu ve tuhaf kelime grupları döktürmeye başladı:

Çimen, tepede ıslak.
Sema sonsuz.
Sahibesi Madge'i bekleyen köpek için,
öğlen yine gelir.[1]

Bu hırıldama, uluma, ahlama ve tiz havlamalar gruplaşmasını duyan Frack ve Frick, yorgun köpeğin sahibesinin yüzünü ısırmaya hazır, ayağa fırladılar. Aralarına bir sahip sızdı sanarak acı vermeye hazırlandılar. Ancak Prens'in kelimeleri uyarı anlamına gelmiyordu. Daha ziyade oyundu. Numara yapıyordu. Konuşmak amacıyla konuşuyordu. Kelimeleri kullanmanın daha aşağılık bir yöntemi olabilir miydi? Max ısırmaya hazır, hırlayarak ayaklandı.

[1] *The grass is wet on the hill. / The sky has no end. / For the dog who waits for his mistress, / Madge, noon comes again.*

Diğerlerinin Prens'in kelimelerinden aldığı keyfi hesaba katmamıştı fakat. Athena, Prens'e ıslak tepelerden ve sonsuz semadan bahsettiği için teşekkür etti. Bella da aynını yaptı. Birçok köpek, Prens'in dillerini kötüye kullandığını değil, tıpkı kelime oyunlarında olduğu gibi, dile beklenmedik ve harika bir şey kattığını düşündü.

"Duygulandım," dedi Mecnun. "Lütfen bir daha söyle."

Prens bir başka hırlama, havlama, uluma ve cıklama grubu seslendirdi.

Tepelerin ötesinde, bir sahip
gizli adlarımızı bilir.
Zil ve kemiklerle çağıracak bizi
bahar, sonbahar ya da kış.[2]

Köpeklerin çoğu sessizce oturuyor, şüphesiz, Prens'in dediklerini anlamaya çalışıyordu. Fakat bu kadarı Max için fazlaydı. Mesele Prens'in katışıksız, asil dillerini çarpıtması değildi sadece, Prens'in köpeğin ötesine geçmesiydi. Gerçek bir köpek böyle zırvalamazdı. Prens onlardan biri olmayı hak etmiyordu. Gerçek tabiatlarını korumak için birileri bir şeyler yapmalıydı. Max, Frick ve Frack'in kendisi gibi düşündüğünü hissedebiliyordu, fakat Prens'i ısırarak itaate yöneltecek veya sürgüne gönderecek ilk köpek olmak istiyordu. Ağzından en ufak hırlama bile çıkmadan Prens'in üstüne atıldı. Prens insafına kalmıştı. Tam köpeğin boğazını ısıracakken, tıpkı Max'in sessizce ve zalimce saldırması gibi, Mecnun da Prens'i korumak üzere atıldı. Frick veya Frack araya giremeden Mecnun Max'i indir-

[2] *Beyond the hills, a master is / who knows our secret names. / With bell and bones, he'll call us home, / winter, fall or spring.*

miş, dişlerini Max'in boynuna güvenli bir şekilde yerleştirmişti. Max itaat ederek işedi ve hareketsizce yattı.

"Öldürme onu," dedi Frack.

Mecnun uyarı niyetiyle hırladı, biraz daha derin ısırarak kan çıkardı.

"Köpek haklı," dedi Atticus. "Bizden birini öldürmek doğru değil."

Mecnun, Max'i öldürmenin doğru olduğunu –her hücresinde– hissediyordu. Sanki bir gün gelecek, Max'i öldürmek zorunda kalacak gibi geliyordu ona. Neden şu ânda öldürmesindi? Fakat Atticus'un sözünü dinleyip Max'i salıverdi; Max kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp çabucak sıvıştı.

"Şiddete lüzum yoktu," dedi Atticus. "Duyduğumuz kelimelere karşı hissettiklerini göstermeye çalışıyordu."

"Hisleri gizli değildi," dedi Mecnun.

"Haddini bildirdin," dedi Atticus. "Doğru olanı yaptın."

Düşünceden bile isteye uzak duran Frick ve Frack dışındaki köpeklerin çoğu, Max ve Mecnun arasında geçenlere şaşırmışlardı. Eskiden olsa tahakküm kavgasına şahit olduklarını, bu kavgayı Mecnun'un kazandığını ve böylece statüsünün yükseldiğini söylerlerdi. Fakat şu ânda Prens meselesi söz konusuydu. Prens, Max'i rencide etmişti. *Söz*leriyle rencide etmişti. O halde Max ve Mecnun statü için mi yoksa sözler nedeniyle mi kavga etmişti? Köpekler kelimeler yüzünden ölümüne kavga edebilir miydi? Tuhaf bir düşünceydi bu.

Bella ve Athena uykunun eşiğinde yan yana yatarlarken Athena, "Bu erkekler her fırsatta kavga ediyor," dedi.

"Bizimle alakası yok," dedi Bella.

Onlara kalırsa mesele böyle kapandı ve ikisi de çok geçmeden uykuya daldı. Athena rüyasında gördüğü, kendisinden çok daha küçük ve yine de bile isteye sinir bozucu bir sincaba sessizce hırlıyordu.

Kavgadan iki akşam sonra Atticus, Mecnun'la konuştu.

Sonbahar gelmişti. Yapraklar renk değiştiriyordu. Artık daha soğuk olduğundan, gece sanki daha karanlıktı. Sürü rutine girmişti; toplayıcılık yapıyor, insanlardan uzak duruyor, sıçan ve sincap avlıyorlardı. Koru köpekleri yağmur ve fırtınadan koruyordu. Geçici bir sığınak, başlarına gelenleri gözden geçirecekleri bir mekân olarak düşündülerse de, koru yuvaları olmuştu ve buradan ayrılmayı tahayyül etmek bile giderek daha zorlaşıyordu.

Mecnun, Frick, Frack, Max veya Atticus'un kendisine bir şekilde yaklaşmasını bekliyordu. Birinin liderlik meselesini açmasını bekliyordu. Sürünün uzun süredir lideri yoktu; tabiata aykırı bir durumdu. Kendisi liderlik etmeyi istemese de, diğerlerinin önce kendi (yani Mecnun'un) fikrine danışmadan bu yükü Atticus'un (en muhtemel aday) üstüne yüklemesinin sürüye hakaret olacağını düşünüyordu. Eski günlerde olsa şüphesiz kavga ederlerdi. Fakat geçirdikleri değişim sonrasında fiziksel yarış, en azından Mecnun'a, liderlik gibi karmaşık bir konuyu çözmenin en iyi yolu gibi görünmüyordu.

(Değişim amma acayipti! Bir gün, Mecnun insanların evcil hayvanlarıyla konuşmalarını dinlerken tuhaf bir deneyim yaşa-

dı. Sanki güneş apansızın yoğun sabah sisini yakıp yok etmişti. İnsanların dediklerini anlıyordu! Sadece kendisinin binlerce kez duyduğu bazı kelimeleri de değil üstelik. O kelimelerin arkasında yatan düşünceleri anlıyordu. Mecnun'un bildiği kadarıyla hiçbir köpek, o ânda kendisinin anladığı gibi, hiçbir insanı anlamamıştı. Lanetlendi mi yoksa kutsandı mı emin olmasa da bu yenilik, –bu *anlayış*– davranışta bir değişim ve yeni dünyanın dinmek bilmeyen tuhaflığıyla başa çıkmak için bir yöntem gerektiriyordu.)

Mecnun ve Atticus korudan beraber çıkarak parkın içine doğru yürüdüler. Gökyüzü yıldızlarla doluydu. Queensway yolunun ışıkları güneye doğru uzanıyordu. Cırcır böceklerinin bitmek bilmez gürültüsü dışında her yer sessizdi. Hava cırcır böceklerini susturacak kadar soğuk değildi.

"Ne yapacağız?" diye sordu Atticus.

Soru beklenmedikti.

"Hangi konuda?" diye yanıtladı Mecnun.

"Yanlış soruyu sordum," dedi Atticus. "Artık kendi türümüze yabancılaştığımıza göre nasıl yaşayacağız, demek istedim."

"Bizden korkmakta haklılar," dedi Mecnun. "Artık onlar gibi düşünmüyoruz."

"Fakat onlar gibi hissediyoruz, değil mi? O akşamdan önceki halimi hatırlıyorum. Çok farklı değilim."

"Seni önceden tanımıyordum," dedi Mecnun, "ama şimdi tanıyorum ve şimdi farklısın."

"Bazılarımız," dedi Atticus, "yeni düşünme şeklini yoksayıp yeni kelimeleri kullanmamanın en iyi yol olacağına inanıyor."

"İçimizdeki kelimeleri nasıl sustururuz?"

"Kimse içindeki sözcükleri susturamaz ama gözardı edebilir. Eski varoluş halimize dönebiliriz. Bu yeni düşünme şekli bizi sürüden uzaklaştırıyor, fakat ait olmayan köpek, köpek değildir."

"Katılmıyorum," dedi Mecnun. "Artık yeni bir yaşamımız var. Bize bahşedildi. Neden kullanmayacakmışız? Belki farklılığımızın bir nedeni vardır."

"Kendi türümüzle koşmanın nasıl olduğunu hatırlıyorum," dedi Atticus. "Fakat sen düşünmek, düşünmeye devam etmek ve sonra bir kere daha düşünmek istiyorsun. Bu kadar düşünmek neye yarar? Ben senin gibiyim. Bundan keyif alabilirim fakat bize bir avantaj sağlamıyor. Bizi köpek olmaktan ve doğru olanı yapmaktan alıkoyuyor."

"Diğer köpeklerin bilmediği şeyler biliyoruz. Onlara öğretemez miyiz?"

"Hayır," dedi Atticus. "Asıl onların bize öğretmesi lazım. Tekrar köpek olmayı öğrenmeliyiz."

"Niye bu konularda fikrime danışıyorsun köpek? Liderlik etmek mi istiyorsun?"

"İstesem bana kafa tutar mıydın?"

"Hayır," dedi Mecnun.

Köpekler gecenin seslerini dinleyerek bir süre beraber oturdular. Park bilinmez bir yaşamla doluydu. Üstlerindeki boşluk yeni ve akılda yer edici olduğu kadar eskiydi de. İkisi de daha önce yıldızlara ve gece gökyüzüne pek ilgi göstermemişti. Şimdiyse meraka düşmeden edemiyorlardı.

"Tuhaf konuşan köpek haklı mı merak ediyorum," dedi Atticus. "Gerçekten göğün sonu yok mu?"

"Köpek güzel düşünüyor," dedi Mecnun, "fakat bizden fazla bildiği yok."

"Sence bileceğimiz gün gelir mi?"

Mecnun soruyla ve kafasındaki düşüncelerle boğuştu. Bazen her şey umutsuzca kafa karıştırıcıydı. İşin sonunda Atticus'un haksız çıkıp çıkmayacağını merak etti. Belki de köpekler ezelden beridir nasılsa öyle olmak lazımdı: düşünme yoluyla diğerlerinden ayrı değil de, kolektifin bir parçası. Belki başka her şey beyhudeydi veya daha kötüsü, köpeği iyiden uzaklaştıracak bir yanılsamaydı. Fakat yeni düşünme şekilleri tedirginlik verse de –zaman zaman işkence gibi gelse de– artık onların bir parçasıydı. Niye kendilerine sırt dönsünlerdi?

"Bir gün," dedi Mecnun, "gök nerede sona eriyor bilebiliriz."

"Evet," dedi Atticus, "bir gün biliriz veya bilemeyiz."

Mecnun'un dürtüleri meşruydu. Liderlik hakkında başbaşa bir konuşma beklemişti ve Atticus sohbeti muğlakta bıraksa da konu *güç*tü. Diğer yandan Mecnun tüm nüansları yakalayamamıştı. Atticus, Mecnun'un kendisine liderlik için kafa tutup tutmayacağıyla ilgilenmiyordu. Atticus, Mecnun'dan iriydi ve zaten Frick, Frack, Max ve Rosie onun tarafındaydı. Atticus'un asıl keşfetmek istediği, kendisinin sürü için seçtiği yön göz önünde bulundurulunca, Mecnun'un sürüye ait olup olmadığıydı. Mecnun farkında olmaksızın Atticus'a ihtiyaç duyduğu tüm bilgiyi sunmuştu.

Sonraki gün toplayıcılık yapmaları gerekirken Frack, Frick, Max ve Atticus, Humbar Bay Arch Köprüsü'nün uzak ucunda göl civarında, diğerlerinden uzakta, tasmasız köpeklerden uzakta buluştular.

"Diğer herkesle konuştum," dedi Atticus. "Yaşamamız gerektiği gibi yaşamak için değişiklik gerekiyor. Bazıları kalabilir. Bazıları kalmamalı."

"Siyah köpek ne olacak?" diye sordu Frack.

"Bizden değil," diye yanıtladı Atticus. "Sürülmesi gerekecek."

"Öldürsek daha iyi," dedi Max.

"Sırf üzerine çıktı diye böyle düşünüyorsun," dedi Frick.

"Hayır," dedi Atticus, "köpek haklı. Siyah köpeği göndermek kolay olmayacak. Diğerlerinin bir kısmı zaten ona sadık. Onu öldürmek istemesem de kalırsa işler zorlaşır."

"Ya vajinası yüksekteki dişi?" diye sordu Max.

"Siyah köpeğin tarafını tutuyor, fazlasıyla da güçlü," dedi Atticus. "Onu da gözden çıkarmamız gerekecek."

"Küçük dişiyi de bırakın alsın yanına," dedi Max.

"Peki ya kurallar?" diye sordu Frack.

"İki kural olacak," diye yanıtladı Atticus. "Bildiğin köpek dilinden başka dil yok; köpek yaşamından başka yaşam şekli yok. Yaşamamız gerektiği gibi yaşayacağız."

"Sahipsiz mi?" diye sordu Frick.

"Sahibimiz olmayacak," dedi Atticus. "Gerçek köpek sa-

hipsiz köpektir. Gitmesi gereken üç köpek var: büyük dişi, siyah köpek ve kelimeleri tuhaf şekillerde kullanan köpek. Onlar gidince gerektiği gibi yaşayabiliriz."

"Siyah köpeğe kafa tutacak mısın?" diye sordu Max.

"Hayır," dedi Atticus. "Bu üçünden derhal kurtulmalıyız. Yapılması gerekeni, diğer köpekler taraf tutup işleri zorlaştırmadan, elimizi çabuk tutarak yapacağız."

"Ne zaman?" diye sordu Frick.

"Bu gece," dedi Atticus.

Köpekliğe sığmamasına rağmen stratejilerini en ince detayına kadar hesapladılar; en ince detay, bu girişimleri boşa çıkarsa ne yapacakları hakkındaydı.

Prens bir başka şiir daha söylemişti:

Yürüyen ışık, ışık değildir.
Duran ışık, ışık değildir.
Gerçek ışık, sayısız uyku öncesi doğdu.
Doğdu, kuşların ağzında bile doğdu.[3]

ve Max onu oracıkta gebertmek istemişti.

Duydukları hakkında düşündükten sonra köpeklerin çoğu sığınaktaki yataklarına gittiler ve Prens'in sözleri ninniymişçesine hemen uyuyakaldılar. Ancak Atticus uyuyakalmamıştı. Atticus, Mecnun'u bir başka sohbet için parka davet etmişti. Sonra,

---

[3] *The light that moves is not the light. / The light that stays is not the light. / The true light rose countless sleeps ago. / It rose, even in the mouth of birds*

sığınakta hafif nefes seslerinden başka çıt çıkmazken, Frick ve Frack yerlerinden kalktılar. Frick sessizce Bella ve Athena'nın uyuduğu yere gitti, Athena'nın kolayca kaldırılabilen bedenini çenesiyle tuttu, sertçe ısırdı ve köpeğin işini bitirdi. Athena'nın boğulan çığlığına rağmen diğer köpeklerden uyanan olmadı.

Bir süre sonra Frack, burnuyla kafasını dürterek Bella'yı uyandırdı. "Küçük dişiyi götürdüler," dedi.

Bella uykusundan yavaşça uyandı fakat Athena'yı göremeyince derhal kendine geldi ve Frack'in ne dediğini anladı.

"Nereye götürdüler?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Kardeşim arkalarından gitti. Seni gittikleri yere götürürüm."

Dişiyi götürdüğü –koşarak gittikleri– yer, parkın yanındaki Bloor Caddesi'ydi. Cadde bir tepenin üstündeydi ve gece olmasına rağmen ritmik bir yoğunluğa sahipti. Yani grup grup araba tepeden aşağı hızla iniyor, sonra bir boşluk oluyor, ardından tekrar hızlı arabalar geliyordu. Frick yokuşun ortasına doğru, kaldırımda sokak lambasının ışığında duruyordu. Yolun diğer yanındaki bir şeye bakıyordu.

Bella ve Frack yaklaşırken, "Şurada. Görebiliyor musun? Işığın altında duruyor," dedi.

Bella net bir şekilde göremese de, yolun diğer yanında, sokak lambasının ışığı altında bir şey vardı. Yol tehditkardı fakat iş Athena'ya geldi mi, Bella sakıngan davranmazdı. Dünya üzerinde kendini adadığı tek canlı için her şeyi yapardı. Aslına bakarsanız, Frack, "Bekle! Kardeşim yokuşun tepesine çıkacak

ve ışıklar değişip karşıya geçmek güvenli olunca havlayacak," demeseydi, hemen kendini caddenin öbür yanına da atardı.

Bella endişeyle bekliyor, zıplayıp duruyor, yolun diğer yanında Athena'yı görmek için umutsuzca çabalıyordu.

"Artık geçebilirsin," dedi Frack, "güvenli."

Fakat elbette güvenli değildi. Frick'in zamanlaması kusursuzdu. Bella'ya bir taksi çarpıp onu öldürdüğünde yolun dörtte birini bile geçmemişti.

Başka bir deyişle, Bella ve Athena'nın katli kusursuz bir şekilde gerçekleştirilmişti.

Bella'nın bedeni hareketsiz olduğundan ve caddedeki insanlar seslerini yükselttiklerinden, Bella'nın öldüğünden emin olan Frick ve Frack anlaştıkları üzere Max'le beraber Prens'in biletini kesecekleri sığınağa döndüler; sonra da Mecnun'u öldürmek için Atticus'a katılacaklardı.

Herhangi bir sorun çıkmamalıydı. Max, Prens'i gözünün önünden ayırmayacaktı. Kendisini rezil eden bu pis kırmayı ısırmamak için kendini zor tutsa da, gözünü üstünden ayırmamayı başardı. Max (yavaş yavaş ve sessizce) Prens'e yaklaşmış, Prens'in zaman zaman aldığı sesli nefesleri ve iniltileri duyacak kadar yakınında uzanıyordu. Prens'in ellerinden kaçması mümkün değildi. Buna rağmen, Frack ve Frick barınağa sessizce girip Max'e katıldıklarında ve Prens'i mümkün olduğunca hızla ortadan kaldırmaya hazırlandıklarında, bir yığın

insan giysisini Prens sandıklarını fark ettiler. Max öfkeden kuduruyordu. Prens'in kaçması mümkün değildi! Köpeğin son nefesleri olduğunu bilerek her nefesini mutlulukla dinlemişti. Üçü, bütün köpeklerin yattığı yere gidip Prens'in kokusunu arayarak barınağı gezdiler ama Prens yer yarılmış içine girmişti.

Fakat yine de aralarındaydı.

Bella ve Athena'nın ölümleri, her cinayet gibi gün kadar ortada olsa da, Tanrılar için sorun teşkil ediyordu. Hermes ve Apollo, Athena'nın cansız bedenine (Frick boynunu bir sıçanınkiymiş gibi kolayca kırmıştı) ve Bella'nın caddenin ortasında yatan cesedine baktılar.

"Mutlu öldüler," dedi Hermes. "Ben kazandım."

"Kazanmadın," dedi kardeşi. "Küçük olan korkmuştu, büyük olansa arkadaşı için endişeleniyordu. Mut*suz* öldüler."

"Haksızlık ediyorsun," dedi Hermes. "Son ânlarının nahoş olduğunu teslim ediyorum. Ancak öldürülmeden evvel, daha önce hiç bilmedikleri bir arkadaşlığı tecrübe ettiler. Kendilerine bahşedilen zekâya rağmen mutlulardı."

"Bu konuda sana katılıyorum," dedi Apollo, "fakat ne yapabilirim? Önemli ânın ölüm olduğunda ısrarcı olan sendin. Bu canlılardan bir tanesi bile mutlu *ölürse* sen kazanacaktın, öyle anlaşmıştık. Ölüm ânlarında mutlu değillerdi. Yani kazandığın falan yok. Fakat, bak Hermes, seni kandırdığımı söylemeni veya Baba'ya gitmeni istemiyorum. Bu yüzden sana bir teklifim var:

Senin iddian benimki kadar güçlü olmadığından, bu yaratıkların hayatlarına karışmana izin vereceğim. Bir defalığına. Yalnızca bir defalığına. İstediğini yapabilirsin. Fakat karışırsan ödül de ikiye katlanır. Kaybeden *iki* insan yılı boyunca kölelik eder."

"Sen karışmayacak mısın yani?"

"Niye karışacakmışım?" diye sordu Apollo. "Bu yaratıklar benim edebileceğimden çok daha sefil haldeler. Ölürken neşelenecekleri yok ya. Fakat kendini daha iyi hissettirecekse, sözüm söz: Doğrudan karışmayacağım."

"O halde kabul ediyorum," dedi Hermes.

Böylece Frick ve Frack, Bella ve Athena'yla işlerini bitirmiş dönerken, Prens çok tuhaf bir rüya gördü. Rüya gayet hoş bir şekilde başladı. İlk sahibinin Ralston, Alberta'daki, kendi kokusunun hâkim olduğu, oyuncaklarının gizli bir şekilde sağa sola yayıldığı, köşe bucak tanıdığı evindeydi. Tam ahşap zeminde koşan farelerin sesine kendini kaptırmış, mutfak yoluna koyulmuştu ki tanımadığı bir köpek rüyasına girdi. Yabancı köpek göğsündeki parlak mavi tüyler dışında kapkaraydı.

"Tehlike altındasın," dedi köpek.

Köpek, Prens'in dilini aksansız, kusursuzca konuşuyordu.

"Ne güzel konuşuyorsun," dedi Prens. "Kimsin?"

"Adımı söylemekte güçlük çekebilirsin," dedi köpek, "fakat adım Hermes ve senin türünden değilim. Sahiplerin sahibiyim ve burada ölmeni istemiyorum."

"Nerede?" diye sordu Prens.

Bir ânda çocukluğunda yaşadığı evden çok, çok uzaktaydı. High Park'ta, diğer köpeklerle beraber barınakta uyuyan ken-

disine tepeden bakıyordu. Hermes gösterdiği için, Max'in yanında yattığını gördü. Frick ve Frack'in barınağa döndüğünü gördü. Hermes öyle dilediği için, önceden Bella ve Athena'nın uyuduğu yeri fark etti.

"Uzun dişi nerede?" diye sordu.

"Onu öldürdüler," dedi Hermes. "Burada kalırsan seni de öldürecekler."

"Ne yaptım ki?" diye sordu Prens. "Kimseye kafa tutmadım."

"Konuşma şeklinden hoşlanmıyorlar," dedi Hermes. "Yaşamak istiyorsan tek seçeneğin sürgün."

"Fakat beni anlayanlar olmadan ben neyim?"

"Kelimeleri yaşama tercih eder miydin?" diye sordu Hermes. "Ölürsen, konuşma şeklin de seninle birlikte ölecek. Şimdi uyanman lazım, Prens. Ben buradayken seni kimse göremez ve duyamaz, ancak çok zamanın yok. Gel."

Bunu, Prens'in hayatının en tuhaf faslı izledi. Uyuyor mu, uyanık mı bilmiyordu fakat yabancı köpek gizli adını, ilk sahibinin kullandığı adı kullanmıştı: Prens. Rüyasında barınaktan yükselirken, Hermes'le birlikte kendini izliyordu. Frack, Frick ve Max'i kendisini ararlarken gördü. Önünden, arkasından, hatta neredeyse *içinden* geçtiler. Sanki hepsi oyunmuş gibi, orada olduğunu ifade etmek amacıyla havlamamak için kendini zor tuttu. Fakat havlamadı. Hermes'i takip ederek barınaktan çıktı ve High Park bölgesine gitti. Oraya vardığında bir ânda tamamen uyandı; Hermes ortada yoktu.

Prens'in aklına hâlâ rüya gördüğü geldi. En sevdiği çiğneme ayakkabısı yanında, hâlâ koruda uyuyup uyumadığını görmek için kendine bakmayı düşündü. Fakat barınağa geri dönerken Max, Frick ve Frack'in dışarı koştuğunu gördü. Prens hemen kulaklarını indirip kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırarak çömeldi. Köpekler onu görmedi. Koşarak uzaklaştılar, fakat giderlerken tekinsizlik yayıyorlardı. Rüya olsun olmasın, Prens'in Hermes'in doğru söylediğine dair şüphesi yoktu. Bu üçünün gözünü kan bürümüştü. Kendisini göremediklerinden emin olunca kaçtı; sürgünü panik, korku ve karanlıkla başlamıştı.

Üçü Atticus'u bulmak için korudan koşarak ayrıldı. Mecnun'a hep beraber saldırmaları gerektiğine karar vermişlerdi. Prens'in gizemli bir şekilde ortadan kaybolmasından dolayı sinirleri bozulan Max, Frick ve Frack, siyah köpeği öldürene dek ısırmaktan başka bir şey istemiyorlardı artık. Atticus'un, onu bulabileceklerini söylediği göle doğru kızışmış bir dişiyle çiftleşmeye koşar gibi koştular.

Atticus'a kalırsa Mecnun'la geçirdiği zaman nahoştu. Nahoştu çünkü Mecnun'u anlıyordu ve köpeğin ortadan kaldırılması gerekmesine üzülüyordu. Farklı şartlar altında olsa Mecnun'u sürüde görmeyi isterdi ancak durum belliydi. Atticus gerçekleşeceğini bildiklerini gizlice meşrulaştırmak için çok zaman harcadı: Sürünün birliğe ihtiyacı vardı ve birlik herkesin dünyayı veya dünya olmasa da en azından kuralları aynı şekilde anlamasını gerektiriyordu. Yeni düşünme şeklini, yeni dili benimseyen Mecnun'du. Köpek sürüye ait değildi.

"Siyah köpek," dedi Atticus, "ait olmaktan daha önemli bir his olabiir mi?"

"Hayır," dedi Mecnun.

"Yine de," dedi Atticus, "bazen bu hissi bir daha tatmayacağım, köpekler arasında köpek olmak nasıldır bilmeyeceğim diye korkuyorum. Senin bu düşünme şeklin, siyah köpek, sonsuz, verimsiz bir tarla. Değişimden beri arzulamadığım hislerle baş başa kaldım."

"Anlıyorum," dedi Mecnun. "Benim için de öyle. Fakat dayanmalıyız çünkü içimizdeki şeylerden kaçamayız."

"Katılmıyorum," dedi Atticus. "Diğerleriyle beraber olmak kendinden azade olmaktır. Başka yol yok. Eski alışkanlıklarımıza dönmeliyiz."

"Eski alışkanlıklarımızı bulabilirsek," dedi Mecnun.

Tam o ânda Frick, Frack ve Max'le karşılaştılar.

"Uzun dişi öldü," dedi Max.

"Ne oldu?" diye sordu Mecnun.

"Bizim türümüzden bir sürü saldırdı. Barınağın yakınlarındalar."

"Kaç köpekler?" diye sordu Mecnun.

"Çok," dedi Max, "ama bizim kadar iri değiller."

"Evimizi savunmalıyız," dedi Atticus.

Frick ve Frack, Mecnun'un önünde, Max ve Atticus'sa iki yanında koştular. Koru yakınlarında kardeşler dönüp uyarı vermeksizin Mecnun'a saldırdılar. Max ve Atticus da hemen sal-

dırıya katıldı. Köpekler hızlı ve acımasızdı; Mecnun güvenli bir yere kaçmaya çalıştıysa da ellerinden kurtulamadı. Dördü Mecnun'u ısırdılar; dişlerini böğrüne, boynuna, bacak tendonlarına, karnına ve genital bölgesine geçirdiler. Gün gözüyle olsa komplocular Mecnun'un kanının görüntüsüyle tatmin de olurlardı. Kanın tadı ve katlin adrenalini öyle sarhoş ediciydi ki, daha fazla tahrik bile olabilirlerdi.

Gün gözüyle olsa ve daha az heyecanlı olsalar, Mecnun'un öldüğünden emin olurlardı. Şu durumda artık direnmeyene, vücut spazmları sona erene dek saldırdılar. Onu ölmeye terk edip, esasen eski hayata duyulan saplantı haline gelecek yeni bir hayata başlamak için koruya döndüler.

2

MECNUN VE BENJY

Mecnun uyandığında, fıstık ezmesi ve kızarmış ciğer kokan bir evdeydi. İçine tatlı, sabunsu ve insan gibi kokan turuncu, kalın bir battaniye yerleştirilmiş hasır bir sepette yatıyordu. Hareket etmeye çalıştıysa da beceremediğini fark etti. Hem fazlasıyla acı vericiydi hem de tuhaf geliyordu. Karnı tıraş edilmiş; yağ ve çam ile tanımlanamaz bir şey kokan beyaz bandajlarla bağlanmıştı. Yüzü kaşınıyordu fakat kafasının çevresinde plastik bir koni vardı: Koninin dar yanı boynuna otursun diye kesilmişti, geniş yanıysa megafon gibi dışarı uzuyordu. Yüzünü kaşımak istese de kaşıyamazdı. Dört bacağı da tıraş edilmiş ve bandajlanmıştı. Nerede olduğunu daha iyi görebilmek için kafasını kaldırdı fakat tanıdık bir yerde değildi; mavi, parlak gökyüzüne bakan pencereleri bulunan beyazımsı bir odadaydı.

Saldırı sırasında –saldırıyı acı verecek kadar canlı bir şe-

kilde hatırlıyordu– içine düştüğü karanlığın sonsuz olacağını varsaymıştı. Özgür olduğu süre boyunca ölüme dair biraz düşünmüştü ve ölümünün geldiğini sanmıştı. Bu beyazımsı oda hâlâ yaşadığının kanıtıydı ve beklenmedik bir şekilde hayal kırıklığına uğramıştı. Başına gelenlerden sonra yaşamanın mânâsı neydi?

Nerede olduğunu bilme isteğiyle Mecnun kafasını daha da yükseğe kaldırdı. Seslenmeye çalıştıysa da sesi kısık ve zayıftı; havlamak acı veriyordu. Yine de elinden geldiğince dikkatli bir şekilde havladı.

Arkasından adım sesleri geldi.

"Uyandı," dedi bir ses.

Bir erkek insan yüzü odayı gölgeledi.

"Nasıl oldun?" diye sordu adam.

Bir dişi insan yüzü, Mecnun'un görüş alanından adamın yüzünü itti.

"Amma şanslısın! Şanslı oğlum benim! Kimmiş şanslı bakayım? Kimmiş şanslı çocuk?"

"Uzunca bir süre ayağa kalkamayacak," dedi adam. "Aç mı acaba?"

Aç, Mecnun'un ziyadesiyle iyi bildiği bir kelimeydi. Kendi dilini kullanarak cık cıklayıp, ağlayıp zayıfça havlayarak aç olduğunu onaylama anlamına gelen kelimeleri söyledi.

"Biliyorum, canın yanıyor oğlum. Heyecanlanmamaya gayret göster," dedi kadın.

Sonra adama, "Bence yemek yiyemeyecek kadar zayıf," dedi.

"Belki de haklısındır," dedi adam, "bir bakalım."

Adam odadan çıktı, bir tabak beyaz pirinç ve kesilmiş tavuk ciğeriyle döndü. Tabağı Mecnun'un önüne koydu (fevkalade kokuyordu!), plastik koniyi çıkardı ve Mecnun'un temkinle tabağa yaklaşıp ayağa kalkmadan, dilinin yanıyla süpürerek ağız dolusu yiyeceği almasını izledi.

"Yanlış düşünmüşüm anlaşılan," dedi kadın. "Açmış."

"Ona bir isim vermeyi düşünmez misin?"

"Sahiplenelim mi diyorsun?"

"Neden olmasın? İyileştiğinde gündüzleri sana arkadaşlık eder."

"Olur. Lord Jim koyalım mı adını?"

"Dünyanın en sıkıcı kitabının adını mı koyacaksın ona?"

"Öyle olsa Altın Kap koyardım."

İnsanların çıkardığı gürültüyü dinleyen Mecnun, çıkardıkları seslerin nasıl birbirini beklenmedik bir şekilde izlediğini hatırladı. Ailesiyle yaşarken insanlar birçok ses çıkarırlardı, hiçbiri de kendiyle alakalı olmazdı. Sonra, anlaşılmaz ses dumanı arasından anlamlı bir şey çıkardı: Mesela kendi adı çağrılırdı ve sonrası için sakladığı mama kasesi kaldırılırdı veya kapı çalar, biri bağırırdı ve alanlarının nadir işgalini tek umursayan birey olarak kendisi işgalciye havlar veya üstüne zıplar ve böylece kendilerine zarar vermeyecek, itaatkar biri olduğundan emin olurdu.

Pirinç ve tavuk ciğerini yerken Mecnun insanlara dikkat ediyordu; tabağa eğilecek olurlarsa daha hızlı yemeye hazırdı.

"Amma iştahlı!" dedi kadın. "Aferin sana!"

Sonra bitap düşen Mecnun hasır sepete geri yattı. Adamın kötü kokulu yapış yapış bir merhemi sürmesine ve koniyi tekrar bağlamasına izin verdi. Onu odada yalnız bıraktıklarında uyumuştu.

Mecnun'un birkaç dakikalığına ayağa kalkabilmesi altı ay sürmüştü. O zaman bile tendonları en çok zarar gören arka bacağını kullanamıyordu. Uzunca zaman temelde üç bacaklıydı. Ayrıca dışarıya çiş-kaka yapamamak utanç vericiydi. İnsanlar ona bez bağlayarak meseleyi iyice büyüttüler. Sık sık altını değiştirseler de istediği kadar hızlı değiştiremiyorlardı.

Tamamıyla iyileşmesi aylarını aldı; yatağında yatıp hayat hakkında, yani kendi hayatı ve genel olarak hayatı düşünmekten başka yapacak pek bir şeyi yoktu. Bu konu üzerinde kafa yormak ona acı veriyordu çünkü düşünceleri engellenemez bir şekilde ihanete uğradığı geceye dönüyordu. Buruşuk yüzlü köpeğin ihanetine uğramıştı. Zihninden ve kalbinden geçenleri söylemiş, kardeşlik hissiyle kendini ifade etmeye çabalamıştı. Bunun karşılığında, buruşuk yüzlü köpek, kendisini öldürmeye çalışanlara katılmıştı. Yine de Mecnun'a kalırsa diğerleri kendine saldırmakta haklıydı. İçgüdülerinden öylesine uzaklaşmıştı ki köpek gibi yaşamayı hak edip etmediği –kendine dahi– belirsizdi.

Aylar boyunca, zaman zaman acı veren bu düşüncelerden onu uzaklaştıran tek şey insanlardı. Ona eşit derecede heyecan veriyor ve hüsrana uğratıyorlardı. İnsanların hesabını dökme-

ye çağrılsa ne anlatırdı? Nereden başlardı? Mesela kokularını nasıl tanımlardı? Karışık: tanımadık kokularla karışık yiyecek ve ter. Genelde alışılmadık şeyler koksalar da, en sevdiği insan kokusu çiftleşirken çıkardıklarıydı. Koku keskin, samimi ve rahatlatıcıydı; sepeti yatak odalarına taşıdıktan sonra bazı gecelerde daha huzurlu uyur, çiftleşmelerinin kokusu sakinleştirici etkisi yaratırdı.

Sonra, zaman içinde dilleriyle ilgili daha çok şey öğrendi ve temelinin ötesine geçti. Başlangıçta ton nüanslarını kavradı. Mesela, biri diğeriyle giderek yükselen bir sesle konuşunca, hitap edilen kişi yanıt verene dek ortaya çıkan beklentiyi hissedebiliyordu. Kelimelerin kendisinden ziyade ton önemli gibiydi. Ayrıca bu yükselen tonu sanki kaba bir yanıt verecekmiş, anlamasını beklerlermiş gibi kullandıklarında iş tuhaflaşıyordu.

"Aç mısın Jim?"

"Dışarı çıkmak mı istiyorsun Jim?"

"Jimcoş üşümüş mü? Üşüdün mü Lord Jim?"

Aslına bakarsanız Mecnun'un ses tonuna duyduğu ilgi, kadınla yaşadığı ilk ciddi talihsizliğe yol açmıştı. Zamanının çoğunu kadınla geçiriyordu. Köpeğin kendisine eşlik etmesine daha bir meraklıydı; sepetini yatak odasından geniş masalı bir odaya taşıdı. Masasında saatler geçiriyor, yalnızca vücudunu esnetmek, köpekle konuşmak veya mutfaktan bir kase getirmek için kalkıyordu. Bir gün masasından kalktı, gerindi, köpeğin sepetine ilerledi, kafasını sevdi ve, "Aç mısın Jim? Ödül maması ister misin?" dedi. Mecnun düşündü, sonra, "Evet," dedi.

Evet sesini çıkarmak onun için zor olsa da, *hayır* ve bunun gibi önemli birçok kelimeyi kendi kendine çalışıyordu. Ayrıca rızasını belirtmek için başıyla onaylamayı ve reddini belirtmek için kafasını iki yana sallamayı da çalışmıştı. Kadın ödül maması isteyip istemediğini sorduğunda başıyla onayın mı yoksa sözle 'evet' demenin mi daha etkili olacağından emin değildi. 'Evet' demesinin ardından hâlâ emin değildi çünkü kadın hareketsiz kalmış, köpeğe dik dik bakıyordu. Kadının tepkisiyle aklı karışan Mecnun gözlerine baktı, başıyla onayladı ve tekrar, "Evet," dedi.

Kadın hızlı hızlı nefes alıp vermeye başlayıp ardından yere yığıldı. Birkaç dakika hareket etmedi. Kendisinden ne beklendiğinden emin olamayan Mecnun –daha önce hiç ani insan hareketsizliğiyle karşılaşmamıştı– kafasını eğdi, patisindeki tüyleri yaladı ve olacakları beklemeye koyuldu. Bir süre sonra kadın kendi kendine mırıldanarak uyandı. Sonra ayağa kalktı. Belki, diye düşündü Mecnun, beni doğru anladığından emin değildir. Kadına baktı, başıyla onayladı ve "Mama," dedi.

Bu sefer kadın çığlığı basıp korku içinde odadan koşarak uzaklaştı. Mecnun dolaysız sandığı şeyin –yükselen ton, uygun yanıt– aslen kendi tahmin ettiğinden daha karmaşık bir alışveriş olduğunu keşfetti. Elbette adam *evet* veya *ödül maması* dediğinde kadın ondan kaçmıyordu. Belki kaçırdığı daha silik, eşlikçi bir ses olabileceğini düşündü: dil şaklatma, bir inleme, küçük bir hırlama. Adamın böyle sesler çıkardığını hatırlamıyordu. Olsa olsa konuşurken kolunu kadının omzuna sarıyordu. O halde belki de 'evet' demeden önce kadına dokunmalıydı.

Bir dahaki sefere, diye düşündü Mecnun, eğilirse omzuna dokunayım.

Heyhat, ardından yaşananlar öyle tatsızdı ki uzun süre boyunca 'bir dahaki sefer' olmayacaktı. Konuşmasının sonuçları açıktı: Kadın artık ondan korkuyordu. Köpeğin olduğu odaya girmiyordu. Sonra adam Mecnun'u geceyi geçirmek üzere bir yere bıraktı. Sonraki gün Mecnun itilip kakıldı, iğneler yapıldı, tadı tuhaf mamalar yedirildi ve kokusunu alır almaz agresifleşen diğer köpeklerin yanında bir kafeste gözlem amacıyla tutuldu. Bu öngörülemezlik, bu zalim davranışlar ve zorbalık, *insanlık* dedikleri şeydi işte. En kötüsüyse bu zayıf halinde kafesinin kapısını açamamasıydı. Kaderine katlanmaktan başka çaresi yoktu.

Bu olaylar beklenmedik de olsa iyi ders olmuştu. Dillerini çözebilse kediler, sincaplar, fareler veya kuşlarla iletişim kurmayı denerdi. *Herhangi* bir türle iletişim kurmayı deneyebilirdi. Fakat o ândan sonra insan dili bilgisini insanlardan saklamaya ant içti. Sebebi ne olursa olsun, insanların köpeklerce hitap edilmeye katlanamadığı açıktı.

Üçüncü gün kadın köpeği almaya şahsen geldi.

Diğer köpeklerin kendisini tehdit etmesinden yılmış, tam uykuya dalacaktı ki odanın kapısı açıldı ve beyazlar içindeki adam kan örneği alabilsin diye Mecnun'u tutan adam, kadını içeri aldı. Adam kafesinin kapısını açınca tedirginlikten azade olmasa da Mecnun kadını takip etti.

Sokağa çıkınca Mecnun kaçması gerektiğini anladı. Gece davetkardı. Baharın sonlarıydı. Güneş henüz batmamıştı. Uzaktaki binaların üstünde kırmızı bir bant uzanıyordu. Fakat elbette Mecnun'un sakatlığı ve tecrübe ettiği acı koşmasını engelliyordu. Uzun süre koşamaz, sadece kendini yorardı; hatta

daha kötüsü, tanımadığı bir yerde kaybolurdu. Bu yüzden arabanın arka koltuğuna tırmandı.

Kadın sürücü koltuğuna oturmak yerine onunla birlikte arka koltuğa oturdu.

"Seni oraya gönderdiğim için özür dilerim," dedi, "fakat beni korkuttun. Anlıyor musun?"

Mecnun başına gelecekleri kabullenmiş, fakat insan kelimeleri konuşmamaya ant içmiş bir tavırla başıyla onayladı.

"Nesin sen?" diye sordu kadın. "Köpek misin?"

Yanıtlaması şaşkınlık verecek kadar zor bir soruydu bu. Pek köpek gibi hissetmiyordu. Türler arasında savruluyormuş gibi hissediyordu. Fakat kadının bu kelimeyle ne anlatmak istediğini biliyordu ve bu nedenle tekrar başıyla onayladı.

"Köpeklerin insanlarla hiç konuşmadığını anlaman gerek," dedi. "Bildiğim kadarıyla hiç konuşmamışlar. İçine şeytan girdi sandım. O yüzden korktum. Adın ne?"

Mecnun bu soruyu yanıtlamayacaktı; sadece sahibinin verdiği adı, Mecnun'u telaffuz etmekte güçlük çektiğinden değil, sadece konuşmak istememesinden de değil, artık kendisine gerçek bir adı varmış gibi gelmediğinden de. Kadına baktı ve başını salladı.

"Benim adım Nira," dedi. "Sana Jim diye hitap etmem seni rahatsız eder mi?"

İmkânsız bir soru. Mecnun, Nira'nın neyi bilmek istediğinden emin değildi. 'Jim' adını kabul etmiş miydi? Tabii, neden etmesindi? Kendisine hitap ederken 'Jim' adını kullanması fikri rahatsızlık yaratıyor muydu? Hayır, yaratmıyordu. Kadına baktı ve sonra uygun sinyali tahmin ederek başıyla onayladı.

"Bir daha benimle konuşmayacaksın, öyle mi?" diye sordu Nira.

Bir başka zor soru daha. İnsan kelimelerini kullanma niyetinde değildi fakat ona sorarsanız kadınla konuşuyordu. Bu sefer yanıt vermedi. Kafasını çevirip camdan dışarı, caddenin öbür yanında sokak lambalarıyla aydınlatılmış parka baktı.

"Boşver," dedi Nira. "Suç bende. Konuşmak istemiyorsan konuşmak zorunda değilsin."

Beraber geçirdikleri zaman boyunca, Mecnun konuşana kadar, Nira ondan konuşmasını bir daha talep etmedi. Aslına bakarsanız, söyleyecek sözü olmamasına hayranlık duymaya başladı. Mecnun nadiren havlıyordu. Nira'nın anlamadığı bir dili kullanmanın nafile olduğunu anlayabiliyordu. Tüm ihtiyaçlarını ve düşüncelerinin çoğunu başıyla onaylayarak ya da reddederek iletiyordu. Samimi oldukça Nira'nın bu iletişime de ihtiyacı azaldı. Nira onun yüz ifadesini, vücudunun hallerini, kafasını yana yatırışını okumayı öğrendi.

Fakat o sırada, ikisi Honda Civic'in arkasında otururken, 'karşılıklı anlayış' veya 'arkadaşlık' türünden bir şey geliştireceklerini bilmiyorlardı. Nira hâlâ Mecnun'dan korkuyordu. Evet, gözle görülür şekilde topallıyordu, durup uzanmadan uzun süre yürüyemiyordu ve kısıtlamaları kadında merhamet duygusu uyandırmıştı. Onu High Park'ta hayata tutunurken bulduklarında da bu nedenle eve almışlardı. Fakat zeki bir varlığın evlerinde bulunması, bu canlıyı yatak odasına, özel yaşamının kalbine aldığı fikri, küçük düşürücü olduğu kadar korkutucuydu da. Bu duyguların üstesinden gelmek uzun zamanını aldı. Örneğin Mecnun bir daha kadının yatak odasında

uyuyamadı, kadınsa ne zaman köpeği genital bölgesini yalarken yakalasa utandı.

İkisinin bağ kurmasına yardımcı olan şey, Mecnun'un sessizliğinin kalitesiydi. Sofistike, yanıt bekleyen türden bir sessizlikti. Nira başlangıçta köpeğe havadan sudan bahsetti: iş, ev tadilatı, kocası Miguel'le yaşamaktan kaynaklanan ufak tefek tatsızlıklar... Zaman geçtikçe daha derin konular hakkında açılmaya başladı: yaşam ve ölüm hakkındaki fikirleri, diğer insanlara karşı hisleri, kendi refahı hakkındaki endişeleri... Kanserle mücadelesinden sağ çıkmıştı ve zaman zaman, nüksetmesinden çaresizce korkuyordu.

Mecnun, Nira'dan daha zeki veya daha hızlı olmamasına rağmen, kadın köpeğin dünyaya eşsiz bakışından kaynaklandığını varsaydığı erdemine itibar ediyordu. Fakat Mecnun'un bakış açısının aynı zamanda Nira'nın dertlerini tahayyül etme veya anlama becerisini de kısıtladığını her zaman fark edemiyordu. Mesela kocasının çok dağınık olduğundan, ayak tırnaklarını kesip kestiklerini ısırmak gibi iğrenç alışkanlıkları olduğundan yakındığında, Mecnun kadına şaşkınlık içinde baktı. Miguel kendi bakımını bu şekilde yapmakta haklı gibi gelmişti köpeğe. Miguel'in kestiği tırnakları kendi mi ısırmak istiyor, diye merak etti.

Bir başka konuşmada, köpek hasır sepetinde yatarken, "Tanrı'ya inanıyor musun?" diye sordu.

Mecnun bu kelimeyi daha önce hiç duymamıştı. Köpek, soruyu tekrarlamasını istercesine başını yana eğmişti. Nira da kelimenin ardında yatan kavramı elinden geldiğince iyi şekilde açıklamaya çalıştı. Mecnun'un anladığı kadarıyla kelime 'sa-

hiplerin sahibi'ne atıfta bulunuyordu. Böyle bir varlığa inanıyor muydu? Bu fikir aklına bile gelmemişti ama böyle bir varlık mümkündü. Böylece kadın soruyu tekrar sorduğunda başıyla onaylayarak 'evet' dedi. Kadının istediği yanıt bu değildi.

"Böyle saçma bir şeye nasıl inanabiliyorsun?" diye sordu. "Tanrı köpektir diye düşünüyorsun sanıyorum."

Mecnun böyle bir şeye inanmıyordu. Nira'nın tasvir ettiği 'tanrı'ya, dişi bir köpeğin sürekli kızışma halinde olması olasılığına inandığı gibi inanıyordu sadece. 'Sahiplerin sahibi' bir fikirdi, ancak kendisini ilgilendiren bir konu olmadığından, Nira'nın hor görmesini anlamıyordu. 'Hükümet'ten (sürünün nasıl davranacağına karar veren sahip grubu) veya 'din'den (sürünün, sahiplerin sahibine nasıl davranacağına karar veren sahip grubu) bahsederken de benzer yanlış anlaşılmalar gerçekleşiyordu. Nira bu konulardan bahsettikçe, Mecnun'a herhangi bir sahip grubunun (özellikle de insan olanların) birlik halinde davranmasına inanması, amaç veya hedef ne olursa olsun, daha da zor geliyordu. Bu yüzden hem 'hükümet' hem de 'din' kötü fikirler gibi gelmeye başlamıştı kulağına.

İkisi açısından da belki de en hüsran dolu ân, Nira Mecnun'a başka bir köpeği sevip sevmediğini sorduğunda yaşandı. *Tanrı* kelimesinde olduğu gibi, Mecnun *sevgi* de ne demek bilmiyordu. Nira kelimenin anlamına dair ona birkaç gün boyunca bir şeyler anlatmaya çalıştıysa da, Mecnun kadının tanımlarını tutarsız, sinir bozucu ve muğlak buldu. Kelime tanıdığı hiçbir duyguya karşılık gelmiyordu fakat kadının fikirleri dikkatini konuya çekecek kadar enteresandı. Şahsen Nira, Mecnun kadar hassas herhangi bir hayvanın sevgi hissettiğine emindi.

"Annene karşı hissettiğin şeyler," dedi, "*sevgi*nin anlamlarından biridir."

Mecnun annesini tanımış olsaydı bile, belirgin bir duyguyu canlandırmayacak kadar kısa bir tanışıklıktı. Mecnun'un sevgisine daha uygun aday da yoktu. Sahibi? Sahibi bir sahipti ve köpek sahibine alışkanlıktan, korkudan veya ihtiyaçtan dolayı sadık olurdu. Mecnun elbette eniklik zamanından keyif almıştı. Sahibine minnettardı. Sahibini düşündüğünde aklına parça parça, çimenli bir alanda top kovaladığı, pür zevk, ifade edilemez mutluluk ânları geliyordu. Fakat iş sahibine gelince Mecnun'un hisleri daha karmaşık ve 'sevgi'den daha karanlıktı, içerleme ve tiksinti gibi kapsayıcıydı. Hayır, eğer insan kelimesi kullanması gerekiyorsa, Mecnun'un sahibine karşı hislerini ifade etmek için kullanacağı kelime *sadakat* olurdu. (Bu nedenle, isimsiz hissetmesine rağmen, Nira'nın kendisine, sahibinin verdiği isimle, Mecnun diye hitap etmesini tercih ederdi.)

Diğer köpeklere karşı bırak Nira'nın betimlemeye çalıştığı duyguyu, sadakat kadar bile karmaşık bir his beslememişti. Mecnun'a kalırsa diğer köpeklerle ilişkisi çoğunlukla *basit*ti. Üzerinde hâkimiyet kurabildiği köpekler vardı, kuramadığı köpekler vardı. Diğer köpekler onu istemediği halde ısırabileceğinden veya üstüne çıkabileceğinden, hislerini net ve kolayca iletilebilir halde tutmak daha iyiydi.

Bir süre sonra Mecnun, Nira sevgiden bahsettiğinde kendisinin ötesinde ve hep ötesinde olacak bir şeyden bahsettiğinden emin oldu. Sonra bir gün, "Miguel benim eşim. Onu seviyorum," dedi.

Mecnun soruya ilgi gösteremeyecek kadar sıkılmıştı. Nira

sevgiden bahsetmeyi bıraksın diye, kendisine anlayıp anlamadığını sorduğunda kafasıyla 'evet' işareti yaptı. Fakat ikisi de köpeğin yalan söylediğini biliyordu. (Ne var ki Mecnun yalan söylemeyi beceremiyordu, yalanlarına alışılmadık bir heyecan eşlik ediyordu.) Bu da ikisinin arasında tatsız bir konu olarak kaldı.

Nira ve Mecnun 'sevgi' hakkındaki bu talihsiz sohbeti yaşadığında aradan sekiz ay geçmişti ve birçok samimi ân onları birbirlerine bağlamıştı. Kadın, köpeğin ne yemeyi sevdiğini biliyordu. Köpek kadını çalışırken rahatsız etmemeyi biliyordu. Elinden geldiğince ev temizliğine yardım ediyor, eşyaların yerini öğreniyor, becerebileceğinde eşyaları yerlerine kaldırıyordu. Kadınsa köpeğin en sevdiği çiğneme oyuncaklarının iyi durumda olduğundan emin oluyor, eskileri keyif vermeyecek duruma geldiğinde yenilerini alıyordu. Diğer bir deyişle, beraber sekiz ay geçirdikten sonra Nira ve Mecnun arkadaş olmuşlardı.

Ayrıca sekiz ay sonra Mecnun canı çok da yanmadan yürüyebiliyor ve hatta gerektiğinde kısa süreliğine koşabiliyordu. Ağırlığını vermekten çekinse de, en kötü durumdaki bacağının tendonları yeterince iyileşmişti. Bandajları çıkarılalı çok olmuştu ve sağ kulağı dışında (bu kulağın tepesini Max ısırıp koparmıştı) aşağı yukarı normal bir kanişe benziyordu.

Miguel, Mecnun daha iyi olduğundan Nira'yla köpeğin beraber daha uzun yürüyüşlere çıkmasını önerdi. High Park'ta yürümelerini önermişti fakat bu öneri elbette tuhaftı. Nira, Mecnun'un hassasiyetini kocasından saklamadıysa ve Miguel ikisinin kendilerine has sohbetine şahit olduysa da, adam Me-

cnun'un Nira'yla, Nira'nın da Mecnun'la derin bir iletişim kurabildiklerine inanmıyordu. Mecnun'un bir avuç kelimeyi anladığını, fakat bu kelimelerin ötesinde köpeğin basitçe başıyla rastgele onayladığını ya da reddettiğini varsayıyordu. Nira –korku içinde– köpeğin kendisiyle konuştuğunu ilk söylediğinde gülmüştü. Kendisine hâkim olamamıştı. Bu köpek-insan arası iletişim meselesi, ona göre, Nira'nın 'tam buğday ve Paganlık' eğiliminin bir parçasıydı. Aynı eğilim Mary Daly okumasına, lezbiyenlik denemesi yapmasına ve kukuşunun kutsallığından bahsetmesine önayak oluyordu. Köpeğin zeki olduğu açıktı, fakat insan zekâsı anlamında, müthiş bir hafızaya ya da konuşma becerisine sahip olacak kadar değildi. Bu nedenle Miguel, High Park'ın yaratacağı duygusal komplikasyonları bir saniyeliğine bile düşünmemişti.

High Park'ın bazı komplikasyonları basitken, diğerlerinin psikolojik ağırlığı vardı. Basit olanlardan bahsedecek olursak: Nira tasma zinciri konusunda ne yapacağını bilmiyordu. Parkta köpeklerin tasmasız gezmesine izin verilmeyen geniş alanlar bulunuyordu. Mecnun'a adeta bir... köpekmişçesine gezdirmenin küçük düşürücü olduğunu düşünüyordu. Mecnun'unsa bu konuda hiçbir fikri yoktu. Tasma giyince küçük düşürülmüş hissetmese de, saldırgan köpekler üstüne geldiğinde bağlı olmanın dezavantajını açıkça görebiliyordu. Böylece yeşil deri bir tasmaya ince iplerle bağlı bir zincir takılacağında hemfikir oldular. En ufak bir zıplamasında ipler kopacak ve Mecnun kendini korumak amacıyla bulunduğu alanı kontrol edebilecekti.

(Zincirin tabiatıyla masaya getirdiği konu güç meselesiydi. Nira güç ve hatta gücün görünümü konusunda bile rahatsızdı.

Bir gün Mecnun'a pozisyonları değişse, *kendisini* zincire bağlayıp bağlamayacağını sordu. Köpek 'hayır' diye yanıtlayınca Nira daha da huzursuz oldu. Aslında Mecnun soruyu yanlış anlamıştı. Eğer soruyu şöyle sorsaydı, *"Sahipler boyun eğenlerin kendilerine tasma ve zincirle bağlanması konusunda hemfikir. Sen sahip olsan beni zincirle bağlar mıydın?"* Mecnun düşünmeden 'evet' diye yanıtlardı. Eğer kadın onun boyun eğeni olsa, doğal olarak kadına âdetlere uygun şekilde davranırdı. Sürünün düzeni gelenekle sürdürülürdü ve Mecnun'a kalırsa, işe yarayan geleneği tersyüz etmenin mânâsı yoktu. Fakat kadının sorusunu daha çok uygulama açısından anlamıştı. Nira dört ayak üzerinde yürürken zinciri ağzında tutmasının ne kadar tuhaf olacağını düşünmüştü. Soruyu bu şekilde anladığından, tek mümkün yanıt da verdiği 'hayır' olmuştu.)

Bir başka komplikasyon insanlardı. Parka gelen insanlar çeşit çeşitti; her yerden, ırktan ve cinsiyetten insan oluyordu. Mecnun gözalıcı olduğundan, kaçınılmaz bir şekilde, biri Nira'dan köpeğe dokunmak veya yiyecek –Mecnun'un yavan ve tatlı bulduğu bir kuru bisküvi– vermek için izin istedi. Nira, Mecnun'un sevgi gösterilerine aldırış etmeyeceğini varsaymıştı. Bu nedenle de Mecnun'un, düşündüğünün aksine, kimin kendisine dokunacağı konusunda son derece seçici olmasına şaşırdı. Nira, "Yok, ısırmaz," veya "Tabii, sevebilirsiniz, aldırmaz," diyordu.

İlk birkaç sefer, Mecnun ses etmeden bekledi. Sonra, sebebi yokmuş gibi, yettiğine karar verdi. Yaşlı bir kadın yaklaşıp köpeği sevmek için izin istediğinde başını iki yana sallayarak 'hayır' dedi. Kadın yaklaşınca uzaklaştı ve kendisine dokunmasına izin vermedi.

"Kusura bakmayın," dedi Nira.

Kadın yoluna devam ettikten sonra Mecnun'a, "İtirazın olduğunu bilmiyordum. Sana dokunulması hoşuna gitmiyor mu?" diye sordu.

Mecnun başını iki yana salladı. Başka diyeceği yok sanırdınız. Fakat vardı. O ândan sonra Mecnun kimin kendisine dokunacağına kendi karar verdi, dokunulmaya hazır olduğunda başıyla onaylıyor, istemediğindeyse başını iki yana sallıyordu. Nira'ya "Köpeğinizi sevebilir miyim?" diye sorulduğunda kadın, "Kendiniz sorun," diye yanıt veriyordu.

Soru kendisine yöneltildiğinde, Mecnun ya yabancıyı sevince sürükleyecek şekilde başıyla 'evet' diyor, yabancı da, "Bunu yapmayı ona nasıl öğrettiniz?" diye soruyordu.

Ya da Mecnun başıyla 'hayır' dediğinde de yabancılar heyecanlanıyor ve yine aynı şekilde "Bunu yapmayı ona nasıl öğrettiniz?" diye soruyorlardı.

Her durumda, Nira'nın yanıtı omuz silkmek oluyordu.

Mecnun'un evet ve hayırlarında örüntü belirlemek imkânsız olduğundan, kadın seçimlerin rastgele olduğunu varsaydı. Seçimler rastgele olmasa da, ölçütler Nira'nın bilgi alanının dışında kalıyordu. Öncelikle, Mecnun kötü kokan insanların kendisine dokunmasından hoşlanmıyordu. İnsan terimleriyle açıklayacak olursak, parmakları boklu biriyle el sıkışmanızın talep edilmesi gibiydi. İkincisi ve daha üstü kapalı olanı, statü konusuydu. Tahakküm kurma hakkında detaylı bilgiye sahip olduğundan, biri Nira'nın üstünde tahakküm kurmaya çalıştığında fark edebiliyordu; örneğin kendisine dokunmasını red-

dettiği ilk insan olan yaşlı kadın böyle davranmıştı. Yaşlı kadının ses tonu, enerjisi ve halinden anlaşılıyordu. Mecnun, sürüsü dışında (sürüsü kendisi, Miguel ve Nira'dan oluşuyordu) kalan hiçbir yaratığın Nira'dan yüksek statüde olduğunu kabul etmediğinden, Nira'yı bilerek veya bilmeden küçük düşürmeye çalışanların kendisine dokunmasını reddediyordu.

Fakat nihayet High Park'ın en göze çarpan komplikasyonu Mecnun'a hatırlattıkları oldu. Az kalsın öldüğü yerdi burası. Bu nedenle doğal olarak beraber yola koyulmadan evvel, Nira ona High Park'a dönmeyi isteyip istemediğini sormuştu. 'High Park' ismi ona bir şey ifade etmiyordu, fakat Nira, Miguel'le beraber onu ölüden beter halde buldukları yer olduğunu anlamasını sağladı. Travmasını hatırlamasının onun açısından tatsız olacağından endişe ediyordu, fakat Mecnun dönmek istemişti. Böylece beraber parka gittiler ve Mecnun hiç beklemediği şekilde, korkunç derecede acı çekti. Neredeyse öldürülmesinin anısı küçük düşürücüydü. Ayrıca korkunçtu. Nira, Miguel'le beraber köpeği buldukları yerden kaçınmaya çalıştıysa da fark etmedi. Mecnun parkı çok iyi tanıyordu –kokularını, çimenlerini, tepeciklerini, çeşmelerini, yollarını, hayvanat bahçesini, restoranlarını ve çöp tenekelerini– ve eski bölgesine girmek canını yaktı.

Yine de, durumun kendisini soktuğu strese rağmen, Mecnun'un High Park'a ihtiyacı vardı.

Acı çekmesine kıyamayan Nira bir gün, onu Trinity-Belwoods'a götürmüştü. Mecnun çevresine bir bakıp kendi başına arabaya geri yürümüş, Nira'nın kendisini gitmek istediği yere götürmesini beklemişti. Aktaramadığı şey, önceki sürüsünü veya sürüsünden kalanı bulma ihtiyacıydı. Kendisinin

anlamadığı nedenlerden dolayı, kendi türünün sonuncusu olma fikri dayanılmazdı. Bu his, yalnızlıktan öteydi. Kimsesizlikti. High Park'ta, Mecnun eski sığınak arkadaşlarıyla karşılaşmaktan hem korkuyor *hem de* karşılaşma ümidi besliyordu.

Mecnun bir gün nihayet Benjy'yle karşılaştı. Atticus'un yönetiminden sağ çıkmasını bekleyeceğiniz köpeklerden değildi. Fakat Benjy, Mecnun'un hayal edemediği şekillerde uyanık ve sahtekardı. İşine geldiği her ân yalan söylüyordu. Sokulgan, ikiyüzlü, bencil ve en önemlisi, duyarlıydı. Bir durumu çabucak yorumlayabiliyor ve çekişmenin hangi yanında olmak istediğine karar verebiliyordu. Hatasız değildi, ancak içgüdüleri kuvvetli, neredeyse şaşmazdı.

İkisinin karşılaşması tamamen şanstı. Mecnun, insanlar ve köpeklerine ayrılmış yoldan yürümekten hoşlanmıyordu. Bu yolda –mütevazı tepeler arasında kalan çukur alan veya dar vadi– köpekler zincirsiz koşuyordu. Biraz bile agresif olsalar doğrudan Mecnun'a doğru koşar, uyarı vermeden saldırırlardı. Fakat Mecnun kendisini çok iyi koruyordu. Atticus, Max, Frick ve Frack'ten dersini aldığından, kendisine saldırıldığında merhametsizdi. Birçok durumda kendisine saldıran köpeği ciddi şekilde yaralamıştı. Mesela bir keresinde bir Rottweiler'ın boğazını kapmıştı: Hayvan kendisine saldırana dek hareketsiz oturmuş, sonra köpeğe aşağıdan, acımasızca atılmıştı. Rottweiler'ın öfkelenen sahibi hayvanını korumaya koşmuşsa da, köpek o zamana çoktan şoka girmiş, oluk oluk kanıyordu. İnsanlar birbirlerine bağırırken Mecnun, ihtiyatlı ve tetikte, Nira'nın yanında oturmuştu.

Bir anlamda, Mecnun'a saldıranlar yararlıydı. Kendisine saldıran köpeklerden korkmuyor ve her zaferle özgüveni artıyordu. Yine de diğer köpeklerin canını yakmayı sevmediğinden, Nira ve Mecnun zincirsiz alandan kaçındılar. İnsan, Mecnun'un sürüsünün diğer üyelerinin de insan ilgisinden veya kendilerini istemeyen köpeklerden dolayı buradan uzak duracağını düşünürdü. Yine de Benjy ve Mecnun, zincirsiz alanın yanından akan akarsu üzerindeki birinci küçük köprü yakınında tekrar karşılaştılar.

Mecnun'un oraya nasıl geldiğini açıklamak kolaydı: Nira'nın uzakta bir yerdeki bir hükümetten bahsetmesi kafasını dağıtmıştı. Kıştı; Mecnun'un kurtarılmasının üzerinden bir yıldan fazla zaman geçmişti ve kar yağışı dünyanın kokusunu maskeliyor, keskinliğini azaltıyordu. Böylece Mecnun (ve Nira) nerede olduklarının farkına varmadan alana girmişlerdi. Diğer yandan Benjy, çaresizlikten oradaydı. Kısa bacaklarıyla elinden gelen en iyi şekilde agresif bir Dalmaçyalı'nın ilgi odağı olmaktan kaçıyordu.

Önce Benjy Mecnun'u gördü ve ortak dillerinde bağırdı.

"Siyah köpek! Siyah köpek, yardım et!"

Mecnun kafasını kaldırınca Benjy'nin bayır aşağı yarı koşup, yarı yuvarlandığını gördü.

Derhal, içgüdüsel bir şekilde, Mecnun av köpeğinin yardımına koştu. Nira dehşete düşse de Mecnun gözüpek bir şekilde ve deliymişçesine havlayıp hırlayarak kendisini av köpeği ile Dalmaçyalı'nın arasına atmıştı. Dalmaçyalı Mecnun'a meydan okumayı düşündüyse de şimdi karşısında akıl almaz bir

şey vardı: köpek hissi vermeyen iki köpek, dişi köpek cinsinin açıkça tuhaf iki versiyonu. Köpek şaşırtıcı bir zarafetle geldiği tepeden geri kaçtı.

"Jim," dedi Nira, "ne yapıyorsun?"

Mecnun kadını gözardı etti. Benjy'nin kaçışın ertesinde kendisini toparlamasını bekledi ve, "Sen sürümüzün uzun kulaklı küçük köpeğisin," dedi.

"Evet," dedi Benjy. "Ben o köpeğim. Siyah köpek, bugünlerde kızışmış bir dişiden daha fazla üstüme atlanıyor, gerçekten."

Sonra konuyu değiştirerek, "Yeni sahip mi buldun?" diye sordu Benjy. "Bu zalime benzemiyor. Seni dövüyor mu?"

"Hayır," dedi Mecnun. "Bu kadın beraber yaşadığım insan, beni de dövmüyor."

"O halde bizden ayrıldığından beri şansın yaver gitmiş. Keşke sen ve tuhaf konuşan köpek beni yanınıza alsaydınız."

"Beni ısırıp ölüme terk ettiler," dedi Mecnun. "Sürgünü seçmedim."

"Tıpkı düşündüğüm gibi," dedi Benjy. "Diğer köpekler seninle tuhaf köpeğin gittiğinize inandılar fakat ben inanmadım. Niye siyah köpek sığınak arkadaşlarını bıraksın, diye sordum."

"Diğerleri nerede?" diye sordu Mecnun.

"Anlatmak için çok kelime kullanmak lazım ve açım."

Benjy, Nira'ya doğru baktı. Hiçbir uyarı vermeden neşeyle havladı ve karda yuvarlandı.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Mecnun.

"Böyle yapınca insanların hoşuna gidiyor," dedi Benjy. "Sen yapmıyor musun böyle? Yiyecek almanın çok iyi bir yolu."

"Diğerleri nerede?" diye tekrar sordu Mecnun.

Benjy tekrar neşeyle havladı ve karda yuvarlandı.

"Yapma şunu," dedi Mecnun. "Anlamıyor senin..."

Fakat Nira anlıyora benziyordu. Büyülenmiş gibi ikisini izliyordu. Mecnun'un gerçek dilini ilk defa duyuyordu: cıklamalar, alçak hırlamalar, sert havlamalar, iç çekmeler ve esnemeler. Anlaşılmazdı. Kendisine bir şey ifade eden tek kısım, Benjy'nin oyuncu havlamaları ve karda yuvarlanmasıydı. Bu yüzden Mecnun'un sözünü keserek, "Dostun aç, öyle mi? Niye onu bir süreliğine evimize davet etmiyoruz? Yanımda yiyecek yok ama evde fazla fazla var."

Mecnun istemeden de olsa gıcık olmuştu. Fakat Benjy'ye, "Yaşadığımız yerde yiyecek var diyor," dedi.

"İnsan dilini anlıyor musun?" diye sordu Benjy. "Bana öğretmeni isterim. Öğretirsen sürü hakkında öğrenmek istediğin her şeyi söylerim."

"Bilmek istediklerimi söylemezsen yüzünü ısırırım," dedi Mecnun.

Fakat Mecnun bildiği iki dilde de yalan söylemeyi beceremediğinden, Benjy huzursuz olmamıştı. İyi yalan söyleyebilen Benjy, Atticus, Max ve kardeşlerin işi bittikten sonra Mecnun'un bedenini görmüştü ve onu 'ölü' gördüğünden korkmuyordu. Atticus ve işbirlikçileri Mecnun'un hakkından gelebiliyorsa, kendisi de Mecnun'u kandırabilirdi. Atticus'tan açıkça daha zayıf bir köpeğe neden saygı duysundu?

Kaygısızca Nira ve Mecnun'la evlerine gitti.

Nira bir kap pilav ve tavuk ciğerini önüne koyar koymaz av köpeği, Mecnun'un yemeğinden almasından korkuyormuşçasına yemeğe atıldı. Günlerdir midesine doğru düzgün bir şey girmemişti. Bloor Caddesi boyunca insanlara yalvarırken de şansı yaver gitmemişti. Bu nedenle High Park'a dönmüş, kar altında birkaç lokma arıyor, hatta köpek parkının yakınındaki restoran çevresinde yaşayan fare ve sıçanları avlıyordu.

Sahipsiz köpekler için iyi bir mevsim değildi kış. Bir başına kalan Benjy zamanının çoğunu ev ev dolaşıp kendisini sahiplenecek birini aramakla, insanların esrarengiz, anlaşılamaz bir şekilde köpeklerin yapmasından hoşlandığı şeyleri yapmakla geçiriyordu. Yuvarlanıyor, ölü taklidi yapıyor, arka ayakları üzerinde kalkıyor (ki bunu kolayca yapamıyordu), yemek dileniyor ve zaman zaman insan şarkısı taklit ederek uluyordu. Düşününce, köpeklerin insanların zeki olduğuna inancının tam olması gerekiyordu. Sığınak ve yiyecek yapmakta ustaydılar ve Benjy'nin onlardan istediği de bunlardı. İnsan dilini bilse, bunlara bariz bir şekilde daha kolayca ulaşabilirdi.

"Biliyor musun," dedi Benjy yiyip içmeyi bitirince, "senin hep en zeki köpek olduğunu düşünmüşümdür. Sürü lideri seni bundan dolayı öldürmek istedi, eminim."

"Kat kat yüzlü gri köpek mi?" diye sordu Mecnun.

Salonda ikisi başbaşaydı. Mecnun'un mahremine girdiğini hisseden Nira, onları bir süreliğine baş başa bırakmıştı. Oturma odasının zemininde canlı renkli –kırmızı, soluk sarı ve altın– bir kilim vardı. Bir kanape, bir tekli koltuk, dekorasyon

amaçlı bir şömine ve kanapeye otururlarsa Mecnun'un dışarıyı seyredebileceği, sokağa bakan pencereler vardı.

Benjy, Mecnun'un sorusunu gözardı etti.

"İnsanlarla konuşmayı öğrenmen beni şaşırtmadı," dedi. "Bildiklerini bana biraz öğretsen sana itaat ederdim."

Mecnun gelip geçen hayata pencereden bakıyordu: arabalar, yayalar, diğer köpekler ve gördüğünde hep hırladığı kediler. Zavallı, zayıf canlılardan hoşlanmamanın mânâsız olduğunu bilse de kendine engel olamıyor ve tıpkı korktuğu gibi, kedileri görünce havlama isteğini bastırmanın zor olduğunu fark ediyordu. Benjy 'bana öğret' derken bir kedi, evin, havlamasını kışkırtacak kadar yakınından geçti. Mecnun'un kendisine havladığını sanan Benjy, "Ben masum bir köpeğim. Yanlış bir şey yapmadım," dedi.

Pencere dikkatini çok dağıttığı için kanapeden inen Mecnun, "Diğerlerinin yerini bana söylersen sana insan kelimelerini öğretirim," dedi.

"Diğerleri öldü," dedi Benjy. "Sürüden geri kalan bir benim sanıyordum."

Benjy, sürünün başına gelenleri saklaması için sebep olmasa da gereğinden fazla konuşmaktan çekiniyordu. Öncelikle, sürünün ölümünden sorumluydu ve Mecnun bunu bilirse nasıl tepki verirdi, emin değildi. Böylece, hikâyeyi baştan anlatırken, Benjy kendisini suçlu durumuna düşürebilecek detayları atladı, olduğundan daha iyi görünmek içinse hikâyeye minik süsler ekledi. Bu süsler ve sessizlikler Atticus'un yönetimi-

nin karakterini yanlış temsil etmiyordu. Benjy esasen doğruyu söyledi.

Athena'nın öldürülmesi sırasında uyanıktı. Frick'in köpeğin bedeninden kurtulduğunu, Frack'inse Bella'yı uyandırıp götürmesini izlemişti. Bella'nın kaderini tahmin etmek zor olmamıştı. Bu ölümlerin üzerine düşünülmesi gereken konu, kalma veya gitme kararıydı. Frick ve Frack böyle amaçsızca öldürmeye heveslilerse neden onu öldürmesinlerdi? Athena'dan biraz daha fazla sorun çıkarırdı, o kadar. Diğer taraftan, sürgün fikri köpeği korkutuyordu. Kendisini koruyacak büyük köpekler olmadan hayat neye benzerdi? Tek çıkışı sahip bulmak olurdu ve insanların da tehlikeli olduğu düşünülürse, bu yolda ilerlemek istediğinden emin değildi.

Athena'nın öldürüldüğü gece hakkında açık olan bir diğer şey, komplocuların kim olduğuydu. Frick, Frack, Max ve Atticus ilk zamanlardan beri sinsiydiler ve zaman zaman düşüncelerini paylaşmazlardı. Bu yüzden Frick ve Frack işe koyulunca Benjy, Max'in yattığı yere dönmüştü. Dönüp beklemişti. Prens tuhaf bir şekilde ortadan kaybolana kadar beklemiş ve sonra kardeşlerle Max sığınağı ararken kaçamak hareketlerini izlemişti. Komplocular sığınağı terk edince Benjy onları takip etmiş, koruya yakın bir ağaca gitmişti. Sığınaktan güvende olacağı kadar uzak, geleni gideni görebileceği kadar yakın bir yerde saklanmıştı. Mecnun'a saldırılmasının sinyalini veren dehşetengiz arbedeyi işte buradan duymuştu.

Artık esrar onun açısından derinleşiyordu. Komplocular Mecnun, Bella, Athena ve Prens'in peşine düşmüştü. İşin mantığı neydi? Harcanan bu dört köpeği birbirine bağlayan şey neydi?

Daha da önemlisi, Benjy'nin konuya dahil olduğu yer de burasıydı, bu planda kendi yeri neresiydi? Onu kurbanlara bağlayan bir şey var mıydı, yoksa komplocularla mı bağlantısı vardı?

Komplocular koruya dönünce Benjy, Mecnun'un bedenini aradı, köpeğin görünüşe bakılırsa öldüğünü gördü, ceset olarak algıladığı şeyin üzerine işedi ki kokusunu bu şiddetle bağdaştıran diğerleri kendisinden korksun. Bunun ardından ne yapacağını bilmese de, kaçması gerekirse kaçabileceğine ikna olan Benjy koruya geri döndüğünde, tüm köpeklerin uyuması onu şaşırtmıştı. İhtiyatla kendi yerine döndü ve sabaha kadar orada kaldı.

Sabah olunca, güneş ışığıyla beraber yeni bir düzen geldi. Köpekler erken uyanmış, iki tanesi –Bobbie ve Dougie– anlayamadıkları bir farklılıkla şaşkınlığa uğramıştı.

"Büyük dişi nerede?" diye sordu Bobbie.

Atticus çenesini sertçe kapamadan evvel esnedi. Frick ve Frack, Bobbie, Dougie ve Benjy'yi burunlarıyla Atticus'a yönlendirirken Atticus havladı.

"Bunlar, bu yararsız dilde kullanacağım son kelimeler olacak," dedi Atticus. "Bizimle kalmak istemeyen köpekler sürgüne gitti. Büyük dişi öldü. İnsanlar onun cesedini götürdü. Artık bu sürünün lideri benim. Karşı çıkan köpek var mı?"

"Mükemmel bir lider olacaksın," dedi Benjy.

"Mükemmel olsam da olmasam da liderlik edeceğim. İsteyen sürgüne gidebilir. Kalanlar doğru dürüst, köpek gibi yaşayacak. Kapı veya ağaç için kelimeye ihtiyacımız yok. Zamandan, tepelerden veya yıldızlardan bahsetmek zorunda değiliz.

Daha önce bunlardan bahsetmiyorduk, atalarımız da bu dil olmaksızın gayet iyi yaşadılar. Bundan böyle eski dilden başkasını konuşanlar cezalandırılacak. Avlanacağız. Mıntıkamızı koruyacağız. Gerisi bizi alakadar etmez."

"İçimdeki kelimeleri durduramam," dedi Bobbie.

"Kimse durduramaz," dedi Atticus. "Kelimeleri içinde tut."

"Ya yanlışlıkla konuşursak?" diye sordu Dougie.

"Cezalandırılacaksınız," dedi Atticus.

Böyle durumlarda bir köpek niye konuşur, bilinmez. Benjy duyduklarını sindirmekle meşguldü. Konuştukları için nasıl cezalandırılacaklarını merak etti. Yalnızlarken birbirleriyle konuşmalarını Atticus nasıl engelleyecekti? Böyle bir ihtarın sebebi neydi? Dil, diğer köpeklere nazaran avantaj sağlıyordu. Yine de, diye düşündü Benjy, iktidar hep aynı kapıya çıkıyordu, ister insan seni dövsün ister Atticus köpeklerin konuşmamasında ısrarcı olsun. En iyisi güç sahibine istediğini yapmak konusunda izin vermek, bu düzende kendi lehine bir şeyler bulmaktı.

Görünen o ki turuncu dişi aynı fikirde değildi.

"Ben sürgünü tercih ediyorum," dedi Bobbie.

"Ayrılmana yardımcı olacağız," diye karşılık verdi Atticus.

Sanki önceden kararlaştırılmış gibi işbirlikçiler turuncu dişiye saldırdılar. Saldıranlar acımasızdı, toller diğer dördünden ufak olduğundan hemen, ağır zarar verdiler. Amaçlarının kendisini öldürmek olduğunu anlayan çaresiz Bobbie imdat çığlığı attı. Ses korkunçtu. Barınaktan kaçmayı başardıysa da, dördü peşine takılıp bacaklarını ısırdılar. Bobbie'yi göle kadar

kovaladılar ve göle geldiklerinde bitkin Bobbie yere yığıldı. Oracıkta bedeni hareketsiz kalıp da kanı çimene akana kadar köpeği ısırdılar.

(Bu ânı Mecnun'a anlatırken Benjy elinden geldiğince, sanki bir adaletsizlikten bahsediyormuşçasına ciddiydi. İşin aslı, kumpasçılara hayranlık duyuyordu. Bir yanı bu dört köpeğe yine de hayrandı. Hızlı ve net davranmışlardı, birinin bu netlik her ne kadar korkunç olursa olsun en azından hayranlık uyandırdığını itiraf etmesi gerekiyordu. Hatta belki güzeldi bile. Böyle bir şey yapmayı ancak umut edebiliyordu. Gerçekçi konuşacak olursak bu ideal, kuvvetin ifadesindeki netlik, kendi boyunda ve konumundaki bir köpeğin elde edemeyeceği bir şeydi.)

Turuncu dişinin katli, işaret niteliğinde bir olaydı. Bundan sonra Atticus'un ciddiyetinden ve kumpasçıların Atticus ne istiyorsa onu istediği konusunda şüphe kalmadı. Ayrıca kumpasçıların başka türden yaratıklar olduğu da anlaşıldı. Saldırı acımasız, hızlı ve köpeğe yaraşırdı. Hayranlık uyandırıyor, diye düşündü Benjy. Fakat neden öncesinde sürgün öneriliyordu? Gerçek değilse neden sürgünü öneriyorlardı? Turuncu dişi sözlerine inanmış ve öldürülmüştü. Neden? Benjy öldürmedeki avantajlı yanı anlayamıyordu. Dişi köpek tehdit teşkil etmiyordu, hem de hiç. Ona kalırsa, dişiyi öldürme kararı sapkıncaydı. Ve nihayetinde kumpasçıların tuhaflığını ortaya çıkaran şey de bu sapkınlıktı.

Benjy'ye soracak olursanız, hareketleri öngörülemeyen Atticus hepsine karşı tehlike arz ediyordu.

Üstüne üstlük, Bobbie'nin de ölmesiyle, kendisinin ve

Dougie'nin en alt konumda olduğu açıktı. Yani anlaşılan, çöp karıştırıp itaatkar olmaları gerekecekti. İlla kötü durumda oldukları anlamına gelmiyordu bu. İtaatkarlık, değerli bir şeyle ödüllendirildiği sürece –mesela koruma– gösterilen çabaya değiyordu. Buna rağmen Atticus'un hükmünden gelecek hayrı ileriki günler gösterecekti.

(Ölüm ne çabuk unutuluyor. Sürü arkadaşı olmalarına rağmen ne Benjy ne de Mecnun, Bobbie hakkında, tüylerinin turuncu ve dağınık oluşuyla koruyu bulmalarından önce dahi çam gibi kokmasından başka bir şey hatırlamıyorlardı. Bir keresinde uyarmadan saldıran bir kırmadan Benjy'yi korumuştu ama Benjy bunu hatırlamıyordu. Ölürken Bobbie boğulduğunu hayal etti; bu his, yavruyken neredeyse boğulduğu bir ânı gözlerinin önüne getirdi. Endişe içinde, teselli bulamadan öldü.)

Atticus'un hükümranlığının ilk günleri ziyadesiyle acayipti. Yanlışlıkla yeni dilde konuştuğunda Dougie sertçe ısırılmıştı. Bu olaydan sonra Dougie ve Benjy diğerlerinin yanında kelimeleri kullanmamaya özen gösterdiler. Havladılar. Fakat havlamak düzenlerini ters yüz etmişti. Eski dillerinden hatırladıklarını taklit etmekte zorlanıyorlardı. Kısacası köpek taklidi yapan köpekler haline geldiler. Taklidi insanlar için yapsalar canları daha az sıkılırdı. İnsanların çoğu zararsız hırlamayı, saldırıyı haber veren hırlamadan ayıramaz. Fakat sürünün eski alışkanlıklarına dönmesinde ısrarcı davranan Atticus, devamlı Dougie ile Benjy'nin 'köpeklik' performansını değerlendiriyordu. Bu durum her şeyi iyice tuhaf hale getirmişti. Benjy ile Dougie, köpekliğin ne olduğunu kısmen unutmuş köpekleri tatmin edecek kadar inandırıcı bir köpeklik performansı sergi-

lemekte zorlanıyorlardı. Acaba aralarında eskisi gibi havlayan veya hırlayan var mıydı gerçekten? Ne Benjy ne de Dougie bu sorunun yanıtını biliyordu. Elbette bu soruyu dile de getiremiyorlardı. Soracak olsalar ısırılırlardı —veya daha kötüsü gelirdi başlarına. Benjy köpekleşeceğine köpeklikten uzaklaştığını hissediyordu: benliğinin daha farkında, daha düşünceli, kendine sakladığı bir dile daha bağımlı. En güvenli yöntem elinden geldiğince Atticus'u taklit etmekti.

Başta Benjy ve Dougie çöp karıştırırken korunuyorlardı. Kumpasçılardan biri veya ikisi hep onlara eşlik ediyor, kafa tutan köpek olursa saldırıyor, büyük köpeklerin giremediği yerlere girmelerini izliyordu. En azından Benjy, sürüdeki varlığının amacını keşfedince rahatlamıştı. Dougie ve o, insanların istemediği şeyleri bulmakta hünerliydiler. High Park'ta geçirdikleri kış boyunca ziyadesiyle işe yaramışlardı. Daha iri köpekleri insanlar nadiren evlerine alırdı, ancak Dougie ve Benjy zaman zaman sevimlilikle içeri girmeyi başarıyor, atılmış koltuk yastıkları, karton köpük parçaları, eski giysiler, arka bahçeye terk edilmiş güve yenikli battaniye gibi koruyu eve benzer hale getirmeye yararlı şeyleri çalıyorlardı.

Bir süre sonra kumpasçılar, ya tembellikten ya da ilgisizlikten, küçük köpeklerin kendi başlarına gezmelerine izin verdiler ve bekleneceği üzere Benjy ile Dougie'nin ilişkisi arkadaşlığa doğru evrildi. Önceleri Benjy, schnauzer'a dayanamıyordu. Dougie'yle beraberken canı en çok arkasına çıkıvermek istiyordu. Sebebi Dougie'yle çiftleşmek istemesi değildi. Kendisi üzerinde tahakküm kurulmuşken, başkası üzerinde tahakküm kurma isteği kuvvetli ve içgüdüseldi, ruhunun en derin, bastı-

ramadığı bir yanına aitti. Aynı zamanda, Dougie'nin de onun arkasına çıkmak istediği açıktı. Bu durum kişisel değildi. Dougie'ye zarar vermek istemiyordu, Dougie de aynı durumdaydı. Basitçe birbirlerinin arkasına çıkmak istiyorlardı. Fakat aynı zamanda kişisel bir durum da vardı ortada. Zaman zaman kim kimin arkasına çıkacak diye tatsız kavgalara tutuşuyorlardı. Diğer yandan anlaşmazlıkları ötekileri etkilemiyordu. Rosie dahil olmak üzere diğer tüm köpekler tabii ki Benjy ve Dougie'nin arkasına çıkmıştı. İkisi de katlanmak zorunda olduklarından buna katlanmışlardı.

Koru köpeklerin becerebildiğince eve benzemişse de High Park'ta geçirdikleri kış felaketten halliceydi. Ağaçlar ve çalılar rüzgârı yeterli derecede kesse de soğuk öyle dayanılmazdı ki küçük köpekler kaçmayı düşünmek zorunda kalmıştı. Bir ocak akşamı, Benjy öyle şiddetli titriyor, takırdayan dişleri öyle çok ses çıkarıyordu ki öleceğini düşünmeye başladı. Bir sonraki sabah Dougie'yle beraber bir başlarına yola koyuldular. Diğer tüm köpekler uyuyordu. Atticus, Max, kardeşler ve Rosie, Benjy ile Dougie'nin haber verilmeksizin dışlandığı battaniyelerde sıcacık bir topak halinde beraberce yatıyorlardı.

Kaçtıkları ocak sabahı kar neredeyse geçilmezdi. Kokuların, seslerin, yön işaretlerinin tanıdık dünyası, kar yağışı altında kaybolmuştu. Sanki tuhaf bir varlık tanıdıkları her şeyi alıp götürmüş, yerine sadece beyazlıkla, bir zamanlar bildikleri dünyanın hayal meyal bir kesitini bırakmıştı. Barınaktan yeterince uzaklaştıklarında Dougie, "Üşüyorum," dedi. "Öleceğimi sandım."

"Ben de," dedi Benjy. "Diğerleri bizi düşünmüyor."

"Sana inanıyorum," dedi Dougie. "Yanlarında uyumaya çalıştığımda lider beni ısırdı. Köpeklerin diğer köpekleri umursamaması yanlış."

"Artık toprak eskisi gibi olmadığından bizi istemiyorlar. Bizi ölüme terk ederlerdi."

"Sana inanıyorum," dedi Dougie. "Elimizden ne gelir?"

"Beni evine alacak bir insan bulacağım. İkimizi de alacak biri var mı diye araştıralım mı?"

"Diğerlerine gideceğimizi söylememiz gerekir mi?"

"Hayır," diye yanıtladı Benjy. "Söylersek olacakları bilemiyorum."

"Sana inanıyorum," dedi Dougie. "Lider tuhaf. Ne zaman ısıracağını kestirmek zor; hem sert de ısırıyor. Kendi başımıza gitsek daha iyi olur."

Bu karar hemen başlarına talih kuşunu kondurdu. Wendigo Gölü yanından parktan çıkan Dougie ve Benjy, Ellis Park Caddesi'nde karlar arasından güç bela yürüdüler. Tam burada bir yaşlı kadın onları görerek el etti. "Gelin köpecikler! Gelin köpecikler!"

İkisi de ses tonunu tanıdıysa da temkinliydiler. Ses eden hevesli insanlardan her ne kadar çok nezaket görmüşseler de, çileden çıkaracak zalimliklere de şahit olmuşlardı: taş atmalar, sopalarla dayaklar... Ne var ki çaresizdiler. Üşümüş ve acıkmışlardı. Böylece kadına yöneldiler. Aslında doğru tercih yapmışlardı çünkü kadın yakın zamanda altı kedisinden ikisini kaybetmişti ve tüm hayvanlara karşı doğuştan duyduğu sevgi artmıştı. Mutfağına girdiklerinde, iki kap kedi maması koydu. Mama balıkla kül koksa da iyiydi.

O kış Dougie ve Benjy'nin barınacak yeri vardı. Karınları toktu, istediklerinde de bahçeye çıkartılıyorlardı. Kadınla kedileriyse beraber atlattıkları bir sınav gibiydi. Önce kedilerden bahsedecek olursak: Doğru, Benjy ve Dougie bu canlılara karşı antipati besliyordu. Benjy'ye soracak olursanız, aklı başında hiçbir varlık başka türlü hissedemezdi. Barış içinde yaşamaya hazırdı, ancak ihtiyar kadının evinde sinsi sinsi gezinen kediler normal kedi cinsinden daha kötücüldü: Devamlı tıslıyor, sanki korkutabileceklermiş gibi sırtlarını kaldırıp kendilerini büyük gösteriyor, pençeleri dışarda zıplayıp duruyorlardı. Barış içinde yaşayamıyorlardı.

Farklı koşullar altında olsa Benjy ve Dougie pembe dilli isterik yaratıkların üstüne atılıp boyunlarını kırmayı bilirlerdi. Fakat yaşlı kadının tavırlarından anlaşılan, kedilere hakikaten değer verdiğiydi. Kakalarını temizliyordu (bu arada söylemeye gerek yok, kakalarının tadı harikaydı), tüylerini tarıyordu, kendisi de koca bir kediymiş gibi onlara veya onlarla birlikte mırlıyordu. Bu tüylü külfetlerden birine bile zarar verseler, kadının köpekleri evden atacağını anlamak zor değildi. Böylece, kediler en gıcık hal ve tavırlar içindeyken –milletvekili gibi kırıtakırıta yürürlerken mesela– Benjy ve Dougie en kısık sesli hırlamalarla kendilerini sınırladılar. Bu samimi uyarıları kediler tereddütsüz görmezden geldi.

Kadının kendisi, daha da karmaşık, uyuz bir tipti. İnsandı. Küçük köpeklerin ustalaştığı pek çok yöntemle manipüle edilebilirdi. Acıktıklarında kadın için sırtüstü yatıp karınlarını açıyor veya arka bacakları üzerinde ayağa kalkıyorlardı, kadın özellikle buna bayılıyordu. Bazı şeyler açıklanamaz şekilde

çok hoşuna gidiyordu, tıpkı diğer bazı şeyler karşısında açıklanamaz şekilde dehşete düşmesi gibi. Yatakta yanına gelirlerse veya yüzünü yalarlarsa onları sevip tiz sesler çıkarıyordu, ancak kendi veya birbirlerinin genital bölgelerini yalarken yakalarsa sesini alçaltıyor ve su sıkıyordu. Kadın için televizyonu ne zaman açsalar onlara yemek veriyor, ancak kedilerin kakalarını yemelerine dayanamıyordu.

Hoşuna giden ve gitmeyen şeylerin öngörülemezliği en kötü yanı değildi. En kötü yanı ilgiye açlığıydı. İki köpek bu fetişle daha önce elbette karşılaşmıştı. İkisi de insanlar kendilerine çok uzun süre sarılınca olanlardan haberdardı: nefes alamama, sırt kıtırdatan kaçma çabası... Fakat görünen oydu ki kadının köpekleri ezmek gibi bir ihtiyacı vardı. Ne kadar kıvranırlarsa kıvransınlar hayvancağızları sıkı sıkı tutuyordu.

Bir gün Dougie, "Sence bizi sıkarak öldürebilir mi?" diye sordu.

Benjy soruya evet veya hayır diye yanıt verememekten rahatsızlık duydu. Yaşlı kadının tehlikeli olup olmadığını bilmiyordu, bilmesinin yolu da yoktu. Ayrıca tanımadığı birinin kısıtlamalarına bel bağlamak akıllıca gelmiyordu. Hepsinden de önemlisi, ezilme hissine eşlik eden histi. Sanki kadın onların beynine bir şey sokmaya veya bir düşüncesini iletmeye çalışıyordu. Zaman içinde, kışın sonu ve baharın başı boyunca kadın dayanılmaz hale geldi. İlk sıcak günlerde Benjy ve Dougie, kadının sağladığı yiyecek ve barınağa rağmen, kendilerini kaçma hayalleri kurarken buldular.

Dünyanın yine kışın silip attığı şeyler gibi, çamur, yeşillik, çürümüş gıda ve bok gibi kokmaya başladığı bir akşam,

Dougie çekip gitme arzusunu ilk defa dile getirdi. Benjy'yle beraber kadının bahçesinde, ılık veranda taşlarında uzanıyorlardı. Dougie yaşlı kadından ve barınağının dört yanını sarmış kedilerden bıkmıştı.

"Olmak istediğim yer burası değil," dedi.

"Burayı terk edersen nereye gideceksin?" diye sordu Benjy.

"Eski yerimize gitmek istiyorum," diye yanıtladı. "Bu yaratıklar beni mutsuz ediyor; insan da beni ortadan ikiye ayıracak, eminim."

"Geri dönmemiz tehlikeli olur," dedi Benjy.

"Lider gerçek bir köpek," dedi Dougie. "Bize tekrar gerçek köpek olmayı öğretir."

"Geri gitmek iyi fikir değil ama burada bir başıma kalmak da istemiyorum."

"O halde benimle gel. Dünya sıcak. Kendi sürümüzle, olması gerektiği gibi yaşayabiliriz."

Dougie anlaşılan uğradıkları istismarı ve aşağılamaları unutmuştu. Ne kadar korktuklarını, sürünün ne kadar vahşi ve dengesiz olabileceğini unutmuştu. Benjy de sürüyle olmayı arzulasa da geri dönmekteki yararı göremiyordu. Sadece tehlikeyi görebiliyor ve hep yararcı bir köpek olduğundan, öncelikle kendisi için iyi olanı düşünüyordu. Yaşlı kadının ilgisi bunaltıcı olsa da koruya dönmenin alternatifleri olmalıydı.

"Başka bir insan bulsak?" diye sordu.

"Olmaz," diye yanıtladı Dougie. "Bir sahibi bırakıp diğerine geçmek neden?"

"Evleri farklı," dedi Benjy. "Farklı kokuyorlar. Kendilerinin *de* farklı olduğunu düşünüyorum. Bu çirkin yaratıklarla yaşamayanını bulabiliriz."

"İkimiz aynı sürüdeniz," dedi Dougie. "Seni anlıyorum ama senin gibi düşünmüyorum. Bizim başka bir yerde evimiz var. Geri dönmek istiyorum. Sürü hâlâ tuhafsa başka bir yer bulabiliriz."

Dougie'yi ikna edemezdi. Bu insan veya bu kedilerle yaşamak istemiyordu. Ruhu buna el vermiyordu. Konuşmalarından birkaç gün sonra yaşlı kadının evinden kaçışlarının zeminini hazırladı. Davranışının korkunç sonuçları olacaktı, evet, ancak Benjy kaçışlarını takip eden olaylar konusunda arkadaşını suçlamayacaktı. Suçla*yamazdı*. Aslına bakarsanız bunların hepsini Mecnun'a anlatırken, Dougie'nin ikisini de evden attırarak düşünceli davrandığına çoktan kendini ikna etmişti. 'Düşünceli' derken, davranışları Benjy'yi nerede yaşamak istediğini tekrar düşünmeye yönlendirmiş, seçim yapmanın beklenmedik onuruyla karşı karşıya bırakmıştı.

Her şey sırayla, önce kaçıştan bahsedelim: Benjy ezelden beri iyi avcıydı. Sıçanların kokularının peşine düşerdi, onları nasıl öldüreceğini bilirdi ve zaman zaman yemeyi de severdi. Tercih ettiği yiyecek olmadığından aç değilse öldürmezdi. Diğer yandan Dougie hünerli bir avcıydı ve keyif için sıçan ve fare öldürmekten haz duyardı. Dougie'nin yöntemi buydu ve Benjy bunun hakkında düşünmezdi. Daha doğrusu, Dougie kadının kedilerinden birini kıstırıp öldürene kadar düşünmemişti.

Her şey bir ânda olup bittiğinden Benjy ne hissedeceğini gerçekten bilemiyordu. Dougie'yle beraber mutfakta uzanır-

larken kedilerden biri içeri girip kendi su kasesine yöneldi. Dougie uyarmaksızın saldırdı. (Amma hızlıydı ve amma muhteşem!) Refleksleri neredeyse Dougie'ninkiler kadar etkileyici kedi, sıçrayıp imdat çığlığı atarak Dougie'nin yolundan çekilmeye çalıştıysa da nafile. Bir dolabın köşesinin duvarla buluştuğu daracık alanda kısılmıştı. İkinci kez sıçramaya çalıştıysa da şansı yoktu. Kedinin çaresiz hareketlerini tahmin edip pençelerinden kaçınan Dougie fırladı, kedinin boynunu ısırdı ve kıvranmayı bırakıp ağzında cansız asılı kalana dek pelüş oyuncakmışçasına salladı.

Dougie bunu yaparken çok keyif almış olmalı, diye düşündü Benjy. (Dougie'nin keyfini, izlemenin *kendisine* verdiği keyfi düşünerek değerlendirmişti.) Ses bile tahrik ediciydi: kedinin son yalvarışları anlamına gelen ciyaklamaları, Dougie onu duvara vurup dişlerini daha derine geçirirkenki kıvranmaları, cesedini sallarken görünüşe göre neredeyse ortadan ikiye kırılması... Benjy hayvanın ölümünden derin bir tatmin hissetmişti. Dougie kedilerin en kendini beğenmişini, köpeklerden biri pembe yün yumağı veya pembe battaniyeli hasır sepeti gibi değerli eşyalardan birine yaklaşınca tıslayıp sırtını kabartanını öldürmüştü. Bu kediyi bir gün ısırarak öldüreceklerini konuşarak sık sık eğlenmişlerdi. Günü nihayet gelmişti ve iyi olmuştu.

Hayvanı öldüren Benjy olsaydı cesedini mutfakta bırakıp evin başka bir yerine çekilirdi. Saklanırdı diyemeyiz, ancak ölümle bağlantısı kurulsun istemezdi. Dougie'yse cesedi, kedinin kafasını merdivenin tırabzan direklerine vura vura insanın yatak odasına götürdü. Benjy onu takip etmedi. Oturma odasında bekleyip dinledi. Uzun süre beklemesine veya dikkat-

le dinlemesine gerek kalmadı. Dougie'nin tırnaklarının ahşap zeminde çıkardığı sesi duydu. Bir ânlık sessizliğin ardından kadın zırlamaya başladı. Bir ân daha geçti ve kadın, belli ki kedinin başına gelenlere üzüldüğünden ağlarken, Dougie acelesiz, neredeyse düşünceli bir şekilde merdivenden indi.

"Ne oldu?" diye sordu Benjy.

"Bilmem," diye yanıtladı Dougie. "Yaratığı yanına yere koydum, derken ses çıkarmaya başladı."

"Kızdı mı?"

"Yok," dedi Dougie, "korkmuşa benziyordu."

"Belki ona da aynısını yapacaksın diye düşünmüştür."

"Ben de öyle hissettim," dedi Dougie. "O yüzden yaratığı ona bıraktım."

"Akıllıca hareket etmişsin," dedi Benjy.

Uzunca bir süre oturma odasında oturdular, kadının seslerini dinlediler ve kendilerine seslenmesini beklediler.

(Burada Mecnun, Benjy'nin hikâyesini keserek söze girdi.

"Sakallı köpeğin böyle yapması iyi değildi," dedi. "İnsanlar yaratıkları koruyorlar. Onlara 'kedi' diyorlar."

Mecnun kelimeyi tam olarak telaffuz edemiyordu, kedi yerine 'h' sesi çıkarıyor, sonuna da 't' ekliyordu. Boğazına bir şey takılmasının sesiydi.

"Tam da onlara yaraşır bir ad," dedi Benjy.)

Fakat kadın onlara seslenmedi. Ölü kediyi çocuğuymuş gibi, vücudunu göğsüne yaslamış taşıyarak merdivenlerden indi.

"Ne yaptınız?" diye sordu onlara. "Ne yaptınız?"

Benjy, sahneyi heyecanlı bulmasına şaşırdı. Tuhaf bir münasebetsizliği vardı. Ayrıca hayatında ilk defa, içindeki bir his öyle kuvvetliydi ki pür neşe sesleri istemeden çıkıyordu. Bir başka deyişle kahkaha atıyordu. Dougie de makaraları koyvermişti, sanki içlerindeki bir kap kırılmış da muhteviyatı dışarı oluk oluk akıyormuşçasına duyguları sel gibi boşalıyordu. Benjy daha önce de gerilimini boşaltmıştı ancak farklı durumlarda ve çok farklı şekillerde yapmıştı bunu. Mesela yavruyken sahibinin ön bahçesinde yeşil ve ıslak çimenlerde yuvarlanırken neşeyle havlamıştı. Fakat *bu* kahkaha tuhaftı. Duyuları değil, ancak duyuları kadar kuvvetli bir şey tarafından, zekâsı tarafından provoke edilmişti.

Kahkaha köpeklere tuhaf geldiyse, bu görüntünün (görüntüden de ziyade sesin) kadının huzurunu kaçırdığı açıktı. Ölü kedi kollarında, oturma odasının girişinde kaskatı kesilmiş, köpekleri dinliyordu. Kediyi değerli bir şeymişçesine kucağında gören Benjy ve Dougie daha da çok eğlenmişti. Kahkahalarını, nöbet geçiriyorlarmış gibi çıkan alçak hırlamaları durduramıyorlardı. Kediyi göğsüne bastıran kadın dizlerinin üzerine çöktü, kafasını eğdi ve yalvarırmış gibi ellerini birleştirdi. Köpeklerle konuşmasa da belli ki biriyle konuşuyordu.

Ağzından çıkması gerekenleri döktüğü uzunca bir süre sonra kadın ayağa kalktı, evinin kapısını açtı ve yoldan çekildi.

Benjy'ye kalsa gitmezlerdi. Kadının korkusunu sezmişti ve sömürebileceklerinden emindi. (Görünmeyen şeylerle konuşmasından rahatsız da olmuştu.) Fakat Dougie, kadının tepkilerinden Benjy kadar etkilense de, evden çıkmaktan başka

bir şey istemiyordu. Arkasına bakmadan kapıdan dışarı fırladı. Böylece Benjy de onu takip etti.

Kadının evinden ayrıldıkları ândan itibaren Benjy'ye felaket malum oldu. Barınaktan çok uzakta değillerdi ve yolu Dougie kadar iyi bilse de, onu aralarında mesafe bırakarak, arkadan takip ediyordu. Koruya yaklaşırken Dougie daha da hızlı hareket etmeye başladı, eski evlerine girerken mutluydu. Bir süre sessizlik oldu ve saniyeler içinde Dougie barınaktan koşarak çıkarken hırlamalar ve havlamalar yükseldi. Atticus ve kardeşlerce kovalanıyordu. Bu üçünün sesi farklıydı —ne vahşi ne de evcildi; köpek gibi değillerdi. Benjy hemen korkmuştu ve şansına Dougie barınaktan çıkıp doğrudan kendisine doğru koşarken ilk dilinde son kelimelerini söyledi. Yani, son ânlarında, Dougie köpeklerin evrensel dilinde konuştu.

"Teslim oluyorum," diye havladı panikle. "Teslim oluyorum! Teslim oluyorum!" Sanki şu veya bu sebepten kendisini anlayamayan, tanımadığı köpeklerdi peşindekiler.

Arkadaşının ölümünü anımsayan Benjy konuşmayı bıraktı. Duygularıyla başa çıkamayarak uzandı ve kafasını, halının kırmızı bir bölümüne bıraktı.

Mecnun'la beraber uzun süre sessizce oturdular. Sessizliğin farkına varan Nira içeri girip Mecnun'a arkadaşı veya kendisi bir şey yemek-içmek isterler mi diye sordu. Nira'nın içeri girmesiyle Benjy ayağa fırlayıp kadının önünde ileri geri yürümeye, kafasını kaldırıp havlamaya başladı, ta ki Mecnun durmasını söyleyene kadar.

Nira'nın sorusuna Mecnun kafasını sallayarak 'hayır' cevabını verdi. Böylece odanın ışığını açan Nira, köpekleri yine baş başa bıraktı.

"Çok şaşırdım," dedi Benjy, "bu insan sana çok iyi davranıyor. Senin hiçbir şey yapman gerekmiyor. Arka bacakların üzerinde yürüdüğün oluyor mu? Bir şey yapıyor olmalısın."

"Bahsettiğine benzer şeyler yapmıyorum," diye yanıtladı Mecnun.

"Sıradan sahiplere benzemiyor," dedi Benjy. "Hiçbir şey beklemeyen sahip, sahip değildir. Bu da sahip değilse sana acı verir. Bir gün acısını çekeceksin. Kiminle münasebette olduğunu bilmek daha iyi, değil mi?"

"Düşünme şeklini anlıyorum," dedi Mecnun, "fakat bu insan sahip değil. Nira ne bilmiyorum ama korkmuyorum da."

"Nira?" dedi Benjy. "Adını söyleyebiliyor musun? Çok tuhaf."

"Köpek öldürüldükten sonra olanları anlat," dedi Mecnun. "Teslim olduysa niye öldürdüler?"

"Bence," dedi Benjy, "kendilerine engel olamadılar."

Üç köpek Dougie'nin bacaklarını, karnını ve boynunu ısırırken Benjy izlemişti. Dougie son âna kadar çırpınmış, kaçmaya çalışmıştı. Heyhat, karşısındakiler sayıca fazlaydı ve saldırmakta kararlı köpeklerdi. Dougie bu şartlar altında bir köpek ne kadar güçlü ve cesur olabilirse o kadar güçlü ve cesurdu, kendi de birkaç kere ısırmayı başardı, ancak mertliği, Benjy'ye kalırsa, beyhudeydi ve acı çekmesini uzatmaktan başka işe yaramıyordu.

Atticus, Frick ve Frack öldürmekle uğraşırken Benjy kuyruğu bacakları arasına kısılmış bir şekilde mekândan geri geri uzaklaştı. Koşarak uzaklaşırdı ancak Rosie barınaktan zıplayarak üzerine atıldı. Beklenmedik bir ânda, köpek ne yapacağını bilemeden, boynuna dişlerini kararlılıkla geçirdi. Benjy teslimiyet duygusuyla işeyip bir yavru köpek gibi hareketsizleştiyse de, dişi köpek onu bırakmayıp hırladı ve Dougie'nin ölümüne şahit olmaya zorladı.

(Benjy arkadaşının öldürülmesini seyretmek konusunda hissettiklerini ifade edemiyordu. Her hücresiyle Dougie'yi öldüren üç köpekten nefret ediyordu. Dougie'nin ölümünü hatırlarken onlardan hâlâ nefret ediyordu ancak hislerini zayıflık emaresi olarak gördüğünden Mecnun'dan sakladı.)

Dougie hareketsiz kalınca üç köpek –Atticus ve kardeşler– onun kalıntılarının çevresinden ayrılmadılar, sanki ayağa kalkmasını bekliyorlardı. Atticus Dougie'nin kafasını bile dürttü, öldüğünden emin olmak istercesine veya hâlâ hayatta olduğunu umarcasına ittirdi. Bir ân için, katiller yaptıklarına şaşırmış gibiydiler. Görseniz Dougie'nin cesediyle karşılaştılar; onu, Dougie'nin ruhunun çoktan terk ettiği, hareketsiz bir yığın haline onlar getirmediler sanırdınız. Şaşkınlıkları –hissettikleri şayet buysa– kısa sürdü. Dougie'nin vücudunun artık hareket etmediğini gören Atticus ve kardeşler Benjy'ye döndü.

Kendisine doğru gelirlerken Benjy hayatının burada sona ereceğini varsaymıştı. Bedenini elinden geldiğince küçük ve tehdit teşkil etmeyecek hale getirdi. Fakat bir nedenle Atticus ve kardeşlerin şiddete ilgisi kaybolmuştu. Atticus Benjy'ye baktı, hırladı ve koruya döndü. Diğerleri de onu takip etti ve

Dougie'nin vücudunu insanların bulabileceği bir yerde çürümeye bıraktılar.

Rosie olmasa, bu üçü arkalarını döner dönmez Benjy kaçacaktı. Fakat Rosie hırlayarak yanında olduğunu hatırlattı ve sanki yavrularından biriymişçesine Benjy'yi burnuyla ittirdi. Böylece Benjy zorla kendi türüyle veya daha doğrusu, kendi türünden olduğunu varsaydıklarıyla yaşamaya döndü. Sürünün değiştiğini hızla anladı. Benjy'ye kalırsa artık insanlar kadar gizemlilerdi. On ikisi kafeslerinden kaçarken diğer köpekler ne hissettilerse, Benjy de Atticus'a karşı aynı içgüdüsel korkuyu besliyordu.

Kesin olan tek bir şey vardı: Artık koruya ait değildi.

Atticus, kardeşler ve Rosie hâlâ yeni kelimeleri kullanmayı reddediyordu. Buna rağmen eski şekilde de iletişim kurmuyorlardı —en azından Benjy'nin hatırladığı eski şekilde. Hâlâ hırlıyorlar, kaşlarının altından bakıyorlar, boyunlarını açıyorlardı. Fakat bunlarla beraber tuhaf kafa hareketleri de vardı; yön ifade etmekle alakasız burunla işaret etme vardı, Benjy'ye insanların havlama taklidi gibi gelen, kekeme havlama vardı. Hareketleri ve sesleri artık varlık bilinciyle üretilmiyordu ve buna rağmen köpeklikten daha da uzaklaşmışlardı. Sürü gerçekten de tuhaflaşmıştı: köpeğin taklidinin taklidi. Önceden doğal olan ne varsa şimdi tuhaftı. Her şey ritüelleşmişti.

Birbirinin arkasına çıkma meselesi, mesela.

"Biri boynumu ısırıp beni düzmeden adım atamıyordum," dedi Benjy.

Eskiden bu içgüdüsel bir meseleydi, üzerinde düşünerek va-

kit harcamaya nefes almaktan daha değer değildi. Hep statüyle de alakalı olmamıştı. Bazen diğer köpeklerle tanışmak çok keyifli olduğundan erekte olunabilirdi. Mutluluğu düzüşmekten, düzüşmeyi de tahakkümden ayıran çizgiler yeterince açıktı.

Fakat Benjy sürüye döndüğünde Atticus ve diğerleri anlaşılan, düzenin ve hiyerarşinin varlığını ispat etmek için onun arkasına çıktılar. Yani, kendilerine ispat etmek için. Ve hayatında ilk defa Benjy, arkasına çıkılmanın aşağılayıcı olduğunu fark etti. Diğerlerinin bunu niye yaptıklarını anladı, kendisi de kendinden zayıf herhangi bir köpeğin arkasına çıkardı. Fakat bu yeni his, bu utanç, onu değiştirdi. Bunun üzerinde kafa yormaya başladı.

Mesela bir gün Frick kendisinin üstündeyken, amaç diğerinin arkasına çıkacak gücü olduğunu göstermekse, bu amaca tekrar tekrar ulaşılmasının gerekli olmadığını fark etti. Güç bir veya iki kere gösterildikten sonra bariz, gereksiz bir hal; kendisi gibi küçük köpeklerin itaat etmek zorunda olduğu, basit bir refleks halini alıyordu. Piramitteki yerini kabul ederek, direnmeden itaat gösterdi. Sonuçta sosyal düzenin en önemli şeylerden biri olduğuna bütün kalbiyle inanıyordu. Buna rağmen...

Rosie'yle yaşadığı bir ânda kendisiyle sürüyü farklı gözlerle görmeye başladı. Alman kurduyla diğerlerinden uzak, koruda yalnızlardı. Benjy koruda ikinci konaklayışının uzun olduğunu düşünse de, iki aydan uzun sürmemişti. Bu süre boyunca Atticus veya kardeşlerle çok az iletişim kurmuştu. Benjy'yle konuşmuyorlardı. Rosie'yleyse bazen kendilerini baş başa buluyorlardı. Bir öğleden sonra Rosie, Benjy'yi eski (yeni) dili kullanarak şaşırttı.

"Kaçmaya çalışmamalısın," dedi. "Kaçarsan canını yakarlar."

Eski dillerinde konuşulmanın şaşkınlığını üstünden atınca –ve yanıt verme riskini almaya karar verince– Benjy köpeklerin özgür olmak isteyenlere niye zarar verdiğini sordu.

Yanıt vermek yerine Rosie, Max'in başına gelenleri anlattı. Benjy ve Dougie kaçtığında diğerleri –Rosie dahil– Max'in arkasına çıkmaya başlamıştı. Hepsi köpekten üstün olduğundan Rosie'nin söylediğine göre doğaldı bu durum. Bir süreliğine her şey iyi gitmişti. Fakat sonra, köpek kafasına birinin arkasına çıkmayı koymuştu. Hiçbiri izin vermeyince denge tatsız bir liderlik savaşına dönüşmüştü. Bu savaş ortamı gerildikçe gerilmiş ve nihayet bir kış akşamüstü kardeşler bıkmıştı. Max'e beraber saldırdılar ve yarı ölmüş halde gölün kenarında bıraktılar. Köpeği öldürmeyi lidere bıraktılar ve liderin doğal olarak seçim hakkı yoktu. Köpeğin boynunu ısırarak ölümünü beklemeye bırakan da oydu.

Rosie'ye kalırsa, ölümüne yol açacak sorunu çıkaran Max'ti. Onu öldürerek köpekler doğaya uygun davranmışlardı. Onlar gerçek köpektiler; suçsuz ve köpek türüne sadık. Doğru yolu izlemek, haddini bilmek köpeğin kendisine kalmış bir şeydi. Şimdi sıra Benjy'deydi.

"Anladın mı?" diye sordu Rosie.

Benjy anladığı karşılığını verdi fakat aslen dişiden daha iyi anlıyordu. Önceden Dougie ve kendisini neden yanlarında tuttuklarını merak ediyorduysa, şimdi güzel bir cevabı vardı: Benjy istediği kadar zayıf ve aşağılık olsun, piramidi sürdü-

rebilmek için diğer köpeklerin ona ihtiyacı vardı. Kimseyle paylaşmadığı bu düşünce, içinde kendi kuvvetine dair bir his oluşturdu. Benjy kendince lider kadar gerekliydi çünkü başın olabilmesi için ayakların varlığı zorunluydu. O halde neden sadece kendisinin arkasına çıkılsındı? Zaman zaman liderin de en diptekine kendisinin arkasına çıkma izni vermesi gerekmez miydi, Benjy'ye yani? Yükseklik, derinliğe bağımlıdır. Bu devrimci düşünce Benjy için yeni olduğu kadar huzursuzluk da vericiydi. Benjy'nin ne kafasından çıkarabildiği ne de çözebildiği bir paradoks halini almıştı ve sürü arkadaşlarına, ilk başta bilinçsizce, diş bilemesine neden olmuştu.

Diğerleriyle beraber koruda geçirdiği iki ayda Benjy de köpeklik hissini kaybetmeye başladı. Doğru yapma endişesi yaşamadan işeyemiyor ya da sakince oturamıyordu. Kendinin bilincinde olma yaşamını alt üst ediyordu, tuhaf konuşan köpeği dinlemek gibi bir etki yaratıyordu:

> Gök, yerin üstünde nasıl da hareket ediyor!
> Yeryüzünün kürkü nasıl da değişiyor.
> Hepsi gömülü veya kazılarak bulunmuş kemikle
> köpeğin dikkatini dağıtmak amaçlı.
> Tatmini bulamadan gezinip duracak.[4]

Böylece, Benjy birçok şeyden emin olmasa da Atticus'un sürüsüne dahil olmak istemediğinden emindi. Kaçmak zorundaydı. Sorun şuydu: Kaçmak zor olacaktı. Sürünün ritüellerinin bir parçası, zorunlu paspasları olmuştu. Sonuç olarak onu dikkatle izliyorlar, yabancı köpeklerden koruyorlardı, orası öyleydi;

[4] *How the sky moves above the world! / How the ground's fur is changed. / All to distract the dog with bones, / buried or dug. He will wander unsatisfied.*

fakat en ufak hatasında üstüne atılmaya da hazırlardı. Nihayet talihin yardımıyla –kendisi için talih, kinle güdülen talih– Benjy kaçmayı başardı. Daha doğrusu, bir ölüm bahçesi buldu.

Ölüm bahçelerinden bahsetmesi zor. Köpekler için sadece bilincin sınırlarında varlar. İnsanların, hayvanlar yesin diye zehir bıraktığı –bazen kelimenin gerçek anlamıyla bahçe– yerler buralar. Bariz nedenlerden dolayı yaşayan çok az köpek durumdan haberdar. Öncelikle, bu gerçeği öğrenenler sadece keşiflerinden feyz alacak kadar yaşayabiliyor. Ayrıca, ölüm bahçesi dahilinde ölen az oluyor. Zehirlenen köpekler, genelde zehirlendikleri yerden uzakta ölür. Böylece cesetleri diğerlerine uyarı teşkil etmez.

Son derece temkinli bir köpek olan Benjy, hayatı boyunca sadece iki ölüm bahçesi bilmişti. Biri, sahibinin evinin üç ev ötesindeydi. Hem mineral hem de et gibi, iç gıcıklayıcı kokuların engellenemez şekilde yayıldığı bir sebze bahçesiydi burası. Bahçeye girmek için yapmak gereken tek şey, bahçenin metal çitlerinin altından kazılmış tüneli kullanmaktı. Sürüyle köpek girip burada yemek yemişti. Burada beslenenlerin nefesi ve poposu pas ve ispirto gibi kokuyordu. Küçük köpekler koku nefeslerine geçtikten kısa süre sonra öldü. Büyükler ya öldü ya da çok hastalandı. Benjy mahallede istediği gibi gezebildiğinden bahçeye birçok kere girmişti. Bahçede, toprağın biraz altına gömülü inek eti, pişmiş tavuk parçaları ve hatta şekerli ekmekler bulunabiliyordu. Bu leziz şeyleri kazarak çıkarıp yeme fikri cazip de olsa, Benjy doğuştan şüpheci olduğu gibi, iyi de besleniyordu. Üzerinde hâlâ fazlasıyla et bulunan birkaç kemiği kazarak çıkardıysa da mineral eti gibi koktuğundan yemeye

direnmişti. Bunun yerine kendini, direnemeyen köpekleri, kedileri ve ölmekte olan rakunları koklayarak memnun etmişti.

Bu örüntü zihnine kazınır kazınmaz, bahçeyi acı ve ölümle bağlantılandırdığı ânda, yerden böyle şeyler çıkmaz olmuştu. Bahçe alt üst edilmişti; artık gömülü et yoktu ve giren hayvanlar hastalanmıyor, ölmüyordu.

O kadar tuhaf ve enteresandı ki Benjy ne burayı ne de acı ve ölümle bağlantısını unuttu. Sonra, parkın yakınındaki evlere yaptığı gezilerinden birinde pas ve ispirto kokusunu, Parkside Sokağı boyunca büyüyen uzun, yabani otların arasında, acılar içinde kıvranan bir köpeğin nefesinde yakaladı. Birkaç akşam sonra, Ellis Park Caddesi'nden Frick ve Frack'in önünde yürürken aynı ispirto ve pas kokusunun yayıldığı bir evin önünden geçtiler. Benjy kardeşleri evden uzaklaştırmak için salkımsöğütün dibinden gelen tahrik edici bir kokuya havlayarak çağırdı. (Parkı kullanan köpeklerin hepsi sanki vanilya, bal, yonca ve adını koyamasa da iç gıcıklayan bir şey işiyordu.) Evin arkasında ölüm bahçesi olup olmadığından emin değildi, ancak vardıysa Atticus'un sürüsünün –artık onları böyle görüyordu– bir ân önce burada beslenmesini istiyordu.

Akranlarının ölümünü hayal etmek rahatsızlık veriyordu. Sürüsü ölüp gidecekti; diğerlerinden nefret etmesine rağmen köpeği kimsesiz hissettiren bir düşünceydi. Diğer yandan, ölüm bahçesinin etkisini bilmiyordu. Atticus'un sürüsünün hareket edemez hale gelerek korudan kaçmasına imkân sağlaması mümkündü. Ne olursa olsun Benjy özgürlüğe giden başka yol göremiyordu. Yapması gereken tek şey, Dougie'yi öldürenleri doğru yere götürmekti. Gerisini bahçe halledecekti.

Sonraki sabah barınaklarından çıkarlarken Benjy, Ellis Park Caddesi'ne doğru yöneldi. Yani, Ellis Park Caddesi'ne doğru ağaçların gövdelerini koklama şovu yaptı. Tanrılar Benjy'nin niyetini destekliyordu sanki; bu yaz sabahı yol üzerindeki ağaçlar buram buram, nefis çiş kokuyordu. Sürü ölüme göz kırpan ev yönünde durdurulamaz bir şekilde ilerliyordu.

Ellis Park Caddesi üstündeki eve yaklaşırlarken Benjy, bahçenin ne ölüm ne hareketsizlik getireceği, sadece rahatsızlık vereceği endişesini yaşıyordu. Öyle olursa ve bahçeye baskınlarından Benjy'yi suçlu tutarlarsa cezalandırılabilirdi. Bu mücadele incelik gerektiriyordu. Kendisi takip ediyormuş gibi yaparak sürüyü yönlendirmesi lazımdı. Bu yüzden eve doğru atılmadı. Mekâna yaklaşırlarken havayı kokladı ve 'Acıktım' veya 'Küçük bir yaratık gördüm' ya da 'Sizden biriyim ve böyle olmaktan memnunum' anlamına gelebilecek şekilde havladı.

Atticus hırladı. Fakat Frick ve Frack o zamana kadar bir şeylerin kokusunu almışlardı. Evin arkasına doğru yöneldiler ve diğerleri onları izledi. Buldukları şey gerçekten de bir bahçeydi. Yeşilliğin kokusu baskın olsa da altında buna tersi kokular yatıyordu: inek eti, maya, şeker... Bahçeye ulaşması kolay değildi. Yeşil telle çevriliydi. Fakat sürgülü bir kapı vardı ve Frack sürgüyü kolaylıkla açtı. Kısa süre içinde sürü zengin çiçek, sebze ve yarı gömülü ganimetlerin arasındaydı.

Köpekler –Benjy dışında hepsi– ziyadesiyle heyecanlıydı. Tel boyunca, sebzelerin uzağında, et ve ekmek parçaları vardı. Uzak bir köşede tavuk göğüsleri ve hatta çürümüş balık bulunuyordu! Köpekler –Benjy dışında hepsi– karınlarını güzelce

doyurdular... Benjy hava yedi. Yerdeki izleri ısırdı ve yiyormuş gibi şov yaptı, diğerleri bitirene kadar kuyruğunu havada tutup salladı. Karnı doyan sürü bahçeden ayrılıp High Park'a yollandı, güneş ışığı azalana kadar dolandılar ve sonra koruya döndüler.

Barınaklarındaki ilk gece öyle olaysız geçti ki, Benjy keşfettikleri yerin ölüm bahçesi olmayabileceğini düşündü. Kimse ölmedi. Herkes derin derin uyudu ve hatta sonraki ve onu takip eden gün de bahçeye gittiler. (Etin, balığın ve ekmeğin sonu gelmeyecek gibiydi.) Üçüncü ziyaretlerinde Benjy'nin iradesi sınanıyordu. Açtı ve buranın tehlikeli olduğuna ikna olmamıştı; yerdeki etleri yemeye aklı çeliniyordu. Fakat bir şey yemedi, acıya bir süre daha katlanmayı seçti. Parktan geçerek evlerine yürür, iş olsun diye çöp karıştırırken Benjy, Frick ve Frack'in tuhaf bir şekilde yürüdüğünü fark etti; dengelerini kaybetmek üzerelermiş gibi sallanıyorlardı. Dahası, tüm köpeklerin –Benjy hariç– burnundan kan gelmeye başladı.

Koruda geçirdikleri o akşam Benjy'yi acı çığlıkları (kendi de taklit ediyordu), kıvranan sürü arkadaşlarının debelenmeleri (bunlaraysa öykünüyordu) ve Frick, Frack ile Rosie'nin nemli nefesleri nedeniyle uyku tutmadı. Güneş doğarken kendine bedenleri koklama ve üstlerine saldığı ölümü kavrama izni verdi. Frick, Frack ve Rosie tam olarak ölmemişse de bedenleri koruda, neredeyse hareketsiz bir şekilde uzanıyordu. Ne ayağa kalkabiliyorlar ne de iletişim kurabiliyorlardı. Temkinli ve şüpheci Benjy öldüklerinden emin olduğu sonraki güne dek onları terk etmedi.

Görünen o ki, Atticus başka bir yere gitmişti. Belki de ölümün geldiğini anlamış ve onunla kendi başına yüzleşmek

istemişti. Durum her neydiyse, Benjy sürü liderini bir daha görmedi. Ancak diğerlerinin acısına bakılırsa köpeğin öldüğü kesindi.

Bu katliam hakkında Mecnun sadece üstünkörü detaylar duydu. Benjy, bir zamanlar kuvvetli sürüyü neredeyse tamamen yok eden –ve kendisini esirgeyen– tuhaf bir hastalıktan bahseder gibi bahsetmişti olaydan. "Düşünsene," dedi Benjy ciddiyetle, "değişimin olduğu gece kafeslerdeki köpeklerden iki veya belki üçü hayatta." Kendisiyle Mecnun'un bildiklerini bilen iki veya üç köpek. Bir süre sessiz kaldılar. "Bu kadar çok ölüm görmek beni üzdü," dedi Benjy nihayet.

"Evet," dedi Mecnun, "bu kadar ölüm herkesi mutsuz eder."

"İçecek su var mı?" diye sordu Benjy.

Mecnun, Benjy'nin anlattığı sürünün son günleri hikâyesindeki belirsizliği fark edecek ve bu hikâyeye güvenmeyecek kadar zekiydi. Fakat güvenmeyişi, Benjy'ye karşı hissettiği karmaşık hislerin bir parçasıydı. Belli belirsiz bir antipatinin yanı sıra kardeşlik duygusu da vardı. Benjy sürüsünün son ya da son üyelerinden biriydi. Mecnun sorumluluk duygusu hissetti. Belki de daha güçlü taraf olduğundan doğal olarak böyle hissetmişti, fakat bir yanı da Benjy'nin başka bir yerde olmasını diliyordu. Şu veya bu sebepten kaygılıydı; fakat Benjy'yle ne yapacağına karar vermeden önce söz verdiği gibi ona insan dilini öğretmesi gerekiyordu.

İnsan dilini öğretmenin, Mecnun'un hayal ettiğinden çok daha zor olduğu ortaya çıktı. Kendisi yüz kadar insan kelimesi

dağarcığıyla başlamıştı. Sonra sabırla daha fazlasını öğretmişti. Benjy'ye mühim kelime ve cümleleri *(mama, su, yürü, bana dokunma gibi)* öğretmeyi ve ardından bağlam ve nüans anlatmayı düşünmüştü. Kendi orijinal köpek dilleri de aslında böyle işliyordu; tüm köpeklerce anlaşılan *hav*'lamaların nüansları duruş, ton veya durumla iletiliyordu. Fakat Benjy'ye insanların kullandığı bazı seslerin bazı anlamlara hem geldiğini hem de gelmediğini nasıl öğretecekti? Mesela Mecnun *mama*dan veya bununla ilgili *yemek, aç, çok aç* gibi kelimelerden daha temel bir kelime düşünemiyordu. Netliği bundan daha önemli bir kelime kolaylıkla aklına gelmiyordu. Yine de, bir akşam Nira'yla beraber mutfaktaydılar. Kafası patilerinin üstünde yerde yatıyor, Nira'nın kendisine gazete okumasını dinliyordu. Miguel yatak odasından üstü çıplak geldi ve, "Aç mısın?" diye sordu.

"Yemek yiyebilirim," diye yanıtladı Nira.

"Ne yiyebilirsin?" diye sordu Miguel.

"Aklında ne var?" diye sordu Nira.

"Yiyecek var. Ne *olacak*?"

"Tek isteğin gıdaysa, aklımda tam sana göre bir yiyecek var, canın aşağılara inmek isterse," dedi Nira.

"Ya," dedi Miguel. "O halde menümüzü düşünmeye çekilelim."

Ve yemek yemek yerine yatak odasına geçtiler, kapıyı arkalarından kapadılar; Mecnun kokular ve seslerden çiftleştiklerini anlayabiliyordu. Bu durum kafasını bir süre karıştırdı. Nira ve Miguel çiftleştiğinden değil, iki çok önemli şeyi, yemeyi ve çiftleşmeyi, bir araya getirdiklerinden. Mecnun'un aklı almı-

yordu. Miguel gelip yerleri temizlemek gibi basit bir şeyden bahsetse ve çiftleşmek istediğini böyle anlatsa bile daha iyiydi. Bu kadar şaşırtıcı olurdu belki ama bir şekilde bu kadar kayda-değer de olmazdı. Benjy'yle insan dili derslerine bir uyarıyla başladı.

"Dinle beni, küçük köpek," dedi. "İnsanlar bazen ağızlarından çıkan sesin ifade ettiği şeyi ifade etmiyorlar. Dikkatli olmalısın."

"Eminim dediğin gibidir," dedi Benjy, aslında insan dilinin nüansları kendisini pek de endişelendirmemişti. Mecnun'un kendisini ne kadar iyi bir yere getirdiğini görünce öğrenmek istemişti, o kadar. Yani Mecnun'un durumu parmak ısırtıyordu ve Benjy de bunun sebebinin, Mecnun'un insan diline hâkimiyeti olduğunu düşünmüştü.

Ayrıca Mecnun'la beraber kendi dillerinde de tuhaf durumlarla karşılaştıkları için Mecnun'un uyarısının ardında yatan acı gerçeğe de odaklanamadı. Örnek olarak Prens'in konuşması vardı:

Ina'nın geçtiği yoldan geçerek,
asırlar süren kış çimenini
yararak çayıra giriyoruz.
İsmi unutulsa da yolları aramızda.
Toprak unutmayacak.[5]

veya

[5] *We bound into the prairie / through ages of Winter grass, / taking the path Ina took. / Her name long gone, / though her roads linger. / The ground will not forget.*

Su fışkırtılmaya özlem (yeşil yılan
sahibin elinde kıvranıyor),
akıntıya dalıp çıkma—
zıpla, durula: kürk köpük köpük.[6]

Kısacası, Benjy, Prens'in şiirlerinin kendisini insan diline hazırladığından emindi.

Mecnun'un Benjy'ye 'insanca' (İngilizce yani) öğrettiği aylar, müdahil olan herkes için zordu. Mecnun aklı başında herhangi bir varlık nasıl dil öğretirse öyle öğretiyordu. Önemli olduğunu bildiği sesleri çıkartıyordu ki Benjy tanıyıp kendi de çıkarabilsin. Bu metot işleri karıştırıyordu çünkü Mecnun, Nira varken konuşmuyordu. Benjy ve Mecnun kelime derslerini bahçenin öteki ucunda yaptılar; burada duyulabilseler de görülemiyorlardı. Benjy ne kadar zeki olursa olsun (özellikle de çıkarı söz konusuysa çok zekileşiyordu) anadilinde konuşan biriyle etkileşime girmeden ustalaşılamayacak bazı dil nüansları vardı. Kendisi de Mecnun gibi önemli kelimeleri yanlış telaffuz ediyordu. Mesela *mama,* 'ama' olarak, *su* ise 'huv' olarak çıkıyordu ağzından.

Sesler bağlam dahilinde belki tanıdık olurdu, ancak bağlam elde etmek de zordu. Mecnun, Benjy'nin Nira'yla konuşmasını istemiyordu. Aslına bakarsanız Mecnun bunu yasaklamıştı. Fakat Benjy, dili Mecnun'a öğreten Nira'nın kendisine de öğretmesi gerektiğine inanıyordu. Böylece Mecnun'un kurallarına karşı gelerek Mecnun uyurken, başka bir odadayken veya çişini yaparken Nira'yla konuşuyordu.

[6] *Longing to be sprayed (the green snake / writhing in his master's hand), / back and forth into that stream — / jump, rinse: coat slick with soap.*

İlk günden itibaren Nira'nın ismini öyle iyi telaffuz ediyordu ki, kadınla konuştuğuna dair şüphe kalmıyordu. Nira'ysa, Benjy, Mecnun yaptıklarını bilmesin diye ismini fısıldadığında huzursuz oluyor ve korkuyordu.

"Nihra!" diyor ve ardından bir kelime deniyordu. Mesela: "Huv."

"Su mu?" diye soruyordu Nira ve Benjy kelimeyi kadına öykünerek tekrarlıyor, sonuna da "Luffen," ekliyordu. *Lütfen*'i ancak bu şekilde telaffuz edebiliyordu. Sonra kadını kaseyi doldururken veya (çoğu zaman) "Kasede su var," derken gözlemliyordu.

Buna da Benjy, "Teşekke," diyerek yanıt verince kadın telaffuzunu düzeltiyordu. Titizlik, bir av köpeğiyle konuşmanın neredeyse başa çıkılamaz tuhaflığının üstesinden geliyordu.

Benjy'nin yaklaşımı bir parça başarılıydı; ta ki bir öğleden sonra Nira'nın ismini seslenip açıkça "Par-raa," diyene dek.

Mecnun'un bir türlü anlamını açıklayamadığı *para* kelimesini telaffuz etmeye çalışmıştı. Mecnun'un 'bunu al onu ver' diyerek açıkladığı bir şeyle alakası vardı, gizemli ve elle tutulur derecede önemliydi, belki de en önemli kelimeydi. Ayrıca bir şekilde, şehrin caddelerini lekeleyen ince, yuvarlak, bakır tatlı disklerle de alakalıydı.

"Ne dedin?" diye sordu Nira.

"Parrraa, luffen."

Tuhaf bir ân boyunca Nira, av köpeğinin Meksikalı ressam Félix Parra'dan bahsettiğini düşündü. Benjy'nin sanat tarihi bilmesi ihtimali korkunçtu çünkü inanılabilirin çok ötesindeydi. Fakat asıl isteği de bir o kadar korkunçtu.

"Para mı istiyorsun?" diye sordu.

Benjy, "Evet," diye yanıt verdi ve başıyla onayladı.

"Olmaz," dedi Nira. "Olmaz. Sana verecek param yok. Git."

Nira'nın neden kızdığını anlamayan Benjy, yanlış bir şey yaptığını düşünüp endişelenerek mutfaktan çıktı. Yanlış bir şey yapmıştı gerçektende. Nira bir defasında Mecnun'la bu 'arkadaşı'yla ilgili konuşmuştu ve köpekler baş başa kalır kalmaz Mecnun Benjy'ye saldırmış, onu sertçe ısırmış, av köpeği bağırıp kendini serbest bırakarak teslim olana dek canını yakmıştı. Fakat Mecnun zayıflığını göstermişti. Benjy'yi kanını akıtmadan serbest bırakmıştı. Dahası, Nira'yla bir daha konuşacak olursa daha kötüsünü yapacağını söyleyerek uyarmıştı.

Benjy kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp uzaklaşmıştı. Köpeğe hürmetinden koltuğun altına saklanmış, bir süre ortalıklarda görünmemişti. Mecnun'dan korkmuyordu. Mecnun'un uyarıda bulunması, Benjy için Mecnun'un tehlikeli olmadığına dair yeterli kanıttı. Mecnun ona İngilizce öğretmeye devam bile etti! Dahası, Nira'yla bağlantısını keserek Mecnun aptallık etmiş, Benjy'yi İngilizceye giden başka bir yola (belki daha iyi bir yola) yönelmek zorunda bırakmıştı: Miguel'e. Miguel, Nira'dan daha büyük ve tehditkardı, daha kuvvetli olduğuna şüphe yoktu. Ayrıca dili ustaca konuşuyordu. Niye Miguel'le konuşmasındı?

Elbette düşünülecek başka şeyler de vardı. Miguel yaklaşımına nasıl karşılık verirdi? Nira kadar tadı kaçar mıydı? Ayrıca, Mecnun'a aklından geçenleri anlatmalı mıydı? Köpek tehlikeli olmasa da çok duyarlıydı ve Miguel'le sohbetlerini Mecnun'dan gizlemek zor olurdu.

Sonunda direkt bir yol izlemeye karar verdi. Miguel'in akşam yemeğini bitirip yatak odasında tek başına bir şeyler okuduğu bir akşamüstü adama yaklaştı. Mecnun ve Nira, kadının odasındaydılar. (Mecnun gözleri kapalı, bacaklarını altına almış, başını parke zemine yaslamıştı.) Benjy yatak odasına girip Miguel onu fark edene kadar yatağın yanında oturdu. Miguel'in dikkatini çektikten sonra Benjy masum kelimelerle işe koyuldu.

"Huv istom," dedi.

"Ne?" dedi Miguel. "Su mu istedin?"

"Evet," diye yanıtladı Benjy.

Miguel samimiyetle memnun olmuştu.

"Konuşabiliyor musun?" diye sordu.

"Biraz," diye yanıtladı Benjy.

('Firas' diye telaffuz etse de anlaşılıyordu.)

"Müthiş," dedi Miguel. "Nira mı öğretti? Başka bir şey desene."

'Başka bir şey'i tam olarak anlayamayan Benjy hareketsiz bir şekilde oturup beklenti dolu gözlerle Miguel'e baktı. Miguel hayal kırıklığına uğramıştı.

"Daha fazlasını öğretmiştir," dedi. "Adını söyleyebiliyor musun?"

"Adı Benjy," dedi Benjy, gizli adını hayatında ilk defa söyleyerek.

Gizli adı –samimi bir ses de olsa, diğer köpekler telaffuz edemediğinden gizliydi– gibi kendine özel bir şeyi seslendir-

medeki tereddüdüne rağmen sesi net, tiz ve sadece kısmen titrekti.

"İşte bu!" dedi Miguel. "Başka numaralar da öğretti mi sana? Yuvarlan, Benjy. Yuvarlan, oğlum."

Suyla ilgili sohbet başlattıktan sonra 'yuvarlan' emri almak tuhaftı ama bu numaralarda (yuvarlan, kalk, ölü taklidi yap, yalvar, fısılda, şarkı söyle) uzmandı. Hiçbir gayret göstermesine gerek yoktu. Miguel'in gözlerine bir süre daha baktı ve sonra yuvarlandı.

Miguel köpeğin konuşabileceğine inanmadığından, bu numaraları su rica etmesinden daha keyifli ve etkileyici bulmuştu. Benjy'yi kucağına alıp köpeğin kulaklarının arkasını ve boynunu kaşıyarak Nira'nın odasına taşıdı.

"Nasıl becerdin?" diye sordu. "Saatlerini buna ayırmış olmalısın."

"Neyi nasıl becerdim?"

"Köpeğe ismini söylemeyi nasıl öğrettin?"

"Ne ismi?"

"Bilmiyormuşsun gibi davranmayı bırak," dedi Miguel. "Benjy müthiş. Jim gibi tek bildiği yatmak değil, gerçek bir köpek. Bu hayvan bir dolu şey yapabiliyor. Gurur duymalısın."

"Konuştuğunu mu duydun?" diye sordu Nira. "Ben öğretmedim. Jim öğretmiş olmalı."

"Tabii," dedi Miguel, "çünkü Jim elbette konuşabiliyor."

Miguel, karısının naz yaptığını düşünerek alındı. Neden Benjy'ye sorulduğunda ismini söylemeyi nasıl öğrettiğini anlatmıyordu?

"Sen bilirsin," dedi Miguel. "Ben de kendi başıma öğretirim."

Sonraki bir hafta boyunca da bu işe koyuldu. Alışılmadık bir şey öğretirim, diye düşündü Miguel, adından ve bir avuç kelimeden daha zor bir şey. Köpeğe, Nira'nın okumayı en çok sevdiği romanlardan *Vanity Fair*'in ilk sayfalarını öğretmeye karar verdi. Thackeray'nin dili dünyanın dört bir yanındaki edebiyatçıları krize sokacak nitelikteydi. Thackeray'nin cümleleri zaman zaman uzun ve dolambaçlı da olsa—

O yüzyıl onlu yaşlarındayken, haziranın güneşli bir sabahında, Bayan Pinkerton'ın Chiswick Mall'daki genç hanımlar akademisinin demir kapılarına, pırıl pırıl dizginli iki şişman atı bulunan, üç köşeli şapka ve peruka takmış şişman bir arabacının sürdüğü büyük bir aile faytonu ağır ağır yaklaştı.

Miguel hedefini ziyadesiyle dolambaçsız bulmuştu.

Benjy, Miguel'in tekrarlamasını istediği sesleri (doğru sırada) tekrarlaması gerektiğini anlayınca onları tekrarladı. Av köpeğinin yetenekli bir papağandan fazlası (ve itiraf etmek gerekirse sıradışı) olduğuna kanaat getiren Miguel çıkardığı işten memnundu; o âna kadar gizli kalmış hayvan eğitmenliği yeteneğiyle gurur duyuyordu. Zaman zaman bir av köpeğinin üç köşeli şapkalardan, şişman atlardan ve Bayan Pinkerton'ın demir kapılarından giderek artan bir ustalıkla bahsetmesini tuhaf buluyordu. Fakat köpeği (kısa sürede Benjy, Miguel'in köpeği haline gelmişti) *Vanity Fair*'in ilk sayfasını tekrarladığında Nira'nın yüzünde belirecek ifadeyi hayal ederek bu tuhaflığa alışmıştı.

Heyhat, o ân hiç gelmedi.

Evin dinamiği değişmişti. 'Para' meselesinden sonra Nira Benjy'den hoşlanmıyor değilse de, köpeği kurnaz bulmaya başlamıştı. Mecnun'un sessizliği onu korkutmasa da, Benjy'nin oturup kendisine bakmasından huzursuz oluyordu. Huzursuzluğu öyle bir boyut almıştı ki av köpeği kendisiyle beraber odadayken çalışamaz olmuştu. Böylece Benjy kovulmuş (kapı yüzüne kapatılmıştı) ve Miguel gelene kadar günün çoğunu tek başına veya Mecnun'la yalnız başına geçirmek zorunda kalmıştı.

Miguel de, Mecnun'u şakadanmış gibi olsa da düpedüz küçük görmeye başlamıştı. Nira'nın Mecnun'un zekâsıyla ilgili iddialarına şüpheci yaklaştığını zaman zaman belli ediyordu. Şüpheciliğini çoğu zaman Benjy'ye verdiği 'yuvarlan' veya 'ölü taklidi yap' emirleri takip ediyordu; Benjy'nin bu numaraları yapabilmesi sanki üstün zekâsını bariz bir şekilde ortaya çıkarıyormuş gibi... Elbette Nira, Mecnun'u bu şekilde küçük düşürmüyordu. Ziyadesiyle saygı duyduğu Mecnun'a, sahip olduğunu *bildiği* zekâsını ispat etmesi için halıda yuvarlanma emri vermeyi reddediyordu.

Benjy'nin Miguel'e yakınlığına müsamaha gösteren Mecnun, Miguel'in kendisini küçük görmesinin emarelerini anlıyor fakat hissin kendisini anlayamıyordu. Öncelikle, zekânın statü kaynağı olabileceğini tahmin edemezdi. İnsanların zekâ diye adlandırdığı şey (eşyaların kabul gören isimlerini bilme, belli bir zihinsel kuvvet gerektiren işleri yapabilme), 'düşünme yetisi' kendisine çarpmadan evvelki, köpek olarak geçirdiği hayatından hatırladığı bilinçten önemsizdi. Miguel'in Benjy'ye,

köpek 'yuvarlanıp' 'ölü taklidi yaptığı' için daha yüksek statü verdiği netleştiğinde Mecnun şaşırıp kaldı.

Hayır, şaşırmaktan başka bir şeydi bu. Mecnun, Miguel'in davranışlarının emarelerini, belki Miguel'den de iyi anladı. Benjy'nin statü için çabaladığı, Nira'nın pozisyonuna göz koyduğu açıktı. Mecnun bu düşünceyi kaldıramıyordu; düşünce kendi başına da yenilip yutması zor bir şeydi ancak köpeğe ayrıca çektiği acıları hatırlatıyordu. Buna rağmen, ne yapabilirdi ki? Benjy'yi uyarmıştı. Artık yapılacak şey küçük köpeği ısırarak öldürmekti. Şüphesiz. Fakat nasıl böyle bir şey yapabilirdi? Bir yanını öldürmek, hayatından, sürüden, köpeklikten, korudan nihai olarak çıkmak demek olurdu bu.

Benjy'ye gelecek olursak, Miguel'in takdir ettiği becerilerde ustalaştığı için memnundu ve Miguel'in Mecnun'u küçük görmesi onun da davranışlarını etkilemeye başlamıştı. Mesela Mecnun ona dil öğretirken, Mecnun'un öğretmek istediği kelimeyi söylüyor, tekrarlıyor ve sonraki kelimeye geçmesini istiyordu. Miguel'le zaman geçirdiğinden artık Mecnun'un düzgün bir aksanı olmadığını, Mecnun'un telaffuz ettiği şekliyle kelimelerin insanlarca kolayca anlaşılmadığını biliyordu. *Akşam* kelimesinde Benjy, Mecnun'un telaffuzunu düzeltmişti. Saygıyla olsa da, sanki Mecnun değil de kendisi insan dilini en iyi bilenmiş gibi düzeltmişti. *Vanity Fair*'in ilk sayfasını (anlamadan) ezberlediğinde Benjy tahakküm hareketlerini çekinerek uygulamaya başlamıştı: Beraber yatarlarken kafasını Mecnun'un sırtına (hafifçe) koyuyor, mama kaplarına Mecnun'un önünden gidiyor, kendi mamasını yemeden önce Mecnun'un mama kabını kokluyor, elinden gelirse Mecnun'dan önce yü-

rüyordu. Benjy böyle davrandığının farkında değildi. Benjy bilinçsizdi ama Mecnun bilinçliydi.

Bir akşamüstü Nira hava alsınlar diye arka kapıyı açtığında Mecnun küçük köpeğe mümkün olduğunca acımasız bir şekilde saldırdı. Bahçenin ortasına varmışlardı ki Mecnun, Benjy'nin boynunun arkasını ısırdı. Av köpeğinin ümüğünü çenesiyle yakalama niyetindeydi fakat Benjy son ânda kafasını çevirmişti. Benjy bağırdı ve derhal hata yaptığını anladı: Mecnun varsaydığı gibi bir köpek değildi.

Yerler karla kaplıydı. Islak ve kaygandı. Kar, Benjy'nin hayatını kurtardı. Mecnun –av köpeğini beton basamağa çarpmak için– köpeği çenesiyle kavramaya çalışırken kaydı.

Mecnun kayarken Benjy kendini kurtardı ve "Nira!" diye bağırdı, fakat Mecnun hemen üstüne çıkmıştı.

Arka bahçenin çitleri arasında (belki!) bedeninin geçmesine izin verecek bir boşluk vardı. Benjy koşup boşluğa doğru atıldı. Yeterince yer yoktu. Bedeninin çoğu geçtiyse de, Mecnun'un kendisini tekrar ısırıp biraz daha kanatmasına neden olacak kadar yavaşlamıştı. Fakat Mecnun doğru dürüst ısıramamıştı. Vücudundaki tüm kasları kullanan Benjy boşluktan geçerek can havliyle koşmaya başladı. Geriye dönüp bakmadı. Gerek yoktu. Mecnun'un kendisini öldürmek istediği ikisi için de gayet açıktı.

Mantık, çoğu zaman lüzumlu olsa da, fuzuliydi.

Kapıyı açtıktan on dakika kadar sonra Nira, köpekler içeri girmek istiyor mu diye bakmak için geri geldi. Bahçedeki kar yer yer kabarmıştı. Köpeklerin boğuştuğu veya tökezledi-

ği yerlerde yeşilimsi, koyu renkli toprak görünüyordu. Mecnun'un kadına durup baktığı bölgenin yakınlarında kan damlaları da vardı.

"Benjy nerede?" diye sordu Nira.

Mecnun başını iki yana salladı.

"Kaçtı mı?" diye sordu kadın.

Mecnun başıyla onayladı.

"İçeri girmek istiyor musun?"

Mecnun yanıt vermeden kapıdan geçti, geçerken ıslak tüyleri Nira'nın pantolonuna değdi. Benjy'nin iyi olup olmadığını bilmek istese de, Mecnun'u şu saniye sorgulamanın yanlış olduğunu hissediyordu. O akşam Miguel'e Benjy'nin ortadan kayboluşu hakkında bildiği azıcık şeyi aktardı. Sonraki haftalarda Mecnun'a olup biteni sormaya içi elvermedi. Ve nihayet, bir daha köpekten hiç bahsetmediler.

3

ATTICUS'UN SON DİLEĞİ

Olimpos şehri, Olimpos Dağı'nın tepesinde yer alır. Bundan fazlası da söylenemez çünkü bu şehir de, diğer tüm şehirler gibi, inşa edenlerin zihniyle bağlantılıdır. Olimpos'a yolculuk, şehri ortaya çıkaranların hayal gücünü gözler önüne serer. Bu hayal gücü Tanrılara özgü olduğundan insan dilinde tasviri imkânsızdır. İngilizcede (illa İngilizce konuşmak gerekiyorsa) Olimpos, bir yerde bir şey olsa bile, en iyi *hiçbir şey* ve *hiçbir yer* olarak tanımlanabilir ve zihni Olimpus'u en iyi şekilde yansıtan Zeus, Tanrıların babası, oğullarına kızgındı.

Birçok nedenden dolayı Hermes ve Apollo tutuştukları bahsi gizli tutmaya çalışmıştı. Diğer Tanrılar da Tanrı olduğundan, gizlilik mümkün değildi. Öncelikle köpeklerin tuhaflığı, böyle şeyleri önemseyen herkese açıkça göründü. Tuhaflıklarının sebebi bilinmese de failler belliydi. Hermes zamanının çoğunu Dünya'da geçirirdi ve Apollo da dünyevi şeylere bayılırdı.

Böylece kardeşlere niyetlerini öğrenmek için musallat olundu. Bir süre sonra köpeklerle alakalarını reddetmekten yoruldular ve bu on beş köpeğin ölümü üzerine bahse girdiklerini itiraf ettiler. İtiraflarıyla Tanrılar arasında bir çılgınlık silsilesi başladı ve Tanrılar da kendi aralarında iddiaya girdiler.

Zeus oğullarının yaptıklarını öğrenince hemen onları huzuruna çağırdı. "Nasıl böyle zalim olabiliyorsunuz?" diye sordu.

"Niye zalimmişiz?" diye sordu Apollo. "Ölümlüler acı çeker. Acılarını daha beter hale getirecek ne yaptık?"

"Haklı, Baba," dedi Hermes. "Acı çekmesinler istiyorsan onları yeryüzünden sil."

"Kendi kapasitelerince acı çekiyorlar," dedi Zeus. "Bu zavallı köpeklerin kapasitesi insanlarınki kadar değil. Şüphelenmeye veya öleceklerini bilmeye katlanacak şekilde yaratılmadılar. Hisleri ve içgüdüleri yüzünden insanlardan iki kat fazla acı çekecekler."

"İnsanların barbar olduğunu öne sürmüyorsun, değil mi?" dedi Apollo.

Hermes güldü.

"İnsanlar hakkında kesin bir şey varsa *o da* barbar oldukları," dedi.

"Siz ikiniz insanlardan fenasınız," dedi Zeus.

"Bizi aşağılamana gerek yok," dedi Apollo.

"Sizi cezalandırmadığıma şükredin. Olan oldu. Bu yaratıkların hayatlarına daha fazla müdahale etmenizi istemiyorum. Yeterince zarar verdiniz. Bırakın da bulabildikleri huzur onların olsun."

O ândan itibaren tüm Tanrılar Zeus'un iradesinden haberdardı ve çoğu zaman emrine boyun eğdiler. Köpeklere karışmadılar. Müdahale beklemedikleri bir yerden geldi: Zeus'un kendisinden. En sevdiği köpek Atticus'a acıyan Tanrıların babası, köpeklerin hayatına müdahale etti.

Benjy'nin izleniminin tersine, Atticus düşünceli, duyarlı ve bir ölçüye kadar fedakardı. Kendini sürüsüne adamış bir liderdi ve içgüdüsel kararlar verme yeteneği –veya meyli– vardı. Dahası, harekete geçmek adına düşünceyi bir kenara koyabiliyordu. Fakat sakin ânlarda, duyarlılığı bazen kendi hareketlerini gözden geçirmesine neden oluyordu. Başka bir şekilde ifade edecek olursak, Atticus'un vicdanı vardı ve başkalarının inanç olarak adlandıracağı şeye onu yönelten de vicdanıydı.

Veterinerdeki o gecenin üzerinden çok geçmeden, Atticus içindeki köpeğin öldüğüne, bunun bir felaket olduğuna, eski yöntemlerin kaybının felakete yol açacağına inanır oldu. Bu düşünceler doğal olarak onu köpek yapan şey üzerinde düşünmeye itti. Duyuları mıydı? Belki. Fakat duyularına hâlâ sahipti. Fiziksel bir şey miydi? Evet, koşmasında, su içmesinde, patileriyle yeri kazmasında bunu hissedebiliyordu. Fakat fiziksel benliği de değişmemişti. Aslına bakarsanız, kendisini köpek yapan her şeyin listesini yaparken Atticus fikrini değiştirdi. İçindeki köpek ölmüyordu. Daha ziyade, yeni düşünme şekli, yeni perspektifler, yeni kelimeler tarafından gölgede bırakılıyordu. Önemli bir bakış açısının önündeki perdeler gibi, bunların da kenara çekilmesi gerekiyordu.

İlk günlerde Atticus'un önceki yaşamından canlı anıları ona

yol gösteriyordu. Bu günlerde, önceki yaşamın anıları hepsini çekiyordu. Bazıları tabiatıyla eski yaşama daha bağlıydı. Tuhaf dilin, dolambaçlı düşüncelerin olmadığı, duyuların tetikte olduğu eski günlere dönüş için, kimin kendisinin yanında savaşmaya istekli olacağını keşfetmek kolaydı. Sürü, bu ideale tehdit teşkil edenleri ortadan kaldırdıktan sonra –yani Mecnun, Athena, Bella, Prens ve Bobbie'yi ya öldürüp ya kovduktan sonra– Atticus artık köpeklerin yaşaması gerektiği gibi yaşayabileceklerine kanaat getirmişti. Temizliğin ardından sürü Atticus'un talimatlarını izledi:

1. Tuhaf konuşmak yok. Her şeyden önce bu geliyordu çünkü Atticus öldüğü güne dek, ortadan kaybolan köpeğin anılarından tiksindi:

   Güneşli dünyada, küçük şeyler
   fazla hızlı hareket ederken,
   ışıktan çekinir,
   çatıkatına çekilir, karanlığa söverim.[7]

2. Güçlü bir lider (yani Atticus'un kendisi)
3. Sağlam bir barınak
4. Haddini bilen zayıflar

Öldürdüklerinden sadece biri Atticus'un vicdanını sızlatmıştı: toller cinsi Bobbie. Atticus, ikizler ve Max eski hayata karşı öyle bir şevkle dolmuşlardı ki, kendileri de köpeğe yakışmayacak tavırlar içine girmişlerdi. Toller'ı, şimdi geriye dönüp

[7] *In the sunny world, with its small / things moving too fast, / I shy away from light / and in the attic cuss the dark.*

baktığında utandığı bir çılgınlıkla öldürmüşlerdi. Daha kötüsü, küçük köpeğin ölümü önemli bir şeyi gözden kaçırdığına –kaçırdık*larına*– dair işaretti: piramidin kutsallığı. İki küçük köpek kaçtığında bu iyice netleşti.

Benjy ve Dougie'nin kaçtığı sabah Atticus sürünün yüz yüze geleceği sorunları sezdi. Bir çeşit simetriyle Atticus ve Benjy –en tepedeki ve en dipteki köpek– aynı düşünceye spektrumun farklı uçlarından eriştiler: Zayıfların önemi gelip geçici değildi. O ikisi tabanda olmayınca bir şeyler yanlıştı. Başka bir deyişle, ayakların olması gerektiği yerde şimdi bir boşluk vardı. Hiç beklemedikleri bir şekilde, zayıflığa ihtiyaçları vardı. Atticus geriye kalan köpeklerin en büyüğü, en kuvvetlisiydi. Frick ve Frack'in beraber Atticus'a karşı bir şansı olabilirdi fakat kardeşler ona karşı gelirse acısını çekerlerdi ve herkes bunun bilincindeydi. Diğer yandan, Frick ve Frack'i alt sınıf köpek olarak kullanmak mümkün değildi. Kardeşler doğal olmayan bir şekilde samimiydiler ve ikisi de daha alçak bir pozisyonu kabul etmezdi. Böylece geriye Rosie ve Max kalıyordu.

Gerçek anlamda tekrar köpek olabilselerdi, bariz aday Rosie olurdu. En zayıfları değilse de dişiydi. Ve erkeklere kalırsa bu, dişinin aleyhineydi. Fakat Rosie, Atticus için önemli hale gelmişti, dişinin kokusunu sadece kendine istiyordu. Kendi hisleri kafasını karıştırıyordu, kendisini aşağılıyordu. Rosie kızışmamıştı. Dişiyi düzmek istediğinden değildi. İsimlendirilemez, bilinmez bir şeydi; böyle bir sapkınlığa köpeklerin verecek adı yoktu.

(Atticus bir ihlal hissi geliştirdiyse de 'günah' kavramına sahip değildi. Sahip olsa, Rosie'ye karşı hislerinin –kendi dü-

şünme şekline göre– günah olduğunu kabul edebilirdi. Bunlar, köpekliğin ihlaliydi. Yine de teselli veriyordu. Zaman zaman Rosie'yle beraber Wendigo Gölü kıyısında, diğerlerinden uzakta oturup yasak dili kullanırlardı. Yakalansalardı Atticus masum olduklarında, Rosie'yle sohbetinin Mecnun'la olduğu gibi derin mantık üzerine kurulu olmadığında ısrarcı olurdu. Dişi sırdaşı veya teğmeniydi. Daha fazlası değildi. Böyle derdi, ama Atticus hislerinin masumane olmadığını içten içe biliyordu. Cinsel ve karmaşık hislerdi bunlar.)

Böylece Max en rütbesiz köpek oldu.

Fakat Max işbirliği yapmıyordu. Köpek, sürüden istenmeyenlerin uzaklaştırılmasına yardımcı olduğundan, statüyü hak ettiğini düşünüyordu. Atticus, Max'in mutsuzluğunu anlasa da sürü değişmişti ve Max'in de ya değişmesi ya da sonuçlarına katlanması gerekiyordu.

Bunun yerine, Max *hepsine* çektirdi. Arkasına çıkmalarına izin vermiyordu. Saldırmak, tehdit etmek, ısırmak gerekiyordu. Frick ve Frack beraber çalışıyorlardı; biri Max'in boynunu tutarken diğeri arkasına çıkıyordu. Atticus için işler daha kolaydı. Sürünün lideri olduğundan, Max içerlese de Atticus'un istediği zaman arkasına çıkabileceğini kabul ediyordu. Asıl problem Rosie'ydi. Alman kurdu kendi iradesini dayatacak kadar kuvvetliydi fakat Max dişiyle kavga ediyordu, çünkü üstesinden gelebileceği bir köpekçe arkasına çıkılmasına katlanamıyordu.

Rosie'nin Max'in arkasına çıkması bazen zaman aldığından, Atticus köpek itaat etsin diye hırlıyor, tehdit ediyor, kulaklarını ısırıyordu. Gerçek köpekler böyle yaşamıyordu gerçi,

bunu hepsi biliyordu. Max'in, statüsüne karşı çıkmaya hakkı vardı. Neden Atticus işe karışıyordu? Sonunda, küçük köpeklerin ortadan kaybolması hepsi için felaket olmuştu. Sabahları tetikte başlıyor, akşamları da aynı şekilde tetikte bitiyordu.

Atticus bu dönemde dua etmeye başladı.

İdeal veya saf bir köpeğin nasıl olması gerektiğine dair bir fikri zaten vardı: akli melekelerle kirlenmemiş bir canlı. Zaman geçtikçe bu saf varlığa asilliğine inandığı bütün özellikleri yükledi: keskin duyular, mutlak iktidar, avlanmada eşsiz ustalık, karşı koyulamaz kuvvet. Bir yerlerde, diye düşündü Atticus, böyle bir köpek olmalı. Neden? Çünkü ideal köpeğin sahip olduğu özelliklerden biri de *var olmaktı*. Var olmayan bir ideal köpek, gerçekten ideal değildi. Böylece Atticus'un anladığı şekliyle köpeklerin köpeği var *olmalıydı*. Gerçek olmak *zorundaydı*. (Atticus bu köpeği kırmızısız, yani düşünme şekilleri değişince kazandıkları renkten azade olarak hayal ediyordu.) Dahası, eğer Atticus'un saf köpeği –gerektiği gibi– varsa neden Atticus'un yol gösterilme ihtiyacını hissetmiyordu? Neden Atticus'u bulmuyordu?

Atticus hislerini izledi. Saf köpeğinin karşısında kibrinden kurtulmaya çalıştı. Barınaktan uzak bir yer buldu. Burası Grenadier Gölü'nün öbür yanında, uzun çimen ve ağaçların arasındaydı. Zemindeki yaprakları temizlemişti ve her akşam yakaladığı veya topladığı şeylerin bir kısmını buraya getiriyordu. Her akşam aynı saatte, sürünün yiyeceklerinden payına düşenlerden ne kurtarabilirse; fareler, ekmek parçaları, sosisli sandviç parçaları, sıçanlar, kuşlar... Ve yasak dili konuşarak, her akşam peşinden gitmeye hazır olduğu tek liderden yol göstermesini istiyordu.

Tanrılar tıpkı evren ve içindeki tüm yaratıklar gibi ritimden etkileniyordu. Böylece Atticus'un düzenli duaları ve tekrarlı ritüeli Zeus'un dikkatini çekti. Tanrıların babası köpeğin dileklerini duydu, fedakarlıklarından ve inancından etkilendi. Zeus, Atticus'un rüyasında derisi filinki gibi buruşuk, gri gıdısı kat kat Napoli mastifi formunda göründü. Ve Zeus, Atticus'la sürünün yeni dilinde konuştu.

"Atticus," dedi Tanrı, "kurban sunduğun varlık benim."

"Geleceğini biliyordum," dedi Atticus. "Nasıl daha iyi bir köpek olabileceğimi anlat bana."

"Sen artık köpek değilsin," dedi Zeus. "Değiştin. Ama bana aitsin ve kaderini sana bağışlıyorum. Senin hayatına karışamam. Yasakladım bunu. Ama ölümün sırasında bir dileğini gerçekleştireceğim. Ruhun bedeninden ayrılmadan evvel dilediğin neyse, bahşedeceğim."

"Fakat Ulu Köpek, uğruna ölmem gerekiyorsa dileğin ne faydası olur?"

"Daha fazlasını yapamam," dedi Zeus.

Ve bu kelimeleri sarf eder etmez, Tanrıların Babası Atticus'un rüyasında küle dönüştü ve binlerce küçük, kara yaratığın koşuşturduğu, parlak yeşil bir ovanın üzerinden sürüklendi.

Bu rüyayı izleyen aylarda Atticus türbesine gitmeye ve Zeus'la konuşmaya devam etti. Ulu Köpek'in yakarışlarını duymasıyla rahatlamıştı, tanrının ilgisi olarak tahayyül ettiği şeye minnettardı. Buna rağmen duaları, sürünün dört bir yanını kuşatan trajedileri engellemedi. Önce, Frick ve Frack, Max'i yaraladı ve Atticus'un köpeği öldürmesi gerekti. Sonra Frick,

Frack ve Atticus, sürüye döndüğünde küçük köpeği (Dougie) öldürdüler. Kazara olmuştu, büyük köpeklerin gözünü kan bürümüştü; küçük köpeğin kaçışıyla ortaya çıkan sorunlar yüzünden öfkeliydiler. (Atticus bu hak ihlali için Zeus'tan af dilemişti ama aslına bakılırsa Benjy'yi de öldürmemeleri mucizeydi. İçgüdü sandıkları, ama aslında öfke olan bu hissin pençesinde sayısız köpeği öldürebilirlerdi. Bobbie'yle edinilen bu deneyim ve Dougie'nin ölümüyle tekrar öğrenilen şey, şiddetin mantık dışı sebepleri olabileceğiydi.) Nihayet sırada zehirlenme vardı.

Sürünün ilk ölüm bahçesi baskınında, yerin verdiklerinin rüyasına giren varlıktan hediye olduğuna inanan Atticus, Frick ve Frack'in ardından bahçeye girmişti. Ölüm içine ilk doğduğunda, eti köpek oyuncağı tadı veren bir parça tavuk yiyordu. Yiyeceğin tadı böyle olmazdı ama tavuk tadı da geliyordu ve yediğinden keyif aldı. Kısa süre sonra ölüm, perdesini kaldırıp ortaya çıktı. Atticus'un burnu kanamaya başladı. Ne kadar su içerse içsin yetmiyordu. İçi yanıyordu. Diğer köpeklerden daha çok yemişti. Semptomlar kendini ilk olarak onda gösterdi.

Atticus işlerin kötüye gittiğini ölüm bahçesindeki ikinci ziyafetinden sonra anladı. *Nasılını* sürüsüne anlatamasa da olandan haberdardı. Bir şey veya bir varlık, köpekleri pençesine almıştı. Ve Atticus, liderleri, hiçbir şey yapmamıştı. Bu yüzden diğerleri ölmeye koruya dönerken, Atticus türbesine gitti. Türbesine varana dek susuzluk iliğine kadar işleyen bir ateşe dönmüştü. Ölüyordu ve öldüğünün de farkındaydı.

Son sözleriyle Atticus, sürüsünün ölümünün sorumlusunun cezalandırılmasını diledi. Sonra, inancını hiç kaybetmemiş bu

köpek, görünmez düşmanının tanrısının ellerinde acı çekeceği umuduyla dünyadan göçtü.

Mecnun'un öfkesinden kaçan Benjy nereye gideceğini, ne yapacağını bilemiyordu. Kendisini Miguel, Nira ve Mecnun'la yaşarken ve insan dilini öğrenirken hayal etmişti. İşin doğrusunu bilmesine rağmen Mecnun'un aşırı tepki verdiğine, kendisinin (yani Benjy'nin) manevralarının (mesela Miguel'in ilgisine oynamanın) masumane veya en kötü ihtimalle deneysel olduğuna kendini inandırdı. Benjy'ye kalırsa, Mecnun'a kendisini ısıracak neden vermemişti. Mecnun aklını başına toplar, Benjy'yi eve geri alırdı. Bundan emindi ama o zamana kadar nerede kalacaktı?

Bahar gelmişti, nisanın üçüncü haftasıydı. Kar yerden kalkmamıştı, özellikle de ağaçların gölgelediği bahçelerden ve High Park'tan. Sokakta kalınacak en kötü mevsim değildi. Gün boyunca caddeler kuru ve ılıktı. Benjy elbette park çevresini iyi tanıyordu. Parkdale veya High Park'ta kalırsa kaçınması gereken köpekler olacaktı ama bu köpekleri hemen fark ettiğinden korkusu yoktu. (En kötüleri siyah benekli beyaz köpeklerdi. Mesele saldırganlıkları değildi, diğer köpekler zaman zaman daha saldırgan oluyordu. Mesele, kedileri dahil edince bile, dünya üzerindeki sorgusuz sualsiz en aptal yaratıklar olmalarıydı. Onları aklıselime davet etmek, hangi dili kullanırsanız kullanın, nafileydi. Daha kötüsü onlardan birinin ne zaman üstünüze atılacağının da bilinmez olmasıydı. Tabiatında köpeklerden nefret etmek olmasa da Benjy, Dalmaçyalılardan, bazı insanların Steve veya Biff adındaki erkeklerden hoşlanmadığı gibi hoşlanmıyordu.)

Benjy, Fern ve Roncesvalles caddelerinin kesişiminde durmuş nereye gideceğine karar vermeye çalışıyordu ki, al yanaklı bir ihtiyar adam eğilip köpeğe kollarını doladı ve "Kimmiş güzel çocuk? Kimmiş güzel oğlan?" dedi.

Pek nahoş bir durumdu. Benjy, kötü kokulu bir yün gölünün dibine doğru çaresizce batıyormuş gibi kıvrandı. Adam paltosunun cebinden şeker kokan bir bisküvi, balık, havuç, kuzu ve pirinç çıkardı. Hâlâ şüpheli olsa da bisküvinin kokusuna kapılan Benjy kıpırdanmayı bıraktı. Bisküviyi tekrar koklayarak tuz, kanola yağı, biberiye, insan teri ve elma kokusunu içine çekti.

"Nedir bu?" diye sordu Benjy, İngilizce konuşarak.

Sanki köpeklerin kendisine hitap etmesi normalmişçesine adam, "Bisküvi," dedi. "Köpeklerin bisküvi sevdiğini söylemişti biri bana. İstemiyor musun?"

Bisküvinin çevresindeki havayı koklayan Benjy, bunun adamın söylediği şey, yani yiyecek olduğunda karar kıldı. Bisküviyi adamın elinden aldı ve ağzının bir yanındaki dişlerle bu hatırlanmaya değer ödülü kıtır kıtır yemeye kendisine izin verdi.

"Teşekkürler," dedi Benjy.

Adam köpeği yere koydu ve sırtındaki tüyleri dalgın dalgın okşadı.

"Rica ederim," dedi. "Hoşuna gitmesine sevindim. Artık gitmem lazım, Benjy. Sonra görüşürüz."

Çok geçmeden, Benjy adamın kendi gizli adını kullandığını fark etti. İnsan onu tanıyor muydu o halde? Adamın gittiği

yöne doğru baktı ve neredeyse içgüdüsel bir şekilde onu takip etti. Normaldeki gibi kolay değildi bu adamı takip etmek. Benjy'nin tecrübesine göre bu yaşlı adam gibi kokanlar –yani yün, şekerli çiş, ter ve tanımlanamaz bir çürüme kokanlar– diğerlerinden daha yavaştı. Bu adam onlardan değildi. Hızlı yürüyordu. Diğer yandan, Roncesvalles Caddesi de o gün işlekti. Birçok engel çıktı yoluna: bebek arabalı kadınlar, diğer köpekler ve –daha kötüsü– Benjy'nin üstüne basma veya köpeği tekmeleyerek yoldan uzaklaştırma riski teşkil eden, sallana sallana yürüyen insanlar. Sonra başka dikkat dağıtan şeyler de çıktı karşısına: posta kutuları, sokak lambaları, çöp tenekeleri, telefon direkleri, Sobey's restoranının ekşi süt ve kızarmış tavuk kokusu, bir pastaneden yayılan ahududu reçeli kokusu, sokak boyunca konumlanan sandviççilerden yayılan sosis ve peynir kokusu... Köpeği durup koklamak zorunda bırakacak öyle çok şey vardı ki. Adama yetişmek işti. Yine de Benjy adamı kaybetmedi, kül rengi pantolon hep önündeydi.

Yaşlı adam –Zeus'un ölümlü kılığı– Roncesvalles'in güney ucuna doğru yürüdü, caddenin karşısına çaprazlamasına geçti ve bekleyen tramvaya bindi. Temkini bir yana bırakan Benjy adamın peşine düştü ve tam da tramvayın kapıları kapanırken içeri atladı. Arkada oturan yaşlı adamı kolaylıkla buldu ve arka ayakları üzerinde kalkarak ön patilerini adamın bacağına koydu. Bir köpeğin musallat olması anormal bir şey değilmiş gibi, yaşlı adam Benjy'nin cam kenarındaki koltuğa çıkmasına yardımcı oldu.

Benjy karışık duygular içindeydi. Tramvaya binmeye alışık değildi; aracın hareketi ve gürültüsünden huzursuz oluyordu. (Daha önceden sahibiyle tramvaya binmiş ve yolculuktan

zerre keyif almamıştı.) Diğer yandan, yaşlı adam tuhaf fakat kibar mevcudiyetiyle yanındaydı ve Benjy'nin bildiği bir şey vardıysa, o da nezaketin sömürülebileceğiydi. Nihayet onu sakinleştiren –veya huzursuzluğundan uzaklaştıran– pencere oldu. Pencere, burnunu çıkarıp Queen Caddesi'nin mahallelerinin kokusunu içine çekmesine yetecek kadar açıktı: Parkdale'ın yavan margarin kokusundan güvercin bokundan inşa edilmiş gibi kokan bir köprüye, yol ilerledikçe çimenlere ve çişle sulanmış direklere, toz veya parfüm ya da yeni kumaş kokan butiklere, sumak ağaçları ve akçaağaçlara ve devamlı, sarhoş edercesine yayılan, balık ve mineral kokulu göle kadar. Kokular sarhoşluk veriyordu; öyle ki Benjy farkında olmadan Leslieville'e gelmişti ve yaşlı adamın artık yanında olmadığını fark etti; tanrı bilir ne zaman ortadan kaybolmuştu.

Tramvay pek dolu olmasa da biri Benjy'yi şikâyet etmişti anlaşılan, çünkü keyif verecek şekilde karmaşık olmasına rağmen (ölüm bahçesini anımsatan bir şeyle karışmış gibi kokan) insan dışkısı kokusunu yayan bir mekânın hemen sonrasındaki Woodbine'da, tramvayın kondüktörü köpeğe doğru yaklaştı.

"Kimin köpeği bu?" diye sordu adam ortaya.

Dostane olmadığı anlaşılıyordu.

Kondüktör kendisini yakalayamadan Benjy koltuktan atladı. Tramvayın önüne doğru koşuşturdu ve kapılar açık olduğundan dik merdivenlerden aşağı yuvarlanarak tanımadığı, biraz korkunç, bir anlamda yeni bir ülkeye düştü. Bir benzin istasyonunun yanından, içgüdüsel olarak göle doğru yürüdü.

Kısa süre sonra göl kenarındaydı. Ağaçlar hâlâ iskelet gibiy-

di; henüz çıkan yapraklar açık yeşil topaklar halindeydi. Özellikle yılın bu zamanında köpekler kendilerini tutamaz, bir şeyleri ısırırdı. Sanki dişlerinin kendi arzuları vardı. Böylece yumuşak fakat inatçı bir dalı koparan Benjy, aklında hedef olmadan göl kenarında yola koyuldu; kum, patilerinin altında katı ve soğuktu.

Apollo'nun değiştirdiği on beş köpek arasında Benjy yeni düşünme şekline en kolay alışmış olandı. Esasen bencildi ve zekâsını neredeyse sadece kendi istekleri, ihtiyaçları, arzuları ve hevesleri için kullanırdı. Mânâsız spekülasyonlara çok takılmazdı. Yine de bazen, bir anlamda, zekâsı kendi başına düşünürdü. Mesela şu ânda geniş su kitlesine bakan Benjy, gölün neden burada var olduğunu merak etti. Bu maviye çalan, toprak olmayan şey neden vardı? Nereye kadar uzanıyordu?

Bu düşünceler ona kısa bir süreliğine ortadan kaybolan köpeği hatırlattı:

Kuşlar zemini gagalarken
yapraklar fare gibi koşuşur.
Tahta kendi çöpünde çürüdü.
Zalim balta yolunu bulur.[8]

Fakat Benjy'nin zihni kısa süre içinde başka, daha önemli şeylere kaymıştı. Ne yiyecek, akşam nerede kalacaktı? Buradaki insanlar (sonsuz suyun kenarındakiler) High Park çevresindekiler gibiyse, kendisine bakacak birini mutlaka bulurdu. İnatçı sopayı ısırarak göl kenarından doğuya doğru yürümeye devam etti.

[8] *The leaves, they run like mice, / while birds peck at the ground. / The wood has rotten in its bin. / The grim axe has come round*

Benjy mutluydu ve böylece temkinle yaklaşan kırmayı fark edemeyecek kadar dikkati dağınıktı. Köpeği görene dek –neredeyse derhal paniğe kapılmıştı çünkü köpeğin niyetini okuyamıyordu– kırma çoktan üstüne atılmış zıplıyor, anüsünü ve genital bölgesini kokluyor, keyiften ölecekmişçesine havlıyordu.

"Sen benim sürüden küçük köpeksin!" dedi kırma, kuyruğunu deli gibi sallarken.

Sadece on beş köpeğin anlayabileceği bu kelimeleri duyan Benjy bunun kaybolan köpek olduğunu anladı. Yani, Prens. (Hayatta ne olacağı hiç belli değil, diye düşündü Benjy. Tam da bu köpeği düşünüyordum.)

"Kayıp köpek, nerelerdeydin?" diye sordu Benjy.

"Hatırlıyor!" diye bağırdı Prens. "Konuşma şeklimizi hatırlıyorsun!"

Neşesi, kelimelerle ifade etme kapasitesinin ötesine geçtiğinden Prens av köpeğinin etrafında, dili dışarda, geniş halkalar çizerek koşmaya başladı. Sanki kendisini canlandıran neşeyi kovalıyordu. Benjy elbette Prens'in koşmasının anlamını biliyordu; fakat hislerini paylaşmıyordu. Mecnun'la ve ondan önce öldürdüğü sürüyle tuhaf günler yaşamıştı. Prens'in bu soyu tükenmiş grubun üyesi olması Benjy'yi memnun etmiyordu.

"Köpek," dedi, "koşmayı bırak."

"O kadar uzun süredir sürgündeyim ki," diye bağırdı Prens, "dilimizi unuttuğumuzu sanmıştım."

"Dilimizin önemi yok," dedi Benjy. "Önemli olan insan dili."

"İnsan dili mi?" diye sordu Prens. "Sadece gürültü o dil. Konuşuyor musun o dili?"

"Evet," dedi Benjy. "Bildiğim kadarını istersen sana da öğretirim."

"Eğer istersen birkaç kelime olur," dedi Prens hevessiz hevessiz.

Benjy gölün kokusunu içine çekerek su kitlesine doğru yürüdü. Köpek cehaletine tutunuyorsa ne önemi var, diye düşündü.

"Nerelerdeydin?" diye sordu Benjy.

Prens birbirlerini son gördüklerinden bu yana pek çok yerde bulunmuştu fakat bu yerlerin hiçbiri kaçtığı yer (High Park'taki koru) veya kendisini kovan sürü kadar kaydadeğer olmamıştı.

"Diğer köpeklere ne oldu?" diye sordu Prens.

Pek az duyguyla, Benjy olayların haşince kısaltılmış bir versiyonunu anlattı. Diğerlerinin hepsinin öldüğünü anlattı, bilinmeyen birince zehirlenmişlerdi. Kendisi de canını zor kurtarmıştı. Bu şekilde, –zalimce, Mecnun'dan hiç bahsedilmeden– Prens sürüsünün perişan olmasının hikâyesini dinledi.

Ah, böyle geniş bir duygu skalasının o yanından bu yana savrulmak! Neşeden dermansızlığa saniyeler içinde geçmek. Prens dik oturdu ve ağıt yaktı. Ve yakarışları elemin öyle kontrolsüz bir ifadesiydi ki uzaktaki insanlar bile durup dinledi.

"Bir biz kaldık," dedi Prens.

"Evet," dedi Benjy. "Çok üzücü. Fakat bana başına gelenleri anlat."

Benjy, Prens'in kaderini merak etmiyordu. Prens'in yararlı

bir şeyler öğrenip öğrenmediğini bilmek istiyordu. Geveze tabiatlı Prens, Benjy'nin sorusunu elinden gelen en iyi şekilde yanıtladı. Fakat dilini konuşanların neredeyse hepsini kaybettiğini bilmek onu harap etmişti, içtenlikle konuşmuyordu.

Hermes'i korunun dışına kadar takip eden Prens, bilmeden, doğuya doğru uzun bir yola düşmüştü. Sürüsünü terk etmek veya çok önem verdiği yeni dili kaybetmek istememişti. Parkta kalmak, öfkeleri geçene dek diğerlerinden uzak durmak istemişse de sanki bir akıntı onu barınaktan uzağa çekmişti.

Öncelikle o kış, Parkdale'de bir aile onu sahiplenmişti. Mutluydu, ancak ilkbahar geldiğinde bilmediği bir mahallede sincap kovalarken aileyi kaybetmişti. Kayıp acı vermemişti. Aileyi tekrar aramadı. Bir süre nefesi ve kulak kanalları küflü balık gibi kokan bir insan onu beslemişti. Kokuşmuş insan Parkdale'de yaşıyordu. Daha doğuda, Trinity Bellwoods'da bir Alman kurdu tarafından saldırıya uğramış ve köpeğe acıyan bir insan onu evine almıştı ve yaraları iyileşene dek beslemişti. Kadın çayırdan gelen esinti gibi kokuyordu ve Prens onunla kalırdı ancak kadın bir süre sonra içeriye girmesine izin vermemeye başlamıştı.

Oradan sonra –Dundas ve Manning caddelerinin güneyinde– kaçırıldı. Yani yetişkinlerce sürülen fakat genç insanlarla dolu bir kamyonete girecek şekilde cezbedilmişti. Kendini gölün çok kuzeyinde, Eglinton'ın güneyinde, Avenue Sokağı'nın civarında bulmuştu. Prens temelde iyi huyluydu. Dünyaya ve içindekilere karşı bir merak beslese de burada genç insanlar ona rahat vermiyordu. Boynuna maymun fuları gibi asılan, nefesi şeker ve kırmızı yaz meyveleri gibi kokan bir çocuk hep oluyordu. Buna

rağmen orada kalırdı aslında. Çoğu zaman insanlar nazikti. Nazik olmadıkları bir konu, Prens için seçtikleri tasmaydı. Telaşa düşmeden bakamadığı, boynuna dolanan bir tasmaydı.

Tasma çoğunlukla siyah deridendi. Bir klips, deriyle metal bir halkayı bağlıyordu. Metal halka, metal halkalardan oluşan gümüşi bir zincire bağlıydı, bu zincir de başka bir metal halkaya. Boynuna takıldığında gümüşi zincir ya gevşek kalıyor ya da çekilince hareketini engelliyor ve köpeği boğuyordu. Bu durum kendi içinde nahoş olmanın yanı sıra, diğer köpekler kendine saldırdığında boğulmakla (insan köpeği geride tutmaya çalıştığından) kendini korumak arasında seçim yapması gerekiyordu. Yani ya boğuluyor ya da ısırılıyordu. Bu durum insanlarla yürümeyi günlük bir kaygı haline getirmişti. Böylece, kalırsa tuhaflaşacağını hisseden Prens bir akşam ön kapıyı açtı ve kayıplara karıştı.

Avenue ve St. Clair caddelerinden sonra tekrar doğuya yürüdü, bir kap mamadan diğer yemeğe koştu; kimi zaman insanların bahçelerinde kaldı, kimi zamansa arka caddelerde ve restoranların arkalarında yiyecek aradı. Gölü koklayarak şehri dolaştı; rüzgâr doğru yerden estiğinde göl mineral ve yosun kokardı, bu koku şehir kokularının karmaşasında çabucak kayboluyordu.

Kabataslak bir parabol içinde Toronto'yu bir ucundan diğerine (Eglinton'ın kuzeyindeki göle yakın High Park'tan Victoria Park ve Queen Caddesi'nin aşağısındaki plaj yönünde güneye ve doğuya) gezen Prens, şehrin *ne* olduğunu kolayca anlatamazdı. İlgisini çeken boyutları değil özüydü. Kesinlikle zihinde bir iz bırakıyordu. Doğduğu ve hâlâ sevdiği sahibinin

yaşadığı Ralston'dan farklıydı. Ralston 'ev'di. İçinde yaraydı, hep de öyle kalacaktı.

Toronto her şeyden önce sıcak evleri, kestirilemez ruh halleri olan insanların yeriydi. Cinsel organlarının ve popolarının keyif veren kokusundan, üstlerine yapışan şekerli, karışık parfümlere kadar, insanlar gibi kokuyordu. Şehrin tehlikesi ve barınağı, anlamı ve amacıydılar. Fakat Prens'in şehirde en sevdiği şey, şiirlerinin geçtiği yer olmasının nedeni, kokusuydu. Ne düşünürse düşünsün, hissederse hissetsin, üzerinde düşünecek, dikkat dağıtan kokular hep vardı: öncelikle elbette insanların kokusu, ama çok daha fazlası; Grenadier Gölü çevresindeki küçük hayvanların çürüyen cesetlerinden Danforth Caddesi'yle Victoria Park'ın kesişimindeki köri restoranlarının yaydığı ağız sulandıran kokulara dek. Sadece şehrin zengin kokuşmuşluğuna bile minnet duymaması için köpeğin ölmesi gerekirdi.

Bu noktada, Prens'in yolculuk hikâyelerinden sıkılan Benjy, "Tamam da, nerede uyudun, ne yedin?" diye sordu.

"Tek bir yerde sürekli uyumadım," dedi Prens. "İnsanların beni beslediği, evlerine aldığı birçok barınak biliyorum."

"Bu barınaklar yakında mı?" diye sordu Benjy. "Açım."

"Biri yakında," dedi Prens. "Seni götüreyim mi?"

"İnsanlar beni besler mi?"

Prens bir süre düşündü. Bildiği bu yerlerin hiçbirine daha önce başka bir köpek götürmemişti, ama diğer yandan sürü arkadaşlarından biriyle göl yakınında karşılaşmamıştı da. Sürü arkadaşlarından biri derken, sonuncusu, ve bu nedenle de en önemlisi; insanların hepsini toplasanız bir Benjy etmezdi.

"Seni beslememeleri için neden göremiyorum," dedi.

Sonra da Benjy'yi, Rhodes ve Gerrard caddelerine yakın bir eve doğru, uzunca bir yola çıkardı.

Söz konusu ev küçük ve köhneydi, sanki her ân devrilecek gibiydi. Beyazdı (veya beyazımsıydı); verandası ninevari bir maviyle süslenmişti. Akşamüstü olmasına rağmen Prens, "Bu saatte uyanık olmuyorlar. Beklememiz lazım," dedi.

Verandada yan yana yatarak öyle yaptılar. Beklerlerken, Prens sürüden ayrı geçirdiği zamandan, şehirden edindiği izlenimlerden bahsetti ve anlattıklarına yeni bir şiirini okumak üzere ara verdi:

Bir patisiyle
kış gölünü deniyor;
suları katı,
evden uzakta,
tırnakları kayarak ilerliyor.[9]

Prens'i dinlerken Benjy nadiren hissettiği bir duyguyu deneyimledi: can sıkıntısı. Bu can sıkıntısına karşılık gelecek kelime bilmese de hisse eşlik eden, neredeyse elle tutulabilir bir Prens'i susturma isteği vardı. Prens kırılacağı şeyler söylediğinden değildi. Köpeğin söylediği hiçbir şey Benjy'nin işine yaramıyordu. Ayrıca bazı kelimeleri anlamak için göstermesi gereken gayretten nefret ediyordu. Tel kapı gıcırdayıp bir insan verandaya çıkınca rahatladı. Uzun boylu, görkemli, siyah saçlı bir adamdı.

---

[9] *With one paw, trying / the edges of the winter pond, / finding its watres solid, / he advances, nails sliding, / still far from home.*

Bir sigara yaktı ve köpekleri görünce seslendi:

"Clare! Köpeğin arkadaşını getirmiş!"

Sonra evin içinden, boğuk boğuk bir ses duyuldu:

"Ne dedin?"

"Köpeğin diyorum! Yanında bir köpek daha getirmiş!"

Tel kapı yine gıcırdadı ve dışarı kısa boylu, pembe havlu kumaşından sabahlıklı bir kadın çıktı; saçları adamınki gibi siyahtı, gözlerinin çevresine sürme çekmişti. Kadın, adamın sigarasından bir nefes aldı ve Prens'in sırtını sevmek için eğildi.

"Hoş geldin Russell," dedi. "Merhaba oğlum! Nerelerdeydin?"

Kadının dokunuşuyla Prens titredi; titreyişi yanlarına doğru yayıldı.

"Görüyor musun?" dedi adam. "Pireli."

"Pireli mireli değil! Rahat bırak hayvanı!"

Kısa zaman önce bir insan çifti 'yakından' gözlemleyen ve dillerinin temelini öğrenerek zaman geçiren Benjy, bu insanlar arasındaki dinamiği anladığını varsaydı. Dahası, kendisine ev belleyebileceği bir yer yaratma ihtimali gördü. Böylece, kadın Prens'in pireli olmadığını dikte etmeyi bitirince, Benjy aniden arka ayakları üzerine kalktı, patilerini dua ediyormuş gibi birleştirdi ve *Vanity Fair*'in başını ezberden tekrarlamaya koyuldu:

"Oh yuvyıl ohnlu yaçlarındahken, hassiiraanın künessli bir sabaaandah..."

Benjy buraya kadarını hatırlayabildi, gerisini getiremedi ama insanları etkilemişti. Köpeğin aksanını anlayamadılarsa

da, çift dilin ritmini tanıdı. Şaşkınlıkla, sanki köpek gerçek olamazmış gibi Benjy'ye baktılar. On saniye kadar bir süre sonra adam, "O neydi be?" dedi.

"Bilmem?" dedi Clare. "Konuşuyor mu?"

Aniden, beklenmedik bir zarafetle, adam Benjy'yi ensesinden tutup kaldırdı ve hayvanın burnunu kendisininkine yaklaştırarak, "Konuşuyor musun?" diye sordu.

Benjy, elbette, kendi kısıtlı kapasitesince, konuşabiliyordu. Yapamadığı, boynu kıçının ağırlığını öğrenirken konuşmaktı. Adamın kavrayışı içinde kıvrandı; giderek daha rahatsız oluyordu. Ancak yarı havlama, yarı yalvarma sesi çıkarabildi.

"Koy hayvanı yere," dedi Clare. "Sen boğarken nasıl konuşsun?"

"Ama köpekleri böyle kaldırmak lazımmış," dedi adam.

Yine de Benjy'yi bıraktı.

Verandadan atlayan Prens, sürü arkadaşına seslendi.

"Gidelim," dedi. "Büyük insan hep iyi davranmıyor."

Fakat Benjy, adamın ayaklarının dibinde oturmaya devam etti, kuyruğunu beklentiyle sallıyordu.

"Gördün mü?" dedi adam. "Canını yakmadım."

"Ama Russell'ı korkuttun," dedi Clare.

"Kimin umrunda?" diye sordu adam. "Bu numaralar da yapıyordur." Benjy'ye dönüp, "Yuvarlan!" dedi.

Benjy yuvarlandı.

"Ölü taklidi yap!" dedi

Benjy ölü taklidi yaptı.

"Dans et!"

Benjy arka ayakları üzerinde kalkıp düzenli daireler çizerek döndü.

"Konuş!" dedi adam.

Benjy tekrar *Vanity Fair*'den hatırladığı kadarını tekrarladı.

"Bu şerefsizin evladı altın be!" dedi adam.

'Kendi' köpeğine karşı şefkat duysa da Clare de aynı fikirdeydi. Sanki av köpeği onları anlıyordu. Ayrıca köpek taşınabilir ve sevimliydi. Russell'a karşı duyduğu sevgi o ânda derhal Benjy'ye transfer oldu.

"Sahibi vardır kesin," dedi kadın.

"Hayır," dedi Benjy. "Hayır, hayır, hayır!"

"Duydun köpeği," dedi adam gülerek. "Kimsenin değil. Ayrıca bizdeyken başkası nasıl sahiplik iddia etsin?"

"Sahiplenelim mi diyorsun?"

"Neden olmasın? Tasması yok. Adın ne oğlum? Adını söyleyebiliyor musun?"

"Benjy," dedi Benjy.

"Henny mi?" diye sordu Clare.

"Benjy," dedi Benjy tekrar.

"Benny o halde!" dedi adam.

Tel kapıyı açarak Benjy'yi eve aldı. Prens çekine çekine, sürü arkadaşının ardından eve girme niyetiyle verandaya tırmandı.

"Hayır, sen gelme," dedi adam.

Prens'in yolunu kesmek için ayağını uzattı. Clare itiraz etmedi. Esneyip Benjy'nin ardından eve girdi; adam da onları takip etti ve ardından iki kapıyı da kapadı. Bu şekilde Prens sürü arkadaşını, dilini paylaşan son köpek olduğuna inandığı Benjy'yi tekrar bulduğu hızda kaybetti. Bu olayı takip eden aylarda Prens ara ara eve döndü. Zaman zaman onu kovaladılar. Zaman zaman verandada oturup Benjy'yle konuşma umuduyla içeri alınmayı bekledi. Ancak kulakları sarkık küçük köpeği son görüşü buydu.

Adamın adı Randy'ydi. Benjy adamın adını kolayca öğrendi çünkü Randy öğretti. Adam, Benjy'nin sadece birkaç saat içinde 'r' harfinde ustalaşmasından memnun kalmıştı.

"Hey!" derdi Randy, "Clare! Baksana ne öğrettim..."

Sonra Benjy öğrendiği adı, sanki av köpeği türü köpekler Fransızmış gibi, *r*'sini yuvarlaya yuvarlaya söylerdi.

"Rğandy."

İnsanlar gülerdi ve –bu adın niye bu kadar keyif verdiğini anlamayan– Benjy kafasını yana eğip onlara bakardı. İsmin sesindeki bir şey kuvvetli olsa gerekti çünkü Randy oyundan sıkıldıktan sonra, "Adım ne?" diye sormuyor, onun yerine, "Nasılsın?" diyordu.

"Rğandy," yanıtını verdiğinde insanlar önceki gibi makarayı koyverirlerdi.

Benjy onların tuhaf olduğunu düşündü ve beraber geçirdikleri aylar boyunca bu tuhaflığı yakından gözlemleme şansını buldu. Diğer yandan, bazı yönleriyle de sıradanlardı. Yemek

istediklerinde yiyorlardı. Susadıklarında içiyorlardı. Doğal olarak, barınakları bu ihtiyaçları derhal karşılayacak şekilde düzenlenmişti. Mutfaktalarsa yiyecek veya içeceklerden asla bir-iki adımdan uzak değillerdi. Buzdolabı –tüm buzdolapları gibi– bu açıdan göz kamaştırıyordu. Bu, evdeki uzun, uçuk yeşil bir kütleydi; kaçınılmaz veya daha iyisi, gözden kaçmaz bir şeydi. Kapışı açılınca yağlı, şekerli ve baharatlı kokular yayıyordu. Diğer köşeler de bir bu kadar cazipti. Mesela kafa üstü dolaplar sanki hindistan cevizi, şeker, un, tuz ve sirkeden yapılmıştı. Ayrıca insanların yıkanıp bedenlerine kimyasal maddeler uyguladıkları oda vardı. Banyo da hayranlık veriyordu; zaten soluk tenli olan bu varlıkların kendilerini daha da soluk yapmak için kremler sürünmeleri köpeği şaşırtıyordu. Beyaz olmakla statü arasında bağlantı mı vardı? Öyleyse gözlerin çevresine siyah halkalar çizmenin, ağızlara kırmızılar sürmenin mânâsı neydi?

Banyo hayret uyandırıyor, mutfak hayran bırakıyorsa, yatak odası için en uygun kelime neydi? Burası iki insanın en tuhaf davranışlar sergiledikleri yerdi. Yatak odasının kendine göre bir keyfi vardı elbette. Üçünün –Benjy, Randy, Clare– uyuduğu oda burasıydı. Burada sürüydüler, Benjy kendini en çok burada bu gruba ait hissediyordu. Önceden yatağın ayak ucuna sürgün edilmişti ama bir süre geçtikten sonra ortaya yakın uyumaya başladı ve çoğu sabah insanların arasında rahatça yerini almış oluyordu. Ayrıca bu oda, insan bedenlerinin en çok koktuğu yerdi de.

Odanın tuhaf olan yanı ne odanın kendisi ne de içindeki insanların varlığıydı. Tuhaf olan şey çiftleşmeydi. İnsanlar –arada

sırada– 'seks' diye adlandırdıkları şeyi yapıyorlardı. (Bu kadar bariz bir şeye neden isim verdiklerini Benjy'nin aklı almıyordu. İlgili herkese önemi böyle açıkken isimlendirmenin âlemi var mıydı?) Çiftleşme kafa karıştırmıyordu. Çiftleşmeye eşlik eden şeylerdi Benjy'nin tuhaf bulduğu.

Öncelikle, ne zaman seks yapacak olsalar Randy ve Clare, Benjy'yi yataktan atıyorlardı. Tahrik olmuşlarken yanlarına yaklaşırsa biri veya öteki elinden gelen en kaba şekilde davranıyor, köpeği tekmeliyor, tokatlıyor veya hayvana vuruyordu. Seks yaparlarken istenmiyordu; bu yüzden uzak duruyor, insanları odanın bir köşesinden seyrediyordu. Şifonyerin yanındaki hasır sandalyeye çıkıyordu. En iyi manzara buradan görünüyordu.

Gerçek dünyada, mutfakların, banyoların, televizyonların ve bisküvilerin dünyasında, Randy'nin lider olduğu öyle açıktı ki Clare'e saygı göstermenin mânâsı yoktu. Benjy, kadın televizyon izlerken kucağına yatıyor, yüzünde kalmış olabilecek yiyecek artıklarını yakalamak için kadının yüzünü yalıyor, uzanırken kafasını kafasının üstüne koyuyordu. Randy'ye karşıysa daha temkinli ve dikkatliydi. Randy çoğu yüksek statüdeki varlık gibiydi, bir şeyi beğenmiyorsa vuruyordu. (Adamın kucağına çıkmaya çalıştığı tek seferde, Randy köpeği öyle bir itmişti ki Benjy masanın bacağına doğru uçmuştu.) En azından Benjy'ye göre tehditkar biriydi.

İş yatak odasına gelince, durumlar bu kadar net değildi. Çoğu zaman Randy, Clare'i düzüyordu. Bunda tuhaf bir şey yoktu. Bu durum onun ayrıcalığıydı ve Randy kendisini de düzse Benjy alınmazdı. Bir de inek kokulu seanslar vardı. Bun-

lar sırasında Randy vücudunun bazı bölgelerini sergileyecek siyah deri kıyafetler giyiyor ve Clare kendisini kamçılarken yalvarıyordu. Daha da ilginci, bu sefer *Clare* Randy'yi düzüyordu. Dahası: Randy'nin yatak odasındaki yalvarışları bazen gerçek dünyada Clare'in yalvarışları kadar zavallılaşıyordu. Benjy'ye kalırsa kınanacak, Clare'in Randy'den açıkça ve hayranlık uyandıracak kadar üstün olduğu bu ânları, ikisinin de istediği açıktı.

İktidar öğrencisi Benjy, zevkin –bu seanslardan Randy ve Clare'in aldığı zevkin– varlıklar arasındaki denklemi değiştirdiğini doğal olarak anlıyordu. Randy iktidar altına girdiği bu ânlardan keyif aldığına göre, sürü liderliğini bıraktığı anlamına gelmiyordu. Clare'in yatak odasındaki zevki de statüsünün başka yerlerde değiştiği, kendisinin de (yani Benjy'nin) ona saygı duyması gerektiği anlamına gelmiyordu. Yine de Randy'yi zayıf haliyle görmek, Benjy'nin adama karşı hislerini etkiliyordu. Onu deriler içinde ilk gördüğü ândan itibaren küçük görmeye başladı ve her bir seanstan sonra giderek daha da küçük gördü.

Kısacası, Randy ve Clare'in aşk hayatı, Benjy'nin hayal gücünde bir tür karmaşa yarattı. Kimin sürü lideri olduğuna karar veremiyordu. Durum böyle olunca, sürü lideri neden kendisi olmasın diye düşünmeye başladı. Böylece bir süre sonra Randy çağırdığında gitmemeye, Randy'nin adını tekrar etmemeye, Randy'nin iradesine boyun eğmemeye, isteneni yapmak yerine yatakların, koltukların altına kaçmaya ve patronun kim olduğunu göstermek için Randy'nin yastığına işemeye başladı. Sonuç? Duyarlı sayılamayacak, hayvanlara karşı da derin bir

sevgi beslemeyen Randy, av köpeğinin zekâsına ve bariz yeteneklerine rağmen Benjy'den sıkıldı.

Clare'in şefkati daha dayanıklı olsa da ancak idare ederdi. Benjy emirlere uymayı bırakır bırakmaz (dans etmek, yuvarlanmak, konuşmak), kadın Benjy'nin yeteneklerini abarttığını, bu köpeğin Randy'nin kovalayıp artık eve girmesine izin vermediği 'Russell'dan daha aptal olduğunu fark etti. Clare yine de Benjy'ye bakmaya, ona yiyecek almaya ve köpeği izin verdiğinde okşamaya devam etti.

Doğal olarak bunların hepsi, Benjy'nin kontrolün kendisinde olduğu düşüncesine destek oldu.

Toplamda Benjy, Randy ve Clare'le altı ay geçirdi; ne uzun ne de kısa bir süreydi.

Ölümünden önceki haftalarda hayatı kusursuzdu. Evin reisiydi. Clare çoğu zaman gün boyunca çalışıyordu. Randy evde olsa da zamanının çoğunu salonda, televizyonun karşısında geçiriyor, Benjy'nin ayağının altında dolanmıyordu. Benjy'yi hatırladığında veya Benjy kendini hatırlattığında bir kaseye yemek koyuyor –çoğunlukla insan yemeği– veya bahçede işeyebilsin diye köpeği ön kapıdan çıkarıyordu. Bunun dışında Benjy kendi başının çaresine bakıyordu. Kendi boyundaki ve konumundaki bir köpeğin umabileceğinden fazlasına, manipüle edebileceği veya kaçınabileceği insanların yaşadığı bir barınağa ve tehditkar olmayan bir dış dünyaya sahipti. Medeniyet fazlalığı nedeniyle vahşileşmek mümkünse, Benjy kesinlikle vahşileşmişti. İçgüdülerini gözardı edip doğal temkinliliğini

bir yana bırakmış, bencilliği iktidarla karıştırmış, kendi hesaplarının dolambaçlılığında kendini kaybetmiş ve iktidarın gerçek göstergelerinin ne olduğunu unutmuştu.

Randy ve Clare'in, Benjy'nin kafasını karıştırmaması gerekirdi. Karmaşık kişiler değillerdi. Düşüncesiz, dolandırıcı ve her şeyden önemlisi bencillerdi. Başka bir şekilde söyleyecek olursak, tıpkı Benjy gibilerdi. Sonra, Benjy'yi eve almalarının üzerinden beş ay geçmişken, Clare işini kaybetti; üç aydır kiralarını ödeyememişlerdi. Randy kendi 'mesleğini' icra edemeyeceği hiçbir yerde çalışmak istemiyordu. (Kendini müzisyen sansa da, aslında zaman zaman müzik gruplarının teknik ekipmanını kuruyordu, o kadar. Aslına bakarsanız müzik sevmezdi ve beceriksiz olduğundan, kendisini işe aldırmayı başardığı tüm gruplardan kovulmuştu.) Randy'nin bu haline gıcık olan Clare, adam işe girene kadar iş bulmayı reddetti. Çıkmazları tatsız ve gerilimli olsa da ikisi bir konuda mutabıktılar: Borçlarını ödemek yerine evi terk edeceklerdi. Bir ekim gecesinin ortasında sadece istediklerini –ve Pontiac Sunbird araçlarına sığdırabildiklerini– alarak Toronto'dan ayrılacak, Randy'nin erkek kardeşinin yaşadığı Syracuse'e gideceklerdi.

Böylece Benjy'nin ölümü inceden kendini göstermeye başladı. Ağaçlar renk değiştirmişti. Rhodes boyunca sokağa eğilen dallardaki yapraklar turuncu ve sarıydı. Bunda bir tuhaflık yok elbette. Clare gün boyunca evde olsa da Benjy'nin rutinine tehdit teşkil etmediğinden, köpek üstünde durmadı. Randy ve Clare eşya kolilemeye başladılar, fakat paketledikleri eşyaların Benjy için önemi olmadığından köpek hiç oralı olmadı. Randy ve Clare'in seslerinde gerilim baş gösterdi. Benjy tavırlarında-

ki değişimi fark etse de kendisini sürü lideri olarak gördüğünden bu değişimin varlığını onamaya tenezzül etmedi.

Sezar'ın hakkı Sezar'a: Randy ve Clare, kaçtıkları gece Benjy'yi yanlarına almayı denediler. Sunbird'e sessizce tabak çanak, giysi ve lambaları yüklemişlerdi. Sabah bir civarında, yola çıkmaya hazırken, Benjy'yi yatağın altından çıkarmaya çalıştılar. Köpek onları takip etmeyi reddetti. Clare durumu anlattı ancak Benjy, Clare'e saygı duymuyordu. Aslına bakarsanız, kendinden başkasının fikirlerine sağırdı.

"Ahmağı bırak gitsin," dedi Randy. "Yola çıkmamız lazım."

"Benny'yi bırakamayız. Açlıktan ölür."

"Bir şey olmaz. Menzies bulur onu. Hem yastıklara işemesinden de bıktım."

Clare iç geçirdi.

"Aptal köpek," dedi.

Mutfaktaki ışığı açık bıraktılar. Köpeğe bir kase su, bir kase de ton balıklı makarna bıraktılar. Sonra da yeni hayatlarına yelken açtılar. Clare beş yıllık evlerinden uzaklaşırken ağladı.

Clare'in ağlaması Benjy'nin rüyasına girdi. Kadının duygularını algıladı ve uyanıp kafasını kaldırdı; bir nefes çekti. Her şey gerektiği gibi kokuyordu ve ev sessizdi, böylece tekrar koşuşturan sıçanlı rüyasına geri döndü.

Sonraki gün Benjy erkenden uyandı. Gecenin bir vaktinde yatağa tırmandı. İnsanların yanında olmadığını fark etmiş miydi? Sabah kesinlikle fark etmişti. Çarşafsız yatağın başında kendi başınaydı; yatak odasının artık perdesiz penceresinden içeri sonbahar sabahının güneşi giriyordu. Aşağı atlayıp

temkinle evi gezindi; duyabildiği yegane sesler buzdolabının yüksek homurtusuyla tırnaklarının ahşap (yatak odası, oturma odası, yemek odası), muşamba (mutfak) ve seramik (banyo) zeminde çıkardığı tıkırtılardı. Ayrıca dışarıdan gelen çoğunlukla araba ve uzaktaki insan sesleri vardı.

Uzun zaman sonra ilk defa Benjy, Randy'nin adını seslendi.

"Rğandy!"

Ses yankılanmadıysa da normalden uzun süre havada kaldı. Sanki kelimeler, duyacak insan yoksa inatçılaşıyordu. Benjy üzülmedi. Randy ve Clare, evden ayrılmak için izin istememişlerdi. Döneceklerdi. Birkaç lokma ton balıklı makarna yiyip kasesinden su içti ve tekrar yatağa döndü. Uykuya dönmeden önce Randy'nin yastığının olması gereken yere işedi.

İlk günleri aşağı yukarı böyle geçti. Benjy uyudu, evi gezdi, kasesinden (ve sonra tuvaletten) su içip bekledi. Günler zamanın ağır geçişiyle, karanlık ve aydınlıkla ölçülüyordu. Fakat zaman geçtikçe giderek daha fazla acıktı. İlk sabah, Benjy kasesinde ton balıklı makarna bulmaktan keyif almamıştı. Yine de gün sonunda, son lokmasına kadar yemişti. İkinci günün sonunda kaseyi yalayarak öyle temizlemişti ki porselende ton balığından eser kalmamıştı. O ândan sonra ev, yiyecek aranacak bir yere dönüşmüştü.

Randy veya Clare açtığında hayranlık uyandıran buzdolabı erişiminin ötesindeydi. Kapısının nasıl açıldığını anlıyordu. Buzdolabının gövdesiyle kapısının arasındaki manyetik banda –girintiye– patisini koyabiliyordu. Yapamadığı şey, buzdolabını açmaktı. Kapısının tam önündeyken düzgün bir açı yaka-

layamıyor veya gerekli eğimi üretemiyordu. Mutfak dolapları başta buzdolabı kadar erişilmezdi fakat Benjy tezgâhın önüne sandalye itmeyi akıl etti. Önce sandalyeye, ardından tezgâha zıpladı. Tezgâhın üstünde ayağa kalkınca mutfak dolaplarını açabilse de pek işine yaramadı. Birçok şeyin kokusunu alabiliyordu fakat dolabın sadece alt rafına erişebiliyordu. Tüm bu zahmetine rağmen sadece bir paket pişmemiş makarnayla mantar çorbası konservesi düşürebildi.

Makarnayı hemen yedi fakat konserve ancak sağa sola iteklenecek bir oyuncak görevi gördü.

Üçüncü ve dördüncü günler zordu. İktidar ve onur spekülasyonu sona erdi. Nihayet terk edildiğini anladı –bundan *emindi*– ve bu düşünce köpeği yaralasa da bu hissi bir kenara koydu. Sifonu çektiğinde tuvalette hâlâ su oluyordu. Bu iyi bir şeydi. Fakat katı bir şeyler yemek için her şeyi göze alacak durumdaydı. Mecnun'un öğrettiği, insanların her zaman yanıt vereceğini söylediği kelimeleri hatırlayan Benjy kapıya koştu ve bağırdı.

"Yardım edin! İmdat!"

Günler gibi gelen bir süre boyunca kelimeleri bağırdı da bağırdı. Kelimeleri net bir şekilde telaffuz etti ve bazı yayalar sesini duydu. Heyhat, koşullar köpeğin aleyhine işliyordu. Öncelikle, Cadılar Bayramı'ydı. Rhodes Bulvarı boyunca pek çok ev ürkütücü olacak şekilde süslenmişti. Veranda tırabzanlarında balkabakları, bahçeler ve verandalarda cadılar ve zombiler vardı. Cadılardan bazıları yaklaşınca gaklaya gaklaya gülüyordu. Zombilerin bazıları gürültüyle inliyor ve öne uzattıkları kollarını yukarı aşağı oynatıyordu. Bunları göz önünde bulun-

durunca, Benjy'nin tiz imdat çağrıları aciliyet hissi uyandırmıyordu. Çağrısını duyanların büyük bir kısmı sesleri, sineğe dönüşen bir adamın hikâyesini anlatan eski bir filme komik bir referans olarak aldı.

Benjy sadece havlasa daha kolay olabilirdi. Zorda kalmış bir köpeğin sesi kimseyi eğlendirmezdi.

Diğer koşullar da Benjy'nin aleyhinde çalıştı. Ev sahibi Bay Menzies, yaşlı babasının kalp ameliyatı geçirdiği Glasgow'a çağırılmıştı. Rhodes Bulvarı'ndaki mülkü aklına gelecek son şeydi. Mülkü ancak haftalar sonra hatırlayacaktı. Ve nihayet, sonbahar geldiğinden şehir fareleri kışı geçirecek ev aramaya başladı. Farenin biri kendine ev buluyorsa, onlarcası güvenliğini düşünerek kaçıştığı köşeler ve tenhalardaki tatlı zehirle ölümü buluyordu. Glasgow'a çağırılmadan ve Randy'yle Clare kirayı ödemeksizin kaçmadan evvel Bay Menzies evin beyaz eşya arkaları, havalandırma delikleri, hem mutfak hem de banyo lavaboları altındaki dolaplar gibi fare çekecek her noktasına varfarinli ilaçlar yerleştirmişti. Prensipte bu ilaçlar ev hayvanlarına zarar vermezdi. Zehrin fıstık ezmesi, pastırma ve kızarmış balığı andıran kokusu cazip olmasına rağmen, kedi veya köpeklerin siyah plastik paketleri açıp zehirli tabletlere ulaşmasının imkânı yoktu. Benjy'ye gelince, ilaçlar onun açısından iki kat güvenliydi çünkü tabletlerin kokusu ona ölüm bahçesini hatırlatıyordu.

Fakat nihayet açlıktan gözü döndü ve mutfak lavabosunun altındaki dolabı açtı. Dolabın içi kimyasal ve çürüme kokuyordu: sabun, asit, pas, küf ve kir. Kimyasal kokularının arasında fıstık ezmesi ve balık derisi kokusu vardı. Ve aniden –veya münasip şekilde– Benjy, ölüm kokusunun plastik paketten değil

de çevresindeki tenekeler, şişeler ve kavanozlardan geldiğini düşündü. Siyah kabı çıkarabilirse mutlu bir kaza sonucu lavabonun altında bırakılmış yemeğin kalıntılarına ulaşacaktı.

İş bu ya, ilacı lavabonun altından çıkarmak hiç de zor olmadı. Koku duyusu onu siyah pakete doğru yönlendiriyordu; şişe ve kavanozları ittirdi. Zaman alan, paketi açmanın en iyi yoluna karar vermek oldu. İçerideki yiyeceğin tıkırtısını duyabiliyordu. Yiyecek kokusu alıyordu ama paketi sallamak işe yaramadı. Fakat Benjy'nin elinden her iş gelirdi. Bir süre düşündükten sonra paketi mutfak tezgâhından yere düşsün diye aşağı itti. Bunu sadece bir kere yaptı. Paket patlayarak açıldı ve bir düzine tablet muşamba zemine pembe böcekler gibi dağıldı.

Benjy tabletlerin her birini yedi. Bekledi, hâlâ aç hissediyordu, sonra tabletlerin değdiği yerleri yaladı. Tadı ne kadar tuhaf olursa olsun yiyecek bulduğu için minnettardı. Sonra banyo lavabosunun altındaki pakete de aynısını yaptı. Bunları da yedikten sonra tuvaletten su içti ve yatakta uyumaya gitti.

Gerçek acı, sonraki akşam başladı. Benjy derhal bir hata yaptığını, ölümün pençesini kendisine geçirdiğini anladı. Bu bilinç, azabın tuhaflığından ileri geliyordu; sanki bir ateş bedenini geziyor, çıra arıyordu. Ayrıca susuzluğu da tatmin edilebilirin ötesindeydi. İçgüdüsü hareketsiz durarak ölümden saklanmak yönündeydi. Fakat tuvaletten su içmeyi arzuluyordu ve vücudu, arka bacakları üzerinde kalkıp su içemeyecek kadar zayıflayana kadar böyle yaptı.

'Yüce soğuk', Benjy'yi yakalamaya gelmişti. Deneyimlediği ölüm, Atticus, Rosie, Frick ve Frack'inki kadar kötüydü.

Yine de, bu felaket sonun tam ortasındayken, bir anlamda yaşam ve acının ötesini, dünyanın ötesinde acıdan kurtulma sözü veren bir durumu müjdeleyen sükuneti yaşadı. Burnundan kan gelerek, beyaz karoların üzerinde ölürken, Benjy ulu veya mistikten ziyade karakterine uygun bir umut ânı deneyimledi. Doğduğu ândan itibaren Benjy kurnaz, artniyetli olmuştu. Fakat her artniyetli birey gibi içinde niyetlerin ötesinde, güvende olduğu için artniyetin gereksiz olduğu bir yer veya durum hayali vardı.

Benjy'nin en büyük dileği hiyerarşinin herkese anlaşılır geldiği, güçlünün zayıfı koruduğu, zayıfınsa zorlanmaksızın saygılı davrandığı bir yerdi. Denge, düzen, doğruluk ve zevke hasretti. Benjy ölürken burayı gördü ve gördüklerinde teselli buldu. Ölümden bir varoluş şekli olarak bahsetmek mânâlı olsaydı, Benjy'nin ölerek umuda geçtiğini söyleyebilirdik.

Her şekilde, hem insanların hem de köpeklerin gitti mi dönemeyeceği bir yere yol aldı.

Zeus, Atticus'un son dileğini yerine getirmişti. Benjy, Atticus kadar acı çekerek ölmüştü. Fakat Zeus adalet tanrısı olduğundan, Benjy'ye Atticus'un tutunduğu derecede umut vermişti.

Hermes'e göre bir yerlerde bazı Tanrılar bunu enteresan bulmuş olsa da, sinir bozduğu kesindi. Benjy mutlu ölmüş müydü, ölmemiş miydi? Babalarının müdahalesi sağ olsun –ve ayrıca ona çıkışmanın da mânâsı yoktu, Zeus'un iradesi mutlaktı–, yanıt olabileceğinden daha karmaşıktı. Benjy'nin kutsal denge, düzen ve doğruluk vizyonu işleri karıştırıyordu. Apollo, tabii ki, köpeğin mutlu ölmediğinden emindi.

"Umutla mutluluğun alakası yok," dedi Apollo; bu dediğini çürütmek imkânsızdı. Mutsuz yaşayan ve ölenlerin çoğu, Tanrıların kayırdıkları kadar umut doluydu. Umut ölümlülere ait bir boyuttan ötesi değildi. Fakat Apollo'yla Hermes, Benjy'nin ölümünü tartışırken, Hırsızlar Tanrısı, kardeşiyle girdikleri iddianın şartlarını dikte ederken ileri görüşlü davranmadığını fark etti. Mesele ölümün kendisiydi. Ölümsüzler ölümü arzulamaksızın düşünemezdi. Bu arzu, şüphesiz, Hermes'in, mutluluğun tabiatına açıklık getirmeden mutlu ölüm hayal etmesine neden olmuştu.

"Bence," dedi kardeşine, "mutluluğun tanımını genişletmemiz lazım. Umudu katarsan çok memnun olurum ya da..."

Apollo sözünü kesti.

"Kelimeleri niye tartışmamız lazım, biz insan mıyız?"

Düşüncelerini saklayan Hermes, "Hayır," dediyse de bu meseleyi gözden geçirirken ilk defa, şaşkınlık verecek derecede içerlemeye benzer bir şey hissetti.

4
MECNUN'UN ÖLÜMÜ

Hermes ve Apollo'nun veteriner kliniğine girip orada buldukları köpekleri değiştirmesinden bu yana beş yıl geçmişti. On beş köpekten geriye sadece sekiz yaşındaki Mecnun ve yedi yaşındaki Prens kalmıştı.

Mecnun'un hayatına girmesinin üzerinden beş yıl geçtikten sonra, Nira onu en yakın arkadaşı olarak görüyordu. Konuşmamalarına rağmen –yani, iletişimlerine konuşma denemeyecek olmasına rağmen– Mecnun'un kendisini kocası kadar iyi anladığını, hatta belki de daha iyi anladığını düşünüyordu. Yıllar içinde Miguel'le, Mecnun'la olduğundan daha fazla konuda anlaşamamışlardı. Diğer yandan, Miguel eşiydi. Birbirlerinden bir şey saklamazlardı. Sevgileri hâlâ kuvvetliydi fakat günlük hayatta çamura saplanmıştı. Nira, Mecnun'un yanında, kocasının yanında olduğu halinden kurtulmasını sağlayacak şekilde,

kendisi olabiliyordu. Mecnun'la bir anlaşmazlığın üçü için de felakete yol açabileceği gerçeği amma zalim bir ironiydi.

Mecnun'la elbette her zaman sorun yaşıyorlardı. Mesela Nira, Mecnun'un neden diğer köpeklerin bokunu yediğini anlamıyordu. Mecnun bu hareketinin Nira'nın tadını kaçırdığını biliyordu. Birçok sefer kendisini kontrol etmesi için köpeğe yalvarmıştı.

"Seni dışkı yerken görünce midem kalkıyor," diyordu.

Mecnun başıyla onaylayıp bir daha yapmama konusunda hemfikir olsa da bu, bir çocuğa pastanede dışarıda bırakılmış pastaları yememesini söylemek gibiydi. Köpekten buna tahammül etmesini beklemek zalimlik olsa da, kadını düşünen Mecnun aylar boyunca kendini tutuyordu, ta ki, kaçınılmaz bir şekilde, kadının duygularını unutup kokulu bir maden yatağına saldırana dek. Böylece iğrenme (Nira) ve kendini kontrol (Mecnun) döngüsü tekrar başlıyordu. Nira, bu uyuşmazlığın Mecnun'un tabiatından kaynaklandığını düşünüyordu. Mecnun duyarlı ve akıllı bir köpek olsa da, adı üstünde, köpekti. Uzun süreler boyunca kadın, köpeğin göründüğünden farklı olduğuna kendini inandırmayı başarıyor, sonra köpeğin tabiatının kendini göstermesiyle sanrı kırılıyordu.

Başka problemler de vardı ve Nira bunların köpeğin tabiatının aksine köpeğin kültüründen kaynaklandığını varsayıyordu. Mesela erkek köpeklerin topluca, herkesin sırasını bekleyerek, bir dişinin arkasına çıkmasını nahoş buluyordu. Mecnun'sa kadının bu görüşünü ciddiye almış gibi davranmıyordu bile. Kızışmış dişi, kızışmış dişiydi. Bu su götürmez bir gerçekti.

Ayrıca dişiler de istiyorsa Mecnun neden bu davranışın uygulanmaması gerektiğini anlamıyordu. Nira, Mecnun'un hakkını teslim etti. Kendini kızışmışken, tanımadığı biriyle beraber olmanın sıcaklığını arzularken hayal edebiliyordu fakat Mecnun'un davranışını değiştirebilirse, Mecnun'a aktarabileceği bir saygı öğreterek dişi köpeklerin hayatını iyileştirebileceğine inanıyordu.

Doğal olanla –Mecnun'un değiştiremediği şeyler– kültürel olanın –değiştirebileceği şeyler– arasındaki çizgi ne net ne de değişmezdi. Ve bunu tartışmanın sıcağında unutmak kolaydı. Mecnun'un düzeltebileceği, kendisine ait bir varlık olmadığını unutmak kadar kolaydı. Her neyse, vahim anlaşmazlıkları bir veya diğer sütunun –doğa veya kültür– altına yazılması imkânsız bir fikir üzerinden çıktı; çünkü iki sütuna da aitti. Dahası hem Nira'nın hem de Mecnun'un önemli bulduğu bir meseleydi: statü.

Mecnun'a kalırsa, küçük sürülerinin lideri Miguel'di. Bu fikir Nira'yı rahatsız etmişti. Kocasından alt rütbede olma fikrini reddediyordu. Diğer yandan Mecnun'u ikna etmek imkânsızdı. Miguel'e nasıl boyun eğdiğini görüyordu. Hiyerarşiyi seslerinde –Nira'nın sesi Miguel'inkine boyun eğer tondaydı– duyabiliyor, beraber yürürlerken veya masada yemek yerken görebiliyordu. Eşitsiz statüleri öyle netti ki, Mecnun, Nira'nın cahil taklidi yaparak konumunu kuvvetlendirmeye çalıştığını düşündü.

Mecnun'un Miguel'le ilişkisi dolambaçlı olsa da karmaşık değildi. Nira için canını verir, Miguel için vermezdi. Bunun kısmi sebebi Miguel'in evin reisi olması ve Mecnun'un ondan

koruma beklemesiydi. Mecnun'un yetenekli veya alışılmadık olduğuna inanmayan Miguel yere oturup Mecnun'la oynar, kafasını bir yandan öte yana iter, köpeği kovalar, çiğneme oyuncaklarını alıp fırlatır, Mecnun'un karnını ve yanlarını sertçe kaşırdı. Bu elbette haysiyetsiz bir durum olsa da Miguel'le top için yarışmak, Miguel kendisini ittiğinde bilinçdışı havlamak, iktidar oyunu yapmak amaçlı Miguel'in üstüne atlamak keyifliydi. Nira da elbette Mecnun'la oynuyordu. Dışarıdalarken ısırmalık kırmızı topu fırlatırdı ama canının istemediği yüzünden okunurdu.

Top dünyanın en önemli şeyiymişçesine, "Koş getir oğlum! Hadi oğlum!" demeye dili varmazdı. Hem zaten Nira da Mecnun da gerçeği bilirken, top önemliymiş gibi davranmak rencide ediciydi. Sonuçta, Miguel, Mecnun'un hem korktuğu hem de hayran olduğu kuvvetli köpek gibiydi ve Nira'nın kocasının statüsünü sorgulamasına içerliyordu.

Ne yazık ki Nira konuyu ısıtıp ısıtıp ortaya koymaktan vazgeçemiyordu. Bir gün Nira, Miguel 'kıçıkırık yüce varlık'sa, Miguel'in ardından kimin geldiğini sordu. Bu soru zaten çirkin olduğu gibi, Nira'nın küçümser tonu da köpeği hayrete düşürmüştü. Mecnun'a kalırsa Nira ve kendisi eşit statüdeydi. Sorusuysa bu gerçeği inkâr ettiğini ortaya çıkarıyordu. Kadına saldırmaksızın, soru karşısında hislerini ifade edebileceği en sert şekilde ifade etti. Dişlerini gösterip kuyruğunu alçaltarak hırladı. İkisi için de gergin bir ândı fakat Nira'nın sorusunun kabalığı karşısında kelimeler kifayetsizdi. Bu beklenmedik tersliği takip eden günler boyunca Mecnun kadını görmezden geldi; koyduğu yemekleri yemedi ve Nira ne zaman odalardan

birine girse köpek o odadan çıktı. Nira aptallık edip çok ileri gittiğini fark etse de Mecnun kadının özürlerini kabul etmedi. Mecnun'a göre iki olasılık vardı: statüsüne meydan okumuş biriyle kalmak veya sonsuza dek burayı terk etmek. Kalırsa Nira'ya kendisine saygı duymayı öğretmesi gerekecekti. Tartışma yöntemlerini yeni öğrenen Mecnun, bunu şiddet kullanmadan gerçekleştirmeyi bilmiyordu. Ancak Nira'ya zarar vermektense ölmeyi yeğlerdi. Böylece, başka yol bulamayan Mecnun sürgünü seçti. Kadına evi sonsuza dek terk edeceği haberini vermeden evden ayrıldı.

Bu elbette, hayati bir ândı. Birçok Tanrı Mecnun'un ölümü üzerine iddiaya girdi; mutlu ölmesini isteyenler, uzlaşmaya ilgi gösteriyordu. Zeus'un emri olmasa çok sayıda Tanrı müdahale ederdi. Fakat durum böyleyken hiçbiri açıktan bir şey yapmaya cesaret edemiyordu. Fakat içerleyişine sarılan Hermes, Nira'yla Mecnun arasındaki çıkmaza kırılmıştı. Prens'in hayatını kurtarmak için müdahale edebilmişti ama Mecnun'unkine edememişti, diğer yandan Mecnun'un en azından iyi şekilde öleceğine inanıyordu.

"Zavallı, sevgili kardeşim," dedi Apollo. "Son şansını da böylece kaybettin. Köpek, kadınsız sefil olacak, değil mi?"

"Mesele ölümlüler olunca geleceği biz bile göremiyoruz," diye yanıtladı Hermes.

Apollo güldü.

"İnsan gibi konuştun," dedi.

Hermes güldü, fakat hakaret canını yakmıştı. Böylece, babasının ikazına rağmen, hırsızların ve çevirmenlerin tanrısı,

Mecnun'un hayatına müdahale etti. Rüyaları yöntem tercih eden Tanrı, Mecnun uyurken köpeğin rüyasına girdi.

Mecnun evden çok uzaklaşmamıştı ki kendini yorgun hissetti. Zar zor güvenli bir yer bulup yastığa beş kala uyuyakaldı. Hemen rüya görmeye başladı.

Dört yanı karanlıkla çevrilmiş bir meradaydı. Meranın çimenleri öyle yeşildi ki, sanki boyanmıştı. Gövdesi göz alabildiğine uzanan, tek bir beyaz buluttan geçerek yok olan bir ağacın dibindeydi. Burası korkunç olmasa da, nedendir bilinmez, tehlikeliydi. Mecnun karanlıktan çıkacak her neyse, ondan koşarak veya zıplayarak kaçmaya hazır şekilde çömeldi. Karanlıktan kendisi kadar siyah, kendisinden çok daha gösterişli bir kaniş çıktı.

"Çok vaktim yok," dedi köpek.

Belirli bir dilde konuşmuyordu. Kelimeleri tuhaf fikirlermişçesine Mecnun'un zihnindeydi.

"Nira'yı terk etmemelisin. Senin yerin onun yanı."

"Geri dönemem," dedi Mecnun.

"Açmazını anlıyorum, fakat Nira'nın sözlerini yanlış yorumladın. İnsanlar senin düşündüğün şekilde düşünmüyor."

"*Bizim* düşündüğümüz şekilde," dedi Mecnun.

"*Senin* düşündüğün şekilde. Senin iyi olmanı istiyorum, ancak köpek değilim. Nira'ya dön. Bir daha birbirinizin sözlerini yanlış yorumlamayacaksınız."

"Nereden biliyorsun?" diye sordu Mecnun.

"Öyle dedim, öyle olacak," diye yanıtladı Hermes.

Bu sözleriyle rüya sona erdi ve Mecnun uyandı. High Park yakınında bir bahçedeydi; Parkside Caddesi girişindeki kemerli girişten, tramvayların döndüğü yerden uzakta değildi. Mecnun elbette daha önce rüya görmüştü ancak hiçbiri böyle canlı değildi. Her detayını hatırlıyordu ve şaşırarak da olsa gerçekten rüya görüp görmediğini merak etti.

Yanıt kısa süre içinde karşısına çıktı. Bir araçtan gelen bangır bangır müzik Parkside Caddesi'nde yürüyen Mecnun'a hücum etti. Mecnun şarkının sözlerini duydu:

Gökyüzü sırtını döndüğünde,
sabahın altın çatısında,
Gökyüzü sırtını döndüğünde ve
deniztaraklarının kabukları üzerinde
doğrulduğunu duymadığında...

Sonra araba basıp gitti ve Mecnun gerisini duyamadı.

Yüksek sesli müzikte tuhaf bir şey yoktu. Otomobile binen adamlar, sık sık gürültü yaparak rahatsızlık verirdi. Fakat Mecnun, gizemli olmalarına rağmen, sözleri birdenbire *anladı*. Şarkı sözlerinin insanların normalde kullandıkları kelimeler gibi mânâlı olmadığını, sözlerin hisler, ritim ve melodinin birleştiği bir temel yarattığını anladı. Kimi zaman hisler, kimi zaman ritim, kimi zamansa melodi kazanırdı. Bazen üçü birbiriyle savaşırdı; tıpkı kendi içindeki duyguların, içgüdünün ve zekânın savaşması gibi. Bazense üçü uyum içindeydi. Duyduğu sözler aniden muhteşem bir çarpışma izlenimi yarattı ve espriyi nihayet anlamış gibi Mecnun oturup güldü; tıpkı Ben-

jy'nin bir zamanlar keyif duygusu ağzından kaçarken nefes nefese kalarak güldüğü şekilde güldü.

Yeni kazandığı algı bununla sonuçlanmadı. Mecnun, High Park'ta yürürken duyduğu kelimelerin arkasındaki niyeti anladığını fark etti. Mesela bir keresinde bir kadının yanındaki erkeğe, "Üzgünüm, Frank. Daha fazla devam edemeyeceğim," demesine şaşırmıştı, kelimeleri hem yaralama hem de teselli verme amaçlıydı. İnsanlar amma karmaşık, amma hırçındı! Ve duygularının derinliğini aniden anlamak amma tuhaftı. Önceden insanları tutuk, acemi ve gerçekleri görmeye hevessiz bulurken, Mecnun artık insanların da neredeyse köpekler kadar, kendilerince derin olduğunu fark etmişti.

Nira'yı bu şekilde anlayıp anlamayacağını öğrenmeyi dileyerek eve döndü.

Uzun süre evden ayrı kalmamıştı; iki saat ya geçmiş ya geçmemişti. Arka kapı hâlâ kilitli değildi. Arka bacaklarının üzerinde kalktı ve kapının metal, başparmakla basılan düğmesine bastı. Kapı açıldı ve içeri girdi. Sanki kendisini bekliyormuşçasına, Nira karşısındaydı.

"Jim," dedi. "Bizi terk ettin sandım."

Mecnun her nüansı yakaladı. Kadının samimi pişmanlığını, endişesini, kendisine duyduğu şefkati, üzüntüsünü, döndüğü için rahatlamasını, bir köpekle bu şekilde konuşmanın yarattığı kafa karışıklığını sesinde yakaladı. Bir ânda bu kadar çok nüansa karşılık vermesi elbette imkânsızdı.

"Hayatımın çoğunda bana Mecnun diye hitap edildi," dedi. "İlk sahibimin bana verdiği, benim de tercih ettiğim ad budur."

Net bir şekilde konuştu ve Nira anladı. Köpeği kelimeler ol-

maksızın anlamaya öyle alışıktı ki önce konuştuğunu anlamadı. Mecnun'un kendi bilincine yeni bir şekilde giriş yaptığına dair tuhaf fakat geçici bir hisse kapılmıştı.

"Özür dilerim, Mecnun," dedi nihayet. "Bilmiyordum."

Hermes'in Mecnun'a hediyesi biricik ve emsalsiz olsa da, aynı zamanda bir yük de teşkil ediyordu. İngilizceyi aşağı yukarı anlayabilen bir köpekten tüm dünya dillerini anlayabilen bir bireye dönüşmüştü. Roncesvalles'te yürürken bazen Lehçe *"Te pomidory sa, zgnile!"*[10] veya Macarca *"Megorültél?"*[11] diyen insanları dinlemekten kendini alıkoyması gerekiyordu.

Farklı diller duymak yeni ritimler, melodiler ve yeni bir mantık duymak gibiydi. Zaman zaman hayallere öyle kapılıp gidiyordu ki Nira'nın kendisini dünyaya çağırması gerekiyordu.

"Meco, hadi. İşimiz var."

(Mecnun'un favori insan dili İngilizceydi. Buna şüphe yoktu. İlk öğrendiği dilin İngilizce olmasının buna etkisiyse azdı. Deneyimlediği diller arasında köpeklere en uygun olan dil İngilizceydi. Köpeklerin İngilizcede farklı düşünmesi gerekiyordu, doğru, ancak İngilizcenin sesleri ve ritimleri, köpeklerin doğal dilinin ritimlerini ve ton skalasını en iyi yakalayanlardı. Mecnun'un İngilizce sevdasının –hem kendisi hem de Nira için– hoş sonuçlarından biri şiire ilgi duymaya başlamasıydı. Prens'in şiirlerini model alan Mecnun, tıpkı Prens'in 'yazdığı'

[10] *Leh.* Bu domatesler çürük.—yhn
[11] *Mac.* Deli misin?—yhn

gibi şiirlerini ezberleyerek yazıyordu. Sonra da Nira'ya ezberinden okuyordu.

Vahşi köpeklerin yendiği Çin'de
Zamanım geldi diye korkuyorum.
Beni yiyecek olarak gören adamları lanetliyor,
çekçekli faytonla cilalanmış ahşap hayali kuruyorum.[12]

Veya:

Gemiler göğü tüketir,
kelimeler taştan fışkırırsa,
ruhumun tıkırtısı yavaşlayacak,
hayatın saati duracak.[13]

Diğer yandan, Nira hangi dili en çok sevdiğini sorunca Mecnun İngilizce yanıtını vermedi. Veremedi. Mecnun'a kalırsa köpeklerin dili daha canlı, ifadesi ve anlaması daha kolaydı; herhangi bir insan dilinden de daha güzeldi. Kadına Köpekçe öğretmeye çalıştıysa da Nira'nın Köpekçede önemli bir ayrım olan keyif havlamasıyla dikkat çekme havlaması arasındaki farkı anlayamaması çabalarını zora soktu. Nira hayal kırıklığına uğramıştı. Orta derecede öğrenebildiği tek cümle 'Seni ısıracağım,' olmuştu ki bu cümle de her köpeğe söylenmezdi. Kadın, köpekle köpeğin dilinde konuşmayı isterdi ama işin gerçeği Mecnun kadının aksanına katlanamıyordu ve

[12] *In China, where wild dogs are eaten, / I am dismayed to be in season. / I curse men who think of me as food / and dream of rickshaws, and lacquered wood.*

[13] *If rackbones eat up the sky, / if words spring out of rock, / my soul will wind down / and life run out the clock.*

böylece Nira çabalamayı bıraktığında mutsuz olmadı.)

Mecnun'un konuşma kararı ilk zamanlarda Nira'nın hoşuna gitmedi. Doğru, Mecnun eve dönüp konuştuğunda arkadaşlıkları eski haline dönmüştü. Diğer yandan köpekle İngilizce konuşmak huzursuzluk veriyordu. İkisi sessizliğin, bir baş çevirmenin veya kararsızlıkla baş sallamanın mânâlı olduğu hoş, kelimesiz bir iletişim geliştirmişlerdi. Şimdi hem bunlarla hem de kelimelerle baş etmesi lazımdı ve ilk başta Mecnun'u anlamak sandığından daha güçtü; halbuki derin anlayışa sahip olan kendisiydi. Dahası, Mecnun'un konuşması, Nira'nın 'prosedür sorunları' olarak adlandırdığı bazı dertlere yol açtı. İkisi de köpeğin konuşma yeteneğinden sadece Nira'nın haberdar olmasının hayırlı olacağında hemfikirdi. Fakat birbirlerinin yanında daha rahat etmeye başladıkça, biri veya diğeri, insan içinde anlaşmalarını unutarak soru soruyor veya yorum yapıyordu. Nira'nın Mecnun'la konuşması, köpeğin Nira'yla konuşmasından haliyle daha az kafa karışıklığına yol açıyordu. Mecnun'un sesi Nira'nınkinden daha alçaktı; böylece köpeğin sesini duyan yayalar kelimelerin kimden çıktığına karar vermekte zorlanıyordu. Bu kafa karışıklığı istenmeyen ilgiye yol açtı.

Ayrıca Miguel meselesi de vardı. Miguel, Mecnun'u pek de sevmiyordu. Benjy'yi tercih ediyor ve Nira'yla Mecnun'un yakınlığına içerliyordu. Mecnun buna anlayış gösteriyordu ve Miguel'i affediyordu çünkü Mecnun'a kalırsa, Miguel'in hisleri de en az kendisininkiler kadar onurlandırılmalıydı. Yine de Miguel'in Mecnun'un iyiliğini düşünmediği açıktı ve köpeği Nira'nın koruyacağı gibi korumayabilirdi. Böylece Nira ve Mecnun, Miguel'in yanında konuşmamalarının hayırlı ola-

cağına kanaat getirdiler. Bu da zaman zaman Miguel'in de bulunduğu ortamlarda ikisinin rahatsız olmasına yol açıyordu. Nira kocasının güvenini sarsıyormuş, Mecnun'sa sürü liderine ihanet ediyormuş gibi hissediyordu.

Kısacası, Nira'nın Mecnun'un İngilizce konuşması karşısında rahat hissetmesi zaman aldı. Diğer yandan alışır alışmaz, köpeğin varlığı onun için öyle kıymetli bir hal aldı ki, Mecnun'un köpek olması önemini kaybetti. Nira, köpeğin kendisi gibi olmadığı farkındalığını bir yana bıraktı. Hakikaten, Boulevard Club yakınında oturup salkımsöğütlerin salınmasını izlerlerken Mecnun'un köpek olması neyi değiştirirdi ki?

(Hem Nira hem de Mecnun salkımsöğütlere hayrandı. İşin doğrusunu bilmesine rağmen Mecnun ağaçların hep kurnaz ve amirane hayvanlar olduğunu düşünmüştü. Son nefesine kadar da bir yanıyla buna inandı. Salınan dalların kendisini ısırmak istediği hayalini kurmadan edemiyordu. Isırma arzusu dışında, Nira da aynı şeyleri hissediyordu. Ona göre ağaç dediğin şey yapraklı mamut gibiydi; kadim, yavaş, yüce bir şeyin son torunlarıydılar. Tabii, aslında değildiler. Sadece ağaçtılar, o kadar.)

Varlıklar arasında kusursuz anlaşma, mutluluğu garanti etmez. Başka birinin deliliğine kusursuzca hâkim olmak, örneğin, deli olmak demektir. Dünyevi varlıkları birbirinden ayıran örtü kimi zaman trajik bir bariyer olduğu gibi, zaman zaman üstün bir nezakettir de. Aslına bakarsanız, kusursuz karşılıklı anlaşmayı başarabilen tek varlıklar Tanrılardır. Tanrılara göre *her* duygu veya zihinsel durum –delilik, öfke, kırılma– zevkli olduğundan, anlayışı sağlayan şeyden bahsetmek güçtür. Her-

mes bunlardan haberdardı. Çevirmenlerin Tanrısı olduğu gibi *yanlış* çeviri ve *yanlış* anlama tanrısıydı aynı zamanda. Bir anlamda sular çok temizse bulandıran, fazla bulanınca da temizleyen oydu. Fakat anlayış bahşedilerek mutlu olabilecek tek bir canlı vardıysa, o da Mecnun'du. Mecnun Nira'yı ne kadar iyi anlarsa, artık evi haline gelmiş bu mekâna döndüğü için o kadar memnun oluyordu.

İki yıl geçti.

Yaşlanıp devlet adamlarına yaraşır karakter kazandıkça Mecnun, Nira'ya mümkün olan en iyi şekilde, yani sevdiği şeyler aracılığıyla hayran olmaya başlamıştı. Örneğin izlediği filmler aracılığıyla. *Cléo Beşten Yediye, Cennet Günleri* ve *Tokyo Masalı*'nı nasıl da seviyordu! Hepsinden çok da *Tokyo Masalı*'nı seviyordu. Bir akşamüstü Nira'yla Mecnun oturup filmi beraber izlediler. Mecnun ilk defa bir filmi baştan sona izlemişti. Filmleri ilgi çekici bulmadığından değil, bu kadar çok uzak diyarı koklayamadan görmeye katlanamadığından izleyememişti daha önceleri. Kokuları olmaksızın diğer diyarlar gerçek değildi, bu yüzden filmler ve resimler kaçınılmaz bir şekilde hayal kırıklığı yaratıyordu. Fakat Nira *Tokyo Masalı*'nı öyle çok seviyordu ki, kadınla oturup iki saat boyunca hareketsiz izledi.

Film bittiğinde Nira'nın kendine gelmesi bir süre aldı. Her zamanli gibi Setsuko Hara ağladığında Nira'nın da gözleri dolmuştu.

"Beğendin mi?" diye sordu kadın, nihayet.

"Evet," dedi Mecnun.

"Çok uzun gelmedi mi? Bazı insanlar sıkıcı buluyor."

"Sıkıcı değildi," dedi Mecnun, "ama enteresandı. İnsanlar hep göremeyecekleri yerlere bakıyorlardı. Tüm film boyunca bir şey olacak sandım. Sonra en sonunda gelenin ölüm olduğu ortaya çıktı."

Mecnun'un gönülden sevdiği bir şeyi beğenmesi Nira'yı duygulandırdı. Fakat Hermes'in bahşettiği anlayışa rağmen, Mecnun'un filmde yorumlamayı güç bulduğu bazı yönler vardı. İlk olarak, filmde genel olarak köpek olmaması meselesi vardı. Sonra, filmin ortalarına doğru, sahibinin ıslığına yanıt veren dört köpek ekrandan geçtiğinde Mecnun hemen gözünü dört açtı. Köpeklerin bir daha görünmemesi böylece hayal kırıklığı yaratmıştı. Fakat filmin sonuna doğru bir noktada bir adam ekranda görünmeyen köpekleri ıslıkla çağırdı. Önce, ıslık çalan görünmezdi. Sonra, çağırılanlar. Bu açıklaması yapılmayan iki ân, Mecnun'a göre filmin kalbinde yatan metafiziksel bir karmaşaya işaret ediyordu.

Ayrıca ilgisini çeken başka bir konu da eğilerek selam vermeydi. Boyutla statünün bağdaşması elbette Mecnun'a tuhaf gelmedi. Bilakis, Japonları asil gösteriyordu. Fakat kendilerini irileştirenler neredeydi? Asıl soru buydu. O kadar çok insan eğiliyordu ki sanki küçükler en alt seviye olmak için yarışıyordu. Bu durumda nezaket kuvvet ifadesiydi ve Mecnun filmdeki köpek eksikliği kadar, bu paradoksu da anlamakta güçlük çekmişti.

Sonuç olarak, Mecnun bu iki gizemin bağdaştığını fark etti. Köpeklerin insanlardan daha çok eğilebilmesi yüzünden belki de, *Tokyo Masalı*'nda köpekler sık sık gösterilmesi yasaklan-

mış, gizemli bir güçtü ve ağzı sıkı film yapımcıları köpekleri bir ânlığına göstermekten fazlasına cesaret edememişlerdi. Takdir edersiniz ki bu fikir, Mecnun'un filmi daha çok sevmesine katkıda bulunmuştu.

Nira'nın en sevdiği kitapları okumak daha da enteresandı. Kavramlar hakkında düşünmeye daha çok fırsat kalıyordu. Nira, bir ay boyunca, Miguel işten gelmeden önce akşamüstleri, köpeğe yüksek sesle *Aşk ve Gurur* ile *Mansfield Park*'ı okudu. Bu iki kitap arasında Mecnun'un tadını en çok kaçıran *Mansfield Park* oldu. Hikâyedeki nizam hevesi köpeğe neredeyse korkunç gelmişti; sanki sahipler için yazılmış bir el kitabı gibiydi.

Kitabı okumayı bitirdiklerinde Mecnun Nira'ya, "Nira, düzüşmeyi seviyor musun?" diye sordu.

(*Düzüşmek* Miguel'in kelimelerindendi. Nira bu kelimeyi ağzına almazdı.) Soru karşısındaki şaşkınlığını atlattığında Nira, "Nereden çıktı bu, Meco?" diye sordu.

"Fanny Price'ı düşünüyordum," dedi Mecnun. "Edmund'u sevse de düzüşmeyi kınıyor, değil mi?"

"Anlamak güç. Bana kalırsa Fanny her şeyin münasip bir yeri ve zamanı olduğunu düşünüyor. Ama soruna yanıt verecek olursam, ben sevişmeyi tercih ederim. Bak... Bu çok kişisel bir mesele Mecnun fakat bazen Miguel'i özlüyorum, onunla vakit geçirmek hoşuma gidiyor, bazense onunla beraber olmak daha fazlasını içeriyor. Yavaş ve zaman alan bir şey. Sadece son ânı görüyorsan, sevişmekle düzüşmek arasında fark yok; fakat benim için bir fark mevcut. Bazı diğer zamanlardaysa sanki kim

olduğu önemli değilmişçesine sadece içime girsin istiyorum; halbuki kiminle yaptığımın önemi var."

"Anlıyorum," dedi Mecnun fakat burada da insanlık durumunu anlayışı –Nira'nın durumunu anlayışından farklı olarak– bazı ritüellere aşina olmamasından dolayı eksik kalıyordu. Kendisi hiç 'sevişmemişti'; sevişmeyi hayal de edemiyordu.

İnsanların hayal güçlerine bu kadar sırt yaslamasıydı ona enteresan gelen. Sadece eğlence için değil, temel şeyler için de yaslanıyorlardı üstelik. Mecnun, bedeninin kendisi için düşünmesine izin vermeyi tercih ediyordu. Veya eskiden, değişmeden evvel izin verirdi. Şimdi köpekle insan arasında bir yerde olduğundan hayal gücünü merak ediyordu. Nira'nın dediği gibi 'kısırlaştırılmamış' olsaydı belki en azından başka bir köpekle 'sevişmeyi' deneyebilirdi. Fakat diğer yandan, nereden başlayacağını da kestirmek zor olurdu. Kızışmış dişiler –sadece kokuları bile anlatması güç, keyif veren bir delilikti– düzüşmek isterdi. Nira'nın 'baştan çıkarmak' olarak adlandırdığı şeye yer yoktu. Kızışmamış bir dişiye yiyecek götürerek dişinin kızışmasını sağlamayı bir ânlığına düşündüyse de, neden zahmet etsindi? Kesinlikle Nira'nın 'heteroseksüel' diye adlandırdığı şeyden değildi, ama homoseksüel veya biseksüel de değildi. Bazen diğer köpekler, insanlar ve hatta pelüş oyuncaklar mevcutken tahrik oluyordu ve elinde olsa onların arkasına çıkar veya onlara sürtünürdü. Bu anlamda, dişiler veya dişi olmayanlar arasında katiyen ayrım yapmıyordu. Tıpkı *Tokyo Masalı*'nı izlediklerinde olduğu gibi, Mecnun *Mansfield Park*'ı okumayı bitirdiklerinde de keyifli bir karmaşa içinde buldu kendini.

Nihayet Mecnun anladı ki –*Tokyo Masalı*, *Mansfield Park*, Mahler'in Dördüncü Senfonisi vb.– sanat eserleri insanların anlaşıldığı gibi anlaşılamıyordu. Bu eserler hem anlaşılmayı davet eder hem de anlaşılmaktan kaçınır şekilde yazılmıştı. İnsanların bu yönünü, doğal olarak da Nira'nın bu yönünü, sevmeye başlamıştı.

Nira'nın ve Mecnun'un birbirini anlama çabası karşılıklıydı. Mecnun Nira'nın önem verdiği şeyleri öğrenirken, Nira da Mecnun'un önem verdiği şeyleri öğrendi. Fakat bu amaç doğrultusundaki yolları oldukça farklıydı. Öncelikle, Nira'nın üzerinde düşüneceği bir eser bulunmuyordu. Mecnun'un sevdiği film veya kitap yoktu. Şarkı yoktu. Dahası, duyusal kapasiteleri denk değildi. Mecnun'un görüşü Nira'nınki kadar keskin olmasa da kadının fark edemediği şeyleri –mesela sincapları– hemen fark ediyordu. Mecnun sincaplar ister ağaçta ister uzakta bir yerde olsun, en ufak hareketlerini fark edebiliyordu. Koku duyusu hayrete şayandı. Kadının tavuk yahnisine kişniş koyup koymadığını anlayabiliyordu. Ayrıca tatma duyusu da bir o kadar hayranlık uyandırıcıydı. Son olarak, duyma duyusu da kadınınkinden daha kuvvetliydi. Doğal olarak kadının duyamadığı tizlikteki sesleri duyabiliyordu. Fakat sesleri de farklı şekillerde yorumluyordu. Nira, Bach'ın müziğinin (kendisinin en sevdiklerinden) tüm hayvanlarca sevildiğini hep duymuştu. Mecnun bu hayvanlardan değildi, hem de hiç. Mecnun'a kalırsa Bach'ın müziğini dinlemek vücuduna içerden iğne batırılmasına benziyordu. Nira'nın hiç beğenmediği Wagner'ı tercih ediyor ve Anton Bruckner'a bayılıyordu.

"Köpeklerin anıları var mı?" diye sordu Nira bir gün.

"Tabii," dedi Mecnun.

"Ay, Meco" dedi Nira, "Bir tanesini anlatır mısın?"

Mecnun kabul etti ve anlatmaya koyuldu.

"Dişi kokusu geliyor ama karşımda duvar var. Koku kuvvetli, delirmek üzereyim. Yemek yiyemiyorum. Su içemiyorum. Duvar devrilemeyecek kadar kalın; hem o yana hem de bu yana kilometrelerce uzanıyor. Altından kazıyorum da kazıyorum. Sahip kazdığımı göremediği için duvarın altından hava gelesiye, dişinin kokusu öncekinden daha kuvvetli olana dek kazıyorum. Dişiye sesleniyorum ama yanıt yok. Fakat duvarın altından hava geliyor. Kazmaya devam etmeli miyim? Bilmiyorum ama sahibin evinden yemek kokusu gelmesine rağmen kazmaya devam ediyorum. Dişinin kokusu kuvvetlendikçe kuvvetleniyor. Sesleniyorum, ancak açım."

Mecnun burada durdu.

"Bu kadar mı?" diye sordu Nira.

"Evet," dedi Mecnun. "Hoşuna gitmedi mi?"

"Yani, biraz farklı..." dedi Nira. "Fakat bir sonuca bağlanmıyor."

"Duygu dolu bir sonuca bağlanıyor aslında," dedi Mecnun. "Arzular arasında sıkışıp kalmak acıklı değil midir?"

Mecnun'la Nira arasındaki mesafe, birbirlerinin ne isteyeceğini önceden kestirebilecek kadar, yavaş yavaş azaldı. Nira, Mecnun'un ne zaman yemek yemek, yürüyüşe çıkmak isteyeceğini kesin olarak tahmin edebiliyordu. Mecnun'sa Nira'yı ne zaman yalnız bırakacağını, ne zaman teselli edeceğini, ne zaman kadının yanında sessizce oturacağını biliyordu. Zaman

içinde kelimelere ya da İngilizceye daha az ihtiyaç duyar oldular.

Bir sabah, aynı ovayı, aynı bulutları, uzakta bir yerde bulunan, kırmızı tuğladan bacalı aynı ahşap evi rüyalarında gördüklerini keşfettiler. Aynı sincaplarla tavşanları görmüşlerdi. Aynı temiz dereden su içmişlerdi. Sadece tek bir fark vardı: Nira rüyasında suya baktığında Mecnun'un yüzünün yansıdığını, Mecnun'sa kendi yüzünün olması gereken yerde Nira'nın yüzünü görmüştü. Paylaştıkları rüya Nira'yı öylesine derinden etkilemişti ki o ândan itibaren Miguel dahil kimsenin, Mecnun'dan 'onun' köpeği olarak bahsetmesine izin vermemişti.

"O benim olduğu kadar ben de onunum," diye ısrar ediyordu.

Arkadaşları –ve kocası– bunun sinir bozucu bir antikalık olduğunu düşündüler. Mecnun'sa kadının ne demek istediğini anlıyordu; kadın onun sahibi olmadığını söylüyordu ve köpek minnettardı. Fakat kalbinde kadına ait olduğunu, daha doğrusu, birbirlerinin parçası olduklarını hissediyordu.

Bilmedikleri şeyse paylaştıkları basit rüyanın bir felaket tellalı olduğuydu. Öyle samimi olmuşlardı ki Atropos, yani ölümlünün hayat ipini kesen Mire, iplerini birbirlerinden ayıramaz hale geldi. Mecnun'un göçme vakti gelmişti –bir köpeğe göre yaşlı sayılırdı– fakat Nira'nın hayat ipini kesme riskine girmeden köpeğinkini kesemiyordu.

Üç kız kardeşin –Clotho, Lachesis ve Atropos– işi genelde kolaydır. İlki hayat ipini çevirir. İkinci kardeş her varlığın ipinin uzunluğuna karar verir. Üçüncü, ipi keserek varlığın dünyadaki zamanını sona erdirir. Yaşam iplerinin karışması

sık gerçekleşen bir olaydır, en çok da karı kocalarda rastlanır; bu nedenle beraber veya ard arda ölürler. Ve aslına bakarsanız Nira ve Miguel'in de ipleri neredeyse Nira ve Mecnun'unkiler kadar karışmıştı birbirine. Nira ve Miguel'in, Mecnun'dan daha uzun yaşaması gerekirken üçünün yaşamları öyle birbirine bağlanmış, kalınlıkları ve örülme şekilleri öylesine benzerdi ki Atropos makasını kullanırsa kimin öleceğinden emin değildi.

Zeus'a, bir veya daha fazla Tanrının bu canlıların hayatına karışmış olduğundan, son vermesi gereken hayatı doğru dürüst sona erdirememesinin doğal olmadığından yakındı. Mireler'i[14] sevmeyen ve onlarla sohbetten kaçınan Zeus'a bu konuşma hiç dokunmadı.

"Yaşam dediğin sona erer," dedi. "Senin görevin ipi kesmek. İşini yap."

Kinle dolan Atropos birbirine dolanan iki ipi kesip geriye kalan ipe, kestiği ipleri dengeleyecek şekilde yıllar ekledi. Clotho ve Lachesis Tanrıçanın cüretine gülse de, Atropos bu eğlenceye katılamayacak kadar kibirliydi.

"Tanrıların kralıymış!" dedi Lachesis'e. "Küfürbaz azgın desek daha doğru olur. Hodri meydan, benden intikamını alsın da görelim!"

Bir haftadır Nira ve Miguel bulaşıklar konusunda tartışıyorlardı. Bulaşıkları hep Miguel yıkasa da gerekli takdiri göremediğini hissediyordu.

Mecnun'a kalırsa çok tuhaf bir tartışmaydı. Öncelikle

[14] Yunan mitolojisinde her ölümlünün metaforik *yaşam ipliğini* doğumdan ölüme kontrol eden yazgının vücut bulmuş sembolleri.—yhn

Miguel, Nira'nın bulaşıkları yıkamasına hiç izin vermiyordu. Konu ev işine gelince sadece bulaşıkları yıkamasına rağmen, ev işine yardım etmeyen 'erkek şovenist' olmadığında ısrar ediyordu. Nira ne temizlik ne yemek ne de evi düzenli tutmakla uğraştığı için takdir gördüğünü, ama söylenmediğini belirtmişti. Miguel zaman zaman kadının işinden –editörlük– küçümseyerek, sanki gerçek bir iş değilmiş gibi bahsederdi. Kitap editörlüğü kadının evde kalabilmesini sağlıyordu ve Miguel'in bir yanı bu duruma içerliyordu; kendisi de Ontario TV'de çeşitli programların senaryo editörlüğünü yaptığından sabah erkenden evden çıkmak zorunda kalıyordu. Bulaşıklar hakkında, ev işi hakkında, sonra iş hakkında, sonra bulaşıklar hakkında, sonra iş hakkında tartışıp duruyorlardı. Mecnun bir tartışmanın bu kadar uzun sürmesine şaşırıyordu. Dahası her altı ayda bir ev işleri hakkında tartışmalarına rağmen ikisi de her seferinde konu yeniymiş gibi bozuluyordu.

'Ev işi' zaten her şekilde tuhaf bir kavramdı. Olmayacak yerlere kaka yapmadıkça sorun neydi? Mecnun'a kalırsa, gerçek dert insan barınaklarının boyutu ve primatların temizlik düşkünlüğüydü. O kadar alanları olduğu için, istediklerinde bir odadan diğerine geçeceklerini sanırdınız ama kimyasal koku ve temiz yüzey ihtiyaçları, insanları sırtlarından bıçaklıyordu. Bulaşığa gelince, kase, tencere ve tabaklara yapışan koku ve tatları temizlemenin mânâsı neydi? En iyi kısmını ovalayıp ortadan kaldırdıktan sonra kendilerini kutluyorlardı. Hele zavallı Nira'nın böyle şeylere sinirlenmesi!

İktidar savaşı olduğu açık bu konuya müdahil olmak istemese de, Mecnun'un aklına belki de Miguel ile Nira'nın köpek

olmadan beraber zaman geçirmeye ihtiyaçları olduğu, rutinin dışına çıkmalarının onlara iyi geleceği geldi. Nira şüpheliydi. Miguel'le ikisi pek seyahat etmezlerdi. Yakında bulunan tiyatro oyunlarını, filmleri, restoranları tercih ederlerdi. Bunun yanı sıra en mutlu zamanlarını da eve geldiklerinde geçirmişlerdi. Yine de Nira, Miguel'le tartışmaktan bıkmıştı ve Miguel de kadınla tartışmaktan –tesadüfen değil– sıkılmıştı. Böylece Nira, birkaç şarap evini ziyaret edip iki gece (cuma ve cumartesi) Thirty Plajı yakınında kalmayı önerdiğinde Miguel hemen kabul etti. Atışmayı sona erdirecek ne varsa yapmaya hazırdı.

Fakat Mecnun'a kim bakacaktı?

Bir şeye ihtiyacı olduğunda buzdolabını açabilen, kuru mama verildiğinde çok da kafasına takmayan, insanlar gibi kakasını tuvalete yapan, yangın veya duman varsa evden çıkabilen, susadığında arka bahçedeki musluğu açabilen Mecnun kafasını iki yana salladı. Tanımadığı kimseyi istemiyordu. Köpeği bir başına bırakma fikri Nira'yı huzursuz ediyordu. Fakat köpeğin kilitli evde güvende olacağını düşünen Miguel, "Mecnun başının çaresine bakar," dedi.

Arkasında duran Mecnun onu onaylayarak başını salladı ve böylece tam anlamıyla ikna olmasa da Nira teslim oldu. Sonra cuma günü gelip çattı.

O sabah Nira ve Mecnun birlikte yürüyüşe çıktılar. High Park'a gitmeyeli çok olmuştu çünkü artık on yaşındaki Mecnun diğer köpeklerin yakınlığını çekemiyor, bir zamanlar olduğu gibi kendini koruyamıyordu. Parkta yürümeye fakat tasmasız yürüme alanlarından uzak durmaya karar vererek, High Park ve Parkside'daki demirli taşlı geçitten parka girdiler.

Yalnız sayılabilirlerdi; çevrelerinde pek az insan veya köpek vardı. Centre Caddesi'ne geldiklerinde dönemeci takip ederek yokuşu tırmanırken, –bir sebebi olmaksızın– mevsimlerden bahsediyorlardı. Nira en sevdiği mevsimin sonbahar olduğundan bahsetti. Ağaçların renk değiştirmesini, soğuk havayı, kışın gelişini seviyordu. Mecnun bir bireyin en sevdiği mevsim diye bir şeyin olabileceğini bilmiyordu.

"Birini diğerlerinden daha çok seviyor olsan gerek," dedi Nira.

"Neden öyle olmalı anlamıyorum," dedi Mecnun. "Mevsimler ne zaman başlayıp ne zaman bitiyor kestiremiyorum; ayrıca mevsim aralarını, onların aralarını, onların arasındaki araları ve o araların arasındaki araları da seviyorum."

Bu noktada ikisi de güldü. Mecnun komik bir köpek olduğundan değil (zaman zaman buna da gülüyorlardı), Nira'yla dalga geçtiğinden.

"Yüzlerce mevsim olmalı," dedi Mecnun.

"Haklısın," dedi Nira ve Mecnun'un kulağının arkasını kaşıdı; Mecnun bu hissi seviyordu.

Normalden uzun süre, bir saat, belki daha fazla yürüdüler. Parktan çıkmış, Pearson'a kadar Sorauren boyunca yürümüşlerdi. Nira her canının istediğini yemeyi sevmese de Pearson'daki Mitzi's'den havuçlu muffin almış ve Mecnun'u suç ortağı yaparcasına köpeğe de vermişti.

"Çok şekerli," dedi Mecnun.

"Evet ama havuç da var içinde; hem zaten her gün de yemiyoruz."

Eve vardıklarında Nira ihtiyacı olan az sayıda eşyayı toparladı: bakım malzemeleri, makyaj malzemeleri, siyah bir elbise, bir takım iç çamaşırı. Beraber, *La Clemenza di Tito*'nun bir kısmını dinlemişlerdi. Zaman geçmiş ve Miguel işten dönmüştü. Yarım saat geçmeden Miguel ve Nira evden çıkıyordu. Miguel valizlerini arabaya taşırken Nira çömelip Mecnun'un gözlerinin içine baktı; bu hareket köpeği hep huzursuz ediyordu.

"Sorun yok, değil mi?" diye sordu. "Acıkma ihtimaline karşı dışarıda bir paket kuru mama bıraktım. Kilerde dahası var. Buzdolabının alt rafında biftek var. Dışarıdaki musluğu da yağladım. Susarsan sorun yaşamazsın. Kendi başına idare edebileceğinden emin misin?"

"Evet," dedi köpek.

Böyle zamanlarda Miguel'in tavrını tercih ediyordu. Miguel Nira kadar ilgili olmadığı gibi, Mecnun'un asabını da bozmuyordu.

Nira, parmaklarını Mecnun'un yanlarındaki kürkte gezdirdi.

"Pazar öğleden sonra döneceğiz," dedi.

Sonra kadın çıktı; köpeğin duyduğu son sesler kadının ön kapıda dönen anahtarı ve verandada giderek uzaklaşan ayak sesleriydi.

Bir gün geçti. Sonra bir gün daha geçti.

Önceden belirtildiği üzere, köpeklerin zekâsının değişmesinin en kötü yönlerinden biri, zamanı artık kavrayabilmeleriydi. Bir ânın binlercesi, binlerce ânınsa tek bir ân oluşuyla ortaya çıkan bahtiyarlık, köpeklerin kıymetini bilemediği bir şeydi.

Değişim sonrasında on beş köpeğin her birinin, geçişini hissettiren bu yeni Zaman'a karşı kendini koruması gerekmişti. Mecnun pek çoğundan daha iyi başa çıkmıştı çünkü Nira'nın da yardımıyla geçen anların hesabını kaybetmişti. Nira'yla Roncesvalles veya göl kenarında yürüdüğü ânları mutlulukla uzatırdı. Bilakis, beraber geçirdikleri zaman çok hızlı geçiyordu. Fakat Nira'nın yokluğunda, süre denen şeyin çektirdiği işkenceden onu koruyacak pek az şey vardı. İlk yirmi dört saat boyunca kendini oyalamak için, döndüğünde sürpriz olsun diye Nira'ya şiir yazmıştı.

Duman ve sonu gelmez
bahçelerle doludur yaz. Sessizce,
bataklıklar ve yosunları geçerek,
küçük verandanın tırabzanını aşarak
kader gelir.[15]

Sonra, Nira CD-çalarda kendisi için *Tannhäuser*'ı bıraktığından opera dinlemiş, uyumuş, tekrar dinlemiş, dışarı çıkıp High Park'ın kenarlarında insan ve köpeklerden uzak durarak gezinmiş, uyumuş, tekrar *Tannhäuser* dinlemiş ve uyumuştu. Pazartesi sabahı uyanıp yalnız olduğunu fark edince kafası karıştı. Mutfak saati çalışıyordu; ikinci kol her zamanki gibi zıplamıştı fakat Nira dönmemişti. Güneş batıdan doğmuşçasına tuhaf bir durumdu bu. O gün az yemek yedi. Miguel ve Nira'nın hoşuna gitmediğini bilmesine rağmen, tüm evde kokularının en yoğun olduğu yere, yataklarına uzandı.

[15] *Summer is full of smoke, / and endless lawns. Quietly, / whether across moss or on algae, / knee over the railing of the little porch, / fate comes.*

Pazartesi aklını kaçıracakmış gibi hissetmesine neden olduysa, salı karşısında kelimeler kifayetsizdi. Öğleden sonra bir vakitte ön kapının açıldığını duydu. Sesi duyunca gözü açıldı. Biri hanelerine tecavüz ediyordu. Hem Nira hem de Miguel'in ritimlerini, seslerini ve ağırlıklarını biliyordu. Kapıdaki ikisinden biri değildi. Ön koridora hırlayarak koştu, eve giren her kimse saldırmaya hazırdı. Fakat saldırmadı. Saldır*amadı*. Davetsiz misafir tanıdık biriyse de bir 'yanlışlık' vardı; Mecnun kendini tutamadı.

"Kim o?" diye sordu.

Adam –Miguel'in erkek kardeşi– bir süre Mecnun'a boş boş baktı, ardından kapıyı sonuna kadar açtı. Arkasındakilere, "Allah Allah? Ne tuhaf iş. Köpek konuştu sandım yeminle," dedi.

Arkasındaki biri, "Miguel yokken her şey bir tuhaf," dedi.

Mecnun, Miguel'in adını söyleyen adama saldırmamak için kendini zor tutuyordu. Böyle önemli bir sesi çıkarmanın kimsenin haddine olmadığını düşünüyordu. Buna rağmen geri geri, kuyruğu aşağıda evin içine doğru geri çekilerek Miguel'in ailesinin eve girmesine müsaade etti.

Miguel'in annesi eve girer girmez ağlamaya başladı.

"Tanrım!" diye bağırdı kadın.

Oğulları kadına destek oldu ve dördü ön koridorda birbirlerine sokulup durdular. Mecnun'un sanki kendininmiş gibi hissettiği duyguları en zıt hisleri uyandırıyordu: acıma, iğrenme ve içerleme. Neden Nira'nın yerine bu insanlar buradaydı? Gideceğe de benzemiyorlardı. Eve girerken uzun zaman harcadı-

lar, adamlar yaşlı kadının oturma odasına geçmesine yardımcı oldular ve hislerinin altında ezilen yaşlı kadın koltuğa yığılıp kaldı.

Amma tuhaf haneye tecavüzdü. Kimse ona hiç ilgi göstermemişti. Kimse konuşmamıştı. Matem hızında evi aradılar; kıyafet, mektup, koli gibi gelişigüzel şeyleri. Aramanın çoğunu, anneleri koltuktan kalkıp onlara yardım edecek gücü kendinde bulana dek Miguel'in erkek kardeşleri yaptı. Mecnun oturma odasında kaldı, sessizce, hareket etmeden oturdu. Konuşmamak, Nira'nın eve ne zaman döneceğini sormamak azaptı.

"Köpeğe ne olacak?" diye sordu kardeşlerden biri.

"Belki Sarah alır," dedi diğeri.

"Nira'nın köpeğiydi," dedi Miguel'in annesi. "Onun arkadaşlarından biri almalı."

Mecnun'a bu kelimeleri duymak yetti. Miguel'in ailesinin kendisiyle işi olmadığını, Nira'ya sadakatsizlik ettiklerini ve kendisine karşı iyi niyet beslemediklerini anladı. Pek karmaşa veya aciliyet hissi yaratmaksızın, oturduğu yerden kalktı ve insanlardan uzaklaştı. Mutfağa girer girmez arka kapıyı açtı, arka bahçeyi geçti, bahçe kapısını açtı ve kimse onu durdurmayı aklına getiremeden Geoffrey'nin yarısını geçmiş, Roncesvalles'e yönlenmişti. Oradan da High Park'a girdi; göçüp giden köpeklerin ruhlarının musallat olmasına rağmen, bir zamanlarki sürüsünün evine, kendisine kalan tek yere döndü.

Sonraki sabahın erken saatlerinde Mecnun'un nöbeti yeni bir aşamaya geçti. Eve dönüp sokağın diğer yanında görüş alanı geniş olan, gerekirse kaçabileceği kadar uzak fakat geleni

gideni görebileceği bir nokta seçip tedbiri elden bırakmadan Nira'yı bekledi.

Olayı takip eden yıllar boyunca Mecnun'un kaçmakta erken mi davrandığı üzerinde düşünecek çok zamanı oldu. Belki evden ayrılmasa Nira hakkında, nerelerde olduğu hakkında bir şeyler duyardı. Gerçi, kulaktan dolma bilgiler hayatının gidişatını değiştirecek değildi. Miguel'in ailesi ne derse desin Mecnun her şekilde aynı kararı verecekti. O da, Nira'yı beklemekti.

Bekleyişinin başları ilk zamanlarda kendince karmaşıktı. Bekleme kararı değil; kararın kendisi zaruriydi. Nira'nın döneceğini bildiğinden Nira'yı bekleyeceğini de biliyordu. Nira'yı kendisini aramak zorunda bırakmak aklın almayacağı derecede zalimlik olurdu. Fakat beklemenin kendisi, birçok karar vermesini gerektirdi. Mesela midesine bir şeyler girmeliydi. Nira'ya kendini özel bir şekilde ait hissettiğinden ölmeyi göze alamıyordu; fakat yemek yemek için harcadığı zamana siniri bozuluyordu çünkü bu, Nira'nın kendisini bulmayı beklediği yerden uzakta vakit geçirmek demekti. Çoğu sabah High Park'ta bir şeyler aşırıyor, bulabildiğini yiyordu. Hâlâ açsa köpek maması ve oyuncak satan Kennel Café açılana kadar bekliyordu. Orada mutlaka bisküvi ve bir kap suyu kapı önüne koyarlardı. Bu kadarı bir gününe yeter de artardı bile.

Ardından bekleme stratejisi geliyordu.

Önceleri eve Miguel'in ailesi doluşmuştu. Aileden biri ne zaman köpeği görse peşine düşüyordu. Köpekten ne istedikleri belirsizdi. Anlaşılan Mecnun'un kendilerine ait olduğunu

düşünüyorlardı. Fakat bu insanlar istediklerine ulaşamadan köpek kaçıveriyordu. Yarım blok boyunca koşuyor, arkasındalar mı diye kontrol ediyor, bir yarım blok daha koşuyor ve peşini bırakana dek böyle devam ediyordu. Koşmak yaşlı kemiklerini ağrıtsa da yakalanmayacaktı.

Ayrıca başta hem saklanıp hem de Nira'yı bekleyebileceği bir yer bulamamıştı. Herhangi bir yerde fazla zaman geçirince mutlaka onu rahatsız edecek bir insan ortaya çıkıyordu. Biri Toronto Hayvan Hizmetleri'ni arayıp çağırdığında neredeyse yakalanıyordu. Hayvan Hizmetleri, bildiği gibi, ciddi bir müesseseydi. Nira Mecnun'u onlar konusunda uyarmıştı. Sakıncalı gördükleri köpekleri öldürüyorlardı. Bu nedenle Hayvan Hizmetleri kamyonetini görür görmez topukları yağladı, arka bahçeden arka bahçeye fırladı, saklandı, süründü, High Park'a varana kadar saklandı; burada iki gününü saklanarak, evden uzakta, Nira'nın geleceği veya gelip de onu bulamayınca üzüleceği düşüncesiyle endişelenerek geçirdi.

Hayatı değişti. Bekleyişi değişti.

Köpeğin, Miguel'in ve Nira'nın evinin bahçesinde 'Satılık' tabelası boy gösterdikten sonra Mecnun'a duyulan ilgi de kayboldu. Besbelli, Miguel'in ailesi kendilerine ait olmayan şeyi satıyorlardı. Birkaç hafta içinde tabela indirildi ve köpeğin evine yabancılar, yani bir kadın, bir adam ve iki sarışın küçük çocuk girip çıkmaya başladılar.

Tek bir bahçede durmak veya tek bir noktada beklemek yerine stratejik noktalarını değiştiriyordu: sokağın karşısı, iki ev aşağısı, tek ev aşağısı ve hatta (kadınla çocukların saldırgan olmadığından emin olduktan sonra) bir zamanlar kendi-

sine ait olan arka bahçe... Yıllar geçtikçe, köpek de yaşlanıp zayıfladıkça, Mecnun'un Nira'nın dönüşünü kaçırma endişesi hafifledi. Nira'nın dönünce kendisini arayacağından ve dahası, kadının kendisini aradığını bileceğinden emindi. Nira dönerse Mecnun anlardı.

Yaşamı rutine bağlanırken çevresindeki dünya yavaş yavaş değişti. Nira'nın gidişinden iki yıl sonra Geoffrey Caddesi'nde yaşayanlar ona bir parça et, tavuk, ekmek, havuç, kısacası kendi yemeklerinden ne artarsa bırakmaya başladılar. Köpeğe çok yanaşmadılar; Mecnun hâlâ biraz tehditkar bir havaya sahipti (grili siyah renkte, gizemli, tetikteydi) ama kimse bir daha Toronto Hayvan Hizmetleri'ni aramadı. Mahallenin köpekleri de Mecnun'dan uzak duruyordu. Korkudan veya anormalliğinden değil, dikkatinin saflığı saygı gerektirdiğinden. Hiçbir köpek Mecnun'un kararlılığından, özleminin derinliğinden şüphe duymuyor veya bu hisleri yanlış anlamıyordu. Hepsi beklemek nedir bilirdi ve zaman zaman biri sessizlik içinde, biraz uzağa oturarak Mecnun'un görevini saygı ifadesi olarak paylaşırdı.

Beklerken kendini tetikte tutmak için Mecnun düşünürdü. Yıllar boyunca binlerce şey düşündü fakat kafasını en çok iki soruya yordu. Biri, insanlıktı. İnsan olmak ne anlama geliyor, merak ediyordu. Kendisi için yanıtlaması imkânsız bir soruydu. İnsanlığın dışında doğmuştu ve onların kısıtlamalarıyla oluşturulmuş bir dünyanın göstergelerinden bu yüzden bihaberdi. Mesela kış karıyla ilkbahar başındaki kar kokusunu ayıramamak nasıl bir şeydi acaba? Gözleri kapalıyken çeşitli suların farklı farklı tatlarını anlayamadığı, kızışmış dişinin

kokusunu alamadığı bir dünya nasıl olurdu? Böylesine kısıtlanmış olmak? Anlamak zordu. Ve tabii ki, sanki köpekliğin en iyi özellikleri ortadan kaldırılınca geriye kalan şey insanmış gibi, kendinin becerilerini kendinden çıkararak bir durumu (insan olmayı) anlamaya çalışmak imkânsızdı.

İlk soru, Nira'yı Nira yapan şeyi düşünmenin, dünyayı onun gördüğü gibi hayal etmeye, onun hissettiği gibi hissetmeye, onun düşünebileceği gibi düşünmeye çalışmanın bir yoluydu.

İkinci soru kendiyle ve köpek olmanın mânâsıyla –tabii mânâsı varsa– alakalıydı. Mecnun neydi, gerçekten? Dünyadaki yeri neresiydi? Nira'yı tabiatı nedeniyle mi yoksa benzersiz ve asil olmaya adanmışlığı yüzünden mi bekliyordu? Çoğu gün beklemenin tek doğru hareket olduğunu düşünüyordu. Zaman zamansa beklemenin içgüdü ifadesi olduğunu, yapmak zorunda kaldığı bir şey olduğunu düşünüyordu. Bu düşünce ne zaman aklına gelse üzülüyordu. Sadece içgüdü Nira'ya layık değildi; Nira onun sadece sahibi olmaktan öte kendisini tamamlayan bir varlıktı da; köpeği onsuzken olacağından çok daha fazlası haline getirmişti.

Ve böylece köpeklik hakkında kafa patlatmak da köpeği Nira'ya iyice yaklaştırmıştı.

Çok açık olmasa da, Tanrılar ölümlülerin acılarına kayıtsız değildir.Ölümlülerin acılarını zaman zaman komik, zaman zaman ilgi çekici bulurlar; bazense, nadiren de olsa, ölümlülerin çektikleri içlerinde bir yere dokunur.

Mecnun'un nöbetinin beşinci yılında, Zeus köpeğin normal

yaşam süresinden çok uzun yaşadığını, acılarının boş yere uzadığını anlamaya tenezzül etti. Köpeğin asaletinden etkilenerek Mireler'in meskenini ziyaret etti.

Kimse kızkardeşleri ziyaret etmekten keyif almaz. Kibirli ve dediğim dediktirler. Görüşleri eksantiriktir ve ölümlülerin yaşamlarının örüldüğü mekân da nahoştur: Beyazdır, boyu sonsuzluktan bir milim kısadır, eniyle yüksekliğiyse on metredir. İçinde belirli hislerin özü bulunan on bir beyaz vazo, Clotho'nun çıkrığına yakın bir yerde, sıra halinde durur. Bir hayat örülürken Lachesis tarafından her bir vazoya batırılır ve sonra ipler Atropos tarafından kesilir. (Prensipte Lachesis her bir ipi her bir vazoya batırarak her hayatta aynı bollukta duygusal aralık olduğundan emin olur. Fakat Lachesis'in davranışlarını öngörmek imkânsızdır; bazen bazı ipleri sadece bir-iki duyguya batırarak hayatı monoton veya çekilmez hale getirir. İntiharlar Lachesis yüzündendir.)

Meskenlerini ve karakterlerini göz önünde bulundurursak, Tanrıların onlardan kaçınması, kardeşlerin sadece birbirleriyle sosyalleşebilmesi şaşırtıcı değil. Bu yüzden Zeus malikanelerine geldiğinde Clotho, Lachesis ve Atropos gizli bir keyif ve bariz isyankarlık karışımı bir duygu hissettiler.

"Umarım bizi suçlamaya gelmemişsindir," dedi Atropos.

"Seni ezelden beri tanırım," dedi Zeus. "Hep sütten çıkma ak kaşıksın."

"Doğru diyor," dedi Clotho. "Diğer ölümsüzlerin yapamadıklarını yapıyoruz. Sütten çıkma ak kaşık *olsak gerek*."

Kız kardeşler güldüler.

"Buna rağmen," dedi Zeus, "işinizi her zaman doğru yapmıyorsunuz. Bazı ölümlülerin hayatları gerekenden kısa, bazılarınınkiyse uzun oluyor."

"Bir adaletsizlik varsa," dedi Atropos, "Tanrıların Kralı yanılıyor olmalı."

"Mecnun'un hayatını uzatmaya karar veren ben değilim," dedi Zeus. "Üçünüz, masum bir varlığın acısını uzattınız. Açıkça yasaklamama rağmen müdahil oldunuz. Eminim kendinize göre sebepleriniz vardır; anlatırsanız onur duyarım."

"Siktir oradan!" dedi Atropos.

"Bahsettiğin varlık acı çekiyorsa, oğullarınla konuş," dedi Clotho. "Her şeye hep karışıyorlar. Onların suçlanması gerektiğini, oğullarını kontrol edemediğin için de bazılarının sende de suç bulacağını anlarsın eminim, ey büyük ve haşmetli Zeus."

Zeus başını eğdi.

"En azından," dedi, "Mecnun'un acısını sona erdirebilirsiniz."

"İşte bu dediğini yapmayacağız," dedi Atropos. "Bu iş ne bizim ne de senin kontrolünde."

"Sonsuza kadar beklesin mi yani?"

"Sonsuza kadar sürmez," dedi Lachesis. "Köpek ölümsüz değil."

"Olsa olsa elli yıl," dedi Clotho.

"Köpek yaşamına göre fazla uzun," dedi Zeus.

Mecnun'un Nira'ya sadakatinden etkilenmesine kendi de şaşıran Atropos, yelkenleri suya indirdi.

"Köpeği nöbetini bitirmeye ikna edersen, hayatının sona ermesine izin vereceğiz. Belki bir dahaki sefer bizden akıl almaya geldiğinde bize kulak verirsin."

Kız kardeşlerden alabileceğini alan Zeus, Hermes ve Apollo'yu çağırdı.

"Bu oyununuz benim başıma sizin başınıza açtığından fazla dert açtı," dedi. "Biriniz Mecnun'u nöbetini sonlandırmaya ikna edecek. Beceremezseniz acısı sona erene dek ikiniz de acı çekeceksiniz."

"Bizi tehdit etmene gerek yok Baba," dedi Apollo. "Biz her zaman iyi oğullar olmadık mı? Ne istersen yapacağız."

Bunun üzerine Zeus'un oğulları kavga ettiler, Apollo Hermes'in rüyalara girerek ölümlülerin hayatlarına karışmasına atıfta bulundu ve bu şekilde, Mecnun'u özgürleştirme görevi Hermes'e kaldı. Bahislerine gelince, iki tanrı Mecnun'un Nira'sız mutlu ölemeyeceğinde hemfikir oldular. Ölümün eşiğindeki Prens, Hermes'in son umuduydu.

"Bana borçlu olacağın, yıllar sürecek köleliğini iple çekiyorum," dedi Apollo. "Ateş topuna şoförlük yapmak hoşuna gidecek mi göreceğiz."

Nira'yla Mecnun arasında tanrılara özgü bir samimiyete müsamaha gösteren Hermes, görevini kendi kendine zorlaştırmıştı. Mecnun'a nöbeti bırakmasını söylemenin faydası yoktu. Nira'nın dönmeyeceğine köpeği ikna edecek retorik beceriye sahip değildi. Hırsızlar Tanrısının Mecnun'a duyduğu sevgi de

işini zorlaştırıyordu. Kandırmayı aklından bile geçirmiyordu. Mesela Nira'nın kılığına bürünemezdi. Yine de, Mecnun'un Nira'sız mutlu olamayacağını ve köpeğin nöbetinin beyhudeliğini bilen Hermes, Mecnun'un kendi ölümünü kabullenmesini lütfetme teşvikine sahipti.

Bir gün, Mecnun eski evinin karşısındaki bahçede otururken, mavi gözlerini saymazsak neredeyse kendisiyle tıpatıp aynı, siyah bir kaniş onu sürünün dilinde selamladı.

"Seninle oturabilir miyim?" diye sordu Hermes.

Sürüsünün dilini duymaktan hoşnut Mecnun, "Tabii, fakat bizim dilimizi nasıl biliyorsun?" diye sordu.

"Çok gezdim," dedi Hermes, "pek çok dil biliyorum."

"İnsan dillerini de mi?"

"Evet," dedi Hermes, "pek çok yerde yaşadım."

Mecnun İngilizce, "Çok akıllısın demek ki," dedi.

Hermes İngilizce, "Öyleyim, ama erdemlerimden bahsetmekten hoşlanmam," diye yanıt verdi.

İşte o ânda, Mecnun bu varlığın rüyalarında gördüğü varlık olduğunu anladı.

"Sen köpek değilsin," dedi. "Seni tanıyorum. Benden ne istiyorsun?"

"Yardım etmeye geldim."

"Nira'nın yerini söyle bana," dedi Mecnun.

"Seni ona götürebilirim ama buradan ayrılman gerekecek."

Mecnun son beş senedir dikkatle seyrettiği eve doğru baktı: kırmızı tuğladan uzun baca, piramit çatı, üçüncü katta panjurlu

pencereler, ikinci katta cumba, kendi çatısı bulunan veranda, ön bahçede mavi ladin, çit görevi gören türlü türlü çalılar. Tuğlaları, alüminyumu ve ahşabı neredeyse sever sanırdınız; fakat tabii ki bunlara verdiği değer, Nira'nın bir zamanlar bu evde yaşaması yüzündendi.

"Ayrılamam," dedi Mecnun.

"O halde izin verirsen sana eşlik edeceğim," dedi Hermes. "Senin için yapabileceğim bir şey var mı?"

Mecnun soruyu düşündü. İstediği bir şey yoktu ama ziyaretçinin gücünü merak ediyordu.

"Zamanı durdur," dedi.

"Pek nahoştur," dedi Hermes, "ama nasıl istersen öyle olsun."

Ve zaman durdu. İki ev ötedeki bir ağacın dalında şarkı söyleyen kuş şarkı söylemeyi bıraktı ancak zamanın durduğu ândaki sesi çıkarmaya devam ediyordu. Seslerin kesilecek zamanı olmadığından çevrelerindeki ses katlanılmazdı; dünya kulaklara işkence eden bir alarma dönüşmüştü. Çiçekli çalıların üzerinde uçan bir kelebek, hava jöledenmişçesine asılı kalmıştı; kanatlarındaki mavi benekler sarı saçakların üzerinde gün kadar açıktı. Kokular bile hareketsizdi; Mecnun böylece başını hareket ettirince farklı farklı koku damarlarını birbiri ardından yakalayabiliyordu, her bir koku bir mika katmanı gibiydi.

"Yeter bu kadar," dedi Mecnun, zaman durduktan sadece birkaç dakika sonra.

"Kendimi eğlendirmek için zamanı durdururdum eskiden,"

dedi Hermes. "Ne kadar dayanabileceğimi test ederdim. Ben de senin gibiyim, Mecnun. Hiç çok uzun süre dayanamadım. Kardeşim Ares günlerce dayanabiliyor."

"Kardeşin güçlü demek," dedi Mecnun.

"Hayır," dedi Hermes. "Sesler ona savaşı hatırlattığından hoşuna gidiyor."

Bu sözleri duyan Mecnun, yanındaki varlığın dünyanın ötesinden olduğunu anladı. Korkarak da olsa, "Tanrı olmak nasıl bir şey?" diye sordu.

"Üzgünüm," dedi Hermes, "fakat bunu ifade edebileceğim dili ölümlülerin öğrenmesi mümkün değil."

"Bizim gibi hisler yaşıyor musunuz?" diye sordu Mecnun.

"Hayır," dedi Hermes. "Senin duygu diye adlandırdığın şey benim için farklı bir düzen ve tabiattadır. Buhar veya duman gibi elle tutulur bir şeydir."

"Ne tuhaf," dedi Mecnun.

Bir süre beraber oturup evleri, gökyüzünü ve dünyayı düşündüler. Geçenler Mecnun'u her zamanki gibi, alışıldık yerinde oturmuş, dümdüz karşıya bakar şekilde gördüler. Hermes'i görmediler. Diğer yandan köpekler, kediler ve kuşlar Hermes'i Mecnun'dan önce gördü ve hepsi korktu.

Mecnun'un sormak istediği binlerce soru vardı. Köpekler insanlardan iyi mi? Hangi canlılar en akıllı? Ölüm neden var? Hayatın mânâsı nedir? Bu soruların hepsi ilginç olsa da yanıtları Mecnun için önemsizdi. Mecnun'un bilmek istediği tek bir şey vardı: Nira'nın nerede olduğu. Fakat soruyu sormaktan veya daha ziyade, alacağı yanıttan korkuyordu. Hermes de,

Mecnun'a saygısından, Nira'dan bahsetmedi. Kendisine sorulmasını bekledi.

Önem verdiği tek konuyu açamayan Mecnun da Hermes'in yanında az çok rahattı. Birçok şeyden (sessizce) bahsettiler; Tanrı köpeğin zihninde huzurluydu. Gün birkaç saniye gibi gelen bir süre içinde bitti.

Güneş batarken Mecnun isteksizce görev yerinden ayrıldı. Hermes'le beraber Roncesvalles boyunca salınıp High Park'a doğru yöneldiler. Mecnun yerdeki şeyleri kokladı, derken Hermes onu bir şarküterinin arkasındaki sokağa götürdü. Burada kuru ekmek ve Polonya sosisi buldular. Batı yönünde ilerleyip High Park'a dönmeden evvel Mecnun istediği kadar yemek yedi. Hızlı hareket etme yaşını çoktan geçmişti ve sıcak havada park sınırlarının dışına, yani çocuk parkının, ördeklerin yüzdüğü gölün ve tramvayın dönüş yaptığı noktadaki ağaçların ötesine nadiren geçiyordu.

Nihayet Hermes'le beraber bir çam ağacının dallarının altına oturduklarında, kaçındığı soru düşüncelerine müdahil oldu ve köpek endişesini daha fazla saklayamadı.

"Bana bir şey sormak istiyorsun anladığım kadarıyla," dedi Hermes.

"*Sevgi* ne demek, anlatabilir misin?" diye sordu Mecnun.

Güneş neredeyse batmıştı. Ağaçların üzerinde kızıl bir çizgi duruyordu. Gündüz seslerinden daha hafif, fakat daha ilgi çekici gece sesleri belirmişti ve park, sokak lambaları ve ay ışığıyla aydınlanıyordu. Gölgeler derinleşmişti.

"Bedenleriniz zarif, duyularınızsa muhteşem," dedi Hermes. "Değiştirildiğiniz için pişmanım, Mecnun. Diğer köpekler gibi olsan, eski halinde kalsan, şu soruyu sormak aklına gelmezdi. Yanıtı zaten bilirdin."

"Kelime bana Nira'yı hatırlatıyor," dedi Mecnun.

"Anlıyorum," dedi Hermes. "Gel, anlaşalım. Sorunu yanıtlayacağım ama bunun karşılığında burayı terk etmeyi gözden geçireceksin."

"Nira'sız gidemem," dedi Mecnun.

"Düşünmeni istiyorum sadece," dedi Hermes.

Mecnun kabul edip dik oturdu.

"Bilmek istediğin şey *sevgi*nin anlamı değil, Mecnun. Tek bir anlama gelmiyor, asla da gelmeyecek. Bilmek istediğin şey, Nira'nın bu kelimeyi kullandığında ifade etmek istedikleri. Bu daha zor, çünkü Nira'nın kelimeleri tek bir kadının çıktığı uzun bir yolculuk gibi. Bu kelimeyi kitaplarda okudu, sohbetlerde duydu; ailesi, arkadaşları, Miguel ve seninle bu kelime hakkında konuştu. Başka kimse *sevgi* kelimesiyle Nira'nın karşılaştığı gibi karşılaşmadı, kelimeyi onun kullandığı gibi kullanmadı ama seni Nira'nın geçtiği yollardan geçirebilirim."

Çevirmenlerin Tanrısı, Mecnun'u alarak, Nira'nın sevgi kelimesiyle her karşılaşmasından göz açıp kapayana kadar geçti; kelimeyi her duyuşunda, düşünüşünde veya kullanışında köpeğe hissettiklerini hissetmesine, düşündüklerini düşünmesine izin verdi; en ufak tanışıklıktan en derin duygulara ve aradaki tüm noktalara kadar. Mecnun'un Nira'nın 'sevgi'den anladığını anlaması derinleştikçe stresi de arttı. Nira sanki yanında-

mış gibi içine dolmuştu fakat aynı zamanda ondan uzaktı da; bir ânda onsuz olmak katlanılmaz hale gelmişti.

Mecnun acısı altında öyle ezilmişti ki konuşamıyordu. Bir tek iç çekebildi. Pas renkli çam iğnelerinin üzerine uzanıp kafasını patilerinin oluşturduğu çarpıya yerleştirdi.

"Artık beklemene gerek yok," dedi Hermes. "Seni Nira'ya götüreceğim."

O ânda Mecnun, Nira'yı görmek için her şeyi yapardı. Böylece, Hırsızlar Tanrısına güvenerek nöbetinden caydı ve ruhu Hermes'in peşinden, gecenin içinden yolculuğa başladı.

5
İKİ HEDİYE

Prens'in şiirlerinde, Tanrıların üzerine güvenle bahse girebileceği bir ruha sahip olduğuna dair açık bir işaret var mıydı? Yoktu. Hayatını bir elin parmaklarından az sayıda, ölümle boğuşan köpeğin bildiği bir dilde şiir yazmakla (ve hatırlamakla) geçiren köpek hakkında iyimser olmaya lüzum yoktu. Aslına bakarsanız, Prens son şiirlerini yazdığı sırada, dünya üzerinde o şiirleri anlayacak son varlıktı; sürüsünün dili neredeyse varolduğu hızda yok oluyordu.

Dün gece karıştırdığı çöp
zihninin dört bir yanına dağılmışken
gri gözlü gün doğumunun içinden koşan kahverengi köpek,
kuşlar dünyanın tepesinde
yıkılmış peynirlerden,

yediği şiş kebaptan ve
evde kendisini bekleyen tabakların kaprisinden dem vururken,
oluklu geçitten hızla aktı.[16]

Yine de umut kaybolmamıştı. Prens'in zekâsı, oyunculuğu, içindeki farklı bir bileşen, pırıl pırıl bir derinlikti. Hırsızların tanrısının da korumayı seçtiği şey nihayetinde buydu. Prens'in ruhu sanki civaydı. Köpek mutlu da ölebilirdi, sefil de.

Prens, Ralston, Alberta'da, kırmalardan doğma bir kırmaydı. Hangi cinslerin birleşimi olduğunu anlamak zordu. Tüyleri orta uzunlukta, kızıl kahveydi; göğsündeyse bir tutam beyaz vardı. Biraz golden retreiver, bir tutam border collie'ydi, kesin. Zaten cinsi, onu alan ailenin de umrunda değildi. Prens'i besleyen, yürüyüşe çıkaran, kırlarda kovalayan ve onunla kaplumbağa avlayan genç Kim'inse hiç ama hiç umrunda değildi.

Prens'in karakteri kısmen doğuştan olduğu kadar, oyunculuğu ve zekâsını teşvik eden Kim'in de marifetiydi; ayrıca Alberta'nın da bu işte parmağı vardı, köpeği kendi tasvirinden yaratmıştı. Daha doğrusu, yetiştiği topraklar Prens'in Albertalı köpekler gibi bir köpek olmasını sağlamıştı. İki yıl boyunca Ralston, evi ve tüm mıntıkası olmuştu. Kırın yaz kokusundan konserve köpek mamasına, 22'lik tüfeğin patlama sesinden yaralı bir kemirgen kovalama ihtimaline, Kim'in yatak odasının kokusundan tüm aileden aldığı sevgiye, burasını ve kendi ha-

[16] *Running through the grey-eyed dawn / with last night's trash in mind, / the brown dog scuttles / through fluted gates / while birds sing on above the world / about a bit of fallen cheese, / the shish kebob he ate / and all the vagaries of plates / that wait for him at home.*

yatındaki her şeyi seviyordu. Her anlamda, Prens'in hayatının ilk iki yılı cennet gibiydi.

Ardından sürgün geldi. Kim, Ralston'dan taşındı ve Prens'i de yanına aldı. Yolculuğun kendisi giderek daha çok huzursuzluk yaratıyordu. Soğuk bir ilkbahar sabahı yola çıkmışlardı. Saat erkendi, ancak Prens tavşan avlamaya çıktıklarını sanmış ve heyecanlanmıştı. Diğer yandan ortam da bir tuhaftı. Sıradışı bir gerginlik vardı ve Prens, Kim'in annesinin üzgün olduğunu sezebiliyordu. Yine de, Kim'in annesi çoğu zaman köpeğin anlayamadığı sebeplerden dolayı üzülüp kızdığından, Prens arabaya atladı, heyecanla havayı koklayarak kemirgen kokusu yakalamaya çalıştı ve kadının ağlamasıyla ailenin tavrındaki tuhaf, kaskatı hali gözardı etti.

Sabun ve motor yağı kokan bir gömlek giymiş Kim pencereyi kısmen açık bıraktı ve böylece burnunun ucunu dışarı çıkarabilen Prens, güneş sabahı yakarken çiğle ıslanmış toprağın kokusunu alabiliyordu. Ne kadar heyecan vericiydi! Fakat sonra tanıdık kokular yerini katran, toz ve taşın tanınması güç tekdüzeliğine bıraktı. Dünyanın yüzü değişmeye başladı. Evden uzaktaki güzel manzaralar, giderek daha baskıcı bir yakınlığa kavuştu. Sanki avlanmayı hiç bırakmayacaklarmış gibiydi. Kim, benzin kokan bir dünyanın ortasına yamalanmışa benzeyen bir avuç çimene çişini yapsın diye Prens'i tasmayla aracından indirdi. Bir noktada yemek yediler ve tekrar yola çıkmadan evvel arabada uyudular.

Buradan sonra akıp giden dünyanın sesleri, kokuları, görünüşü giderek daha bilinmez bir hal aldı. Prens'in sevdiği her şey ortadan kaybolmuş gibiydi; geriyeyse uzun binalar ve ge-

çip giden arabalardan oluşan, çoklukmuş gibi görünen bir boşluk kalmıştı. Şehre ulaştılar.

Sonra, ilk günlerinde Prens'i deliye çeviren şehir, Kim'i de köpeğin elinden aldı. Belki, eğer Prens'in yeni dünyayı oluşturan bu sonsuz görünen, bağlantılı labirentte gezmeyi öğrenmeye vakti olsaydı Kim'i tekrar bulabilirdi. Fakat zaman bulamamıştı, dahası, Kim'in ortadan kayboluşuna da akıl sır erdirememişti. İçinden ufak bir nehir geçen bir vadide başıboş dolaşıyorlardı. Kuşlar, ağaçlar ve –kadere bakın– sincaplar vardı. Bir ân Kim'le beraber yürüyorlardı, bir sonraki ân Prens vadinin bir yanından yukarı koşan sincabı kovalıyordu.

Kim'den son duyduğu sözler, "Prens! Dur! Dur!" oldu.

Kim ciddi ses tonunu kullanıyordu. Çoğu koşulda Prens hemen adamın yanına dönerdi. Fakat söz konusu bu sincap edepsizdi. Isırılmayı kesin *istiyordu*. Sonraysa ağaçlar ve su, tanıdığını sandığı dünyanın kokusu, bunlar içini keyifle doldurdu. Eskisi gibi koşmak, koşabildiğince hızlı koşmak, tekrar hissedeceğinden emin olmadığı bir zevkti. Muhteşem bir oyundu! Böylece vadinin kenarından yukarı, Kim'in kolayca izleyemeyeceği yerlere koştu; sonraysa tanımadığı caddelerde dolaştı, soğan, boya ve pişmiş et kokan evlerin aralarından geçti.

Bir süre sonra keşfi bıraktı. Oyun bitmişti. Kim'i aramaya başladı fakat bu evlerden birinin kapısı açıldı ve bir kadın onu içeri çağırıp su ve bisküvi verdi. Bu evde ne kadar kaldığını sorsanız söyleyemezdi. Dışarı çıkmak için havlamıştı fakat kadın Prens'e tasma takmış, onu gezdirmiş ve eve geri getirmişti. Günler, hatta belki haftalar sonra kaçmayı başardı. Doğal olarak Kim'i aradı fakat izleri kaybolmuştu. Prens vadiden

çok uzaklaşmış ve aklını başından alan labirentin sokaklarında gezmişti; yeni, dikkat çeken sezilerde kendini kaybetmişti.

Ardından gelen günler karanlıktı. Neredeyse her santimini duygusundan veya kokularından tanıdığı Ralston'da bile insanların nezaketinden emin olamıyordu. Onu kovalayıp taş atan insanlar olmuştu. En kötülerini tanımış, onlardan uzak durmuştu. Fakat burada, bu şehirde, kimden uzak duracağını bilemiyordu. Bu yüzden de açlık veya susuzluk nedeniyle yaklaşıp yalvarması gerekmediği sürece tüm insanlardan uzak duruyordu.

Prens her şeyini kaybetmemiş olsa, şu ândan itibaren şanslıymış diyebilirdiniz. Bir haftayı sokaklarda sağdan soldan çalarak, çöp kutularının altını üstüne getirerek, yerden ne bulursa onu yiyerek geçirdikten sonra kendisine iyi davranan bir çift tarafından sahiplenildi. Onu beslediler, su verdiler, evlerinde kalmasına izin verdiler. Kim'i hatırladıkça onlarla kalmak istemese de, en azından kendisine zarar vermeye çalışmadıklarını teslim ediyordu. İnsanlar evlerine girip çıkmasına izin veriyorlardı. Bu nedenle de onlara döndü.

Tamamen güvenilir oldukları söylenemezdi yine de. Köpeği, King ve Shaw Caddeleri'ndeki kliniğe bu insanlar bırakmıştı.

Bu değişiklik Prens'i diğer köpeklerden daha farklı bir şekilde etkiledi. Daha özel bir şekilde, daha fazla etkiledi de diyebiliriz. Prens neredeyse değişim gerçekleştiği ândan itibaren dil hakkında düşünmeye başlamıştı. İsimler ve isimlendirme ona olağanüstü ve olağanüstü yararlı geliyordu. Bir şeye bir

ses veya ses topluluğu atamak soyut bir fikirdi. Bu kavrama yabancı değildi, elbette. *Ödül* kelimesini bisküviyle bağdaştırmıştı. Aslına bakarsanız bu bağdaştırma, dilin kendisinde yarattığı neşenin kökündeydi diyebiliriz.

İsim ve isimlendirme konusundaki fikirlerini etkileyen ne olursa olsun, hiçbir şeyi çok ciddiye alan bir köpek değildi. Tabiatında yoktu bu. Gördüğümüz gibi, bu yeni dildeki kelime oyunlarının ilk yaratıcısıydı. Ayrıca tek cümlelik fıkraların ve bilmecelerin de yaratıcısıydı. Mesela:

"Sincapla plastik ördekler niye birbirine benzerdir?

Çünkü ikisi de ısırılınca viyaklar."

Veya daha metafizik bir örnek verecek olursak:

"Kediler neden kedi gibi kokar?

Sus! Sincabı gördün mü?"

Sıradan dinleyiciye Prens'in esprileri şüphesiz komik bulması zor gelecektir. Öncelikle, her şeyin ilki zordur ve bu şakalar da sürünün ilk esprileriydi ve keyif vermekten ziyade küçük görülüyor veya hayranlık uyandırıyordu. (Tüm köpeklerce.) Sincaplar hakkındaki ilk espri mesela, hem doğru *hem de* gerçekdışıydı; normalde birbiriyle bağdaşmayan iki şeyi bağdaştırıyordu. Ayrıca esprinin dilsel yanı da vardı: 'Sincap' telaffuz etmesi son derece keyifli bir kelimeydi. (Hepsi bunda da hemfikir oldu.) Son olarak, Prens'in performansı meselesi vardı. Dilden aldığı keyfi paylaşmak için duyulmaya ihtiyacı vardı ama diğer köpekler Prens'in söylediği türden şeyleri dinlemeye alışık değildi. Dikkatlerinin dağılmaması için Prens'in tavrının, diksiyonunun ve sunumunun ilgi çekici olması gereki-

yordu. Hikâye anlatıcısı olarak deneyimi olmasa da Prens yeni bir metot icat etti. Onu sevenler de işte bu yüzden seviyordu.

Nefret edilme nedeni de bu yeni yöntemdi. Atticus gibi köpekler, Prens'in dili saptırmasından hoşlanmadıkları gibi Prens'in ifadeleriyle başa da çıkamıyorlardı. Prens'in konuşma ve performans yeteneğine duyulan hayranlıkla kazandığı yeni bir tür statü ortaya çıkmıştı ve bu, o kadar yeniydi ki bununla nasıl mücadele edilebileceğini düşünmek zordu. Herkesin hayran olduğu, fakat yetenekleri geleneksel köpek yeteneklerinden farklı bir köpeğe nasıl bir statü verilebilirdi? Tuhaf konuşan köpeğin sürüdeki etkisi ne olmalıydı? Tehlikeli miydi? Bu soruların hiçbiri kolayca yanıtlanamadı ve en sonunda kumpasçıları Prens'in karşısına alan şey korku oldu.

İkinci sürgünü –bir rüyanın ortasında geldiğinden tuhaftı ve şaşkınlık veriyordu– Prens'i en az ilki kadar yıkmıştı. Prens, hiçbir dünyanın kendisini istemediğini düşündüğü ve zaman zaman depresyon denebilecek bir şeye girdiği için mazur görülebilirdi. Kendini ve artık gayriresmi koruyucusu olduğu dilini hayatta tutmak için şehirde başıboş dolandı. Yine de bir kere daha, sürgün edilmesine ve kayıplarına rağmen Prens'e şanslı denebilirdi. Evsiz, Kim'siz ve sürüsüz olsa da en azından hep yanında olacak, sevdiği bir şey vardı: sürüsünün dili.

Prens'in sürüsünün diliyle ilişkisi dış görünüşünü ve karakterini o kadar etkiledi ki, dünyadaki vakti sonuna yaklaşırken Apollo, köpeğin hayatının nasıl sona ereceğini kestiremez oldu. Bu belirsizlik onu, hastalık ve şiir tanrısını, Hermes'i etkilediğinden fazla etkiliyordu. Apollo her şeyden öte bir şairin

bahsi kaybetmesine neden olma ihtimaline sinirlendiği gibi, küçük kardeşinin köleliğini kazanıp kazanmayacağını bilmemeyi de elverişsiz buluyordu. Sevmediği tek bir şey varsa, o da Hermes'e mağlup olmaktı.

"Dinle," dedi kardeşine, "bu canlı hayatının çoğunu sürgünde yaşadı. Yıllardır mutsuz. Mutsuz ölmekten başka çaresi yok. Neden bahsi şimdi kapatmıyoruz? İstersen cezayı ikiye katladığını da unuturum. Bana bir yıl borçlusun diyelim."

"Hayır," dedi Hermes.

"Emin misin? Yerinde olsam bu fırsatı kaçırmazdım."

"Madem o kadar eminsin, üçe katlayalım mı?" diye sordu Hermes. "Üç yıl yapalım."

"Ciddi olamazsın," diye yanıtladı Apollo. "Baştan beri ciddi değilsin. İlk düşüncelerin yanlıştı..."

"Benimle orta yol mu bulmaya çalışıyorsun?" diye sordu Hermes.

"Aşağılamaya gerek yok," dedi Apollo. "Bu meseleyi ölüm *ânı*na indirgerken ciddi olmadığını ifade ediyorum sadece. Bir insana rezalet bir ölümle sonuçlanan harika bir hayatla, harika bir ölümle sonuçlanan sefil bir hayat arasında seçim yapma şansı versen, hangisini seçerdi sence? Ölüm ânı önemli değil."

Hermes kendinden emin bir şekilde gülümsedi.

"Benimle orta yol bulmaya *çalışıyorsun*," dedi. "Soruna yanıt verecek olursam; gençler heyecanlı bir hayatı, yaşlılar mutlu bir ölümü seçer. Ama hiç önemi yok çünkü şartları kabul ettin."

"Haklısın, önemi yok," dedi Apollo. "Bu köpek de diğerleri

kadar sefil halde ölecek ve ben de seni birkaç yıl boyunca keçi gibi kullanacağım."

Yine de Apollo kızgındı. Ve öfkeli her tanrı gibi, sinirini bir ölümlüden çıkardı. Bu durumda, bu ölümlü Prens'ti. Köpek hayatının son aylarında olsa ve Zeus da oğullarına köpeklerin hayatına karışmayı yasaklamış olsa da Apollo, Prens'in hayatına gizlice müdahil oldu. Bir avuç kum kullanarak o ânda on beşinci yılını yaşayan köpeğe hastalıklar gönderdi.

Yıllar içinde Prens şehrin çoğunu keşfetmişse de en iyi ortasını ve güneyini biliyor ve nihayetinde Woodbine, Kingston Yolu, Victoria Parkı ve Ontario Gölü'nün çevrelediği Toronto mahallelerini tercih ediyordu. Zamanını evler ve sahipler arasında bölüştüren köpek, Beach'i evi gibi düşünmeye başlamıştı. Her yerini biliyor, sunduğu keyifleri seviyordu; mesela Kingston Yolu'ndan gizli yeşilliklere doğru gidince Glen Stewart Parkı'na ulaşıyordu. Ayrıca göl kıyısının kışın verdiği his (sert kumlar) veya yazınki metal, balık ve insanların vücutlarına sürdüğü yağın kokusunu da seviyordu.

Prens mıntıkası boyunca birçok güvenli yol da biliyordu: kaçış yolları, kestirmeler, sapaklar... Ana caddenin yakınındaki Kingston'dan Neville Park'a, Kew Kumsalı'nın doğusu ve kuzeyinden Willow ve Balsam caddelerinin birleştiği yere kadar, zorunlu kalırsa koklayarak yolunu bulabiliyordu. Bazı caddeleri haliyle diğerlerinden fazla biliyordu. Mesela Kingston Yolu'nu. Ne karmaşık bir güzellikti! Duyular arasında dönüp duruşu... Tuhaf baharatlar, Glen Stewart Park'a nemli girişler, taze ekmek, evlerden beklenmedik kokular, beton

binaların ciddi ve kimyasal kokusu, sokak lambalarıyla fren ışıklarının tüm aydınlığı, insanların sanki sırtında bir şey arıyormuşçasına sırtındaki kürkte yolculuk eden elleriyle, "Gel oğlum!" deyişleri, ummadık parfümlerin tatlı kokuları... Kingston Yolu tanıdık olduğu kadar bir şekilde hep tuhaftı da. Peki ya Beech veya Willow? Bunlar bilmediği bulvarlardı. Kokuları veya sokak tabelalarındaki isimlerinin şekillerinden tanıyordu, ama göle giden yollardan, uzadıkça uzayan gri ve yeşillerden, bahçeler ve kaldırımlardan fazlası değildi; belirsiz, hatırlaması zordu. Fakat bir alanı bilmek, geriye kalanı bilmektir. Beach'in müthiş zenginliğinin parçası olarak Beech ve Willow, Prens'in keşfetmediği yer olarak geriye kalanlardı.

Aynı derecede önemli olan şey, Beach'te köpeklerin tasmayla gezdirilmesiydi. Bu köpeği rahatlatıyordu çünkü Mecnun gibi kendini korumayı bilse de, diğer köpeklere boyun eğdirmeyi sevmiyordu. Bir kere, hükmettiği her köpek, konuşabileceği veya dilini öğretebileceği bir köpeğin eksilmesi demekti. Zaman zaman ısırmalarına da izin veriyordu ama bu da işleri iyileştirmiyordu. Hükmedebileceğini varsayan köpekler, en kötü dinleyicilerdi. Fakat diğer yandan, yaşlandıkça agresif köpeklerle başa çıkmak daha zor hale geldi. Bu yüzden fikir tuhaf da gelse Prens tasmaların varlığına minnettardı.

Ayrıca Beach'te insanlar da Prens'i rahat bırakıyordu. Yapacakları başka şeyler vardı; mesela büyük topları havada tutuyor, küçük tekerli ayakkabılarla kayıyor veya kendilerini göle –suyu (muhteşem bir şekilde) çiş, balık ve bin adet pis çorap gibi kokan göle– atıyorlardı. Prens'in insanlarla yaşadığı en büyük problemler, birine ait bir köpeğe karşı kendini savunma-

sı gerektiğinde ortaya çıkıyordu. İnsanlar köpeklerini korurken barbarlaşabiliyor, dahası, Prens köpeği ısırsa zorluklarla karşılaşacağını biliyordu. Bu yüzden insanlar kendisine nadiren de olsa saldırdığında Prens kaçıyor, kendini avcunun içi gibi bildiği yerlere atıyordu.

Prens'in en duygulu şiirleri, belki hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde Beach hakkındaydı. Mesela ölümünden önceki yaz, 2011'de yazdığı 'Göl Saçaklanıyor'.

Kıyılar aydınlandı mı
saçaklanır göl.
Yakınlarda inek etleri yakılır.
Duman, kaldırımları kuşatır.
Kupkuru çamurdan buz gibi çıkan
yeşilleri yedim.
Patilerimi yaladım, kan tadı aldım.
Bu harala gürele yalanların dünyası nedir?
Şehirli cin, sinekleri besler![17]

Hayatının son yıllarında, Beach sayesinde, Prens nihayet evini bulmuştu. Zalim ve uzlaşılmaz Apollo, bunu köpekten koparıp aldı.

Öncelikle, Prens görüşünü kaybetti. Rüzgâr, güneşle zehirlenmiş kumu gözlerine ve kulaklarına doldurunca iki gün içinde kör oldu. Önce, sanki dünyanın üzerine gri bir buhar çök-

[17] *The lake comes to the fringe / while lights go up around the bay. / Somewhere near, cow flesh is singed. / Smoke floats above the walkway. / I've eaten green that comes up black, / risen cold from torrid mud. / I've licked my paws and tasted blood. / What is this world of busy lies? / Some urban genie feeding food to flies!*

müş gibiydi. Buhar zayıf fakat inatçıydı: bir yumuşaklık, ışık kaynaklarının çevresinde haleler, uzaktaki cisimlerin yaklaşan beyaz bir perdenin ardındaymışçasına kayboluşu... Sonra buhar kuvvetlendi ve yakınlaştı, sanki sise dönüşmüştü. Sonunda her şey gri oldu ve Prens ne ışıkları, ne haleleri, ne araçları, ne insanları ne de binaları görebiliyordu. Sadece gözlerinin üzerine gri ışık tutuluyormuş gibi, gri bir gri vardı.

Körlüğünün dünyayı silmesi zaman aldıysa da sanki göz açıp kapayıncaya dek gerçekleşmişçesine travmatikti. Prens hiçbir şey göremediğini fark ettiğinde Glen Stewart Park'ın tepesinin yakınında, ahşap bir merdivenin altındaydı. Yani, kendisine ait yuvaların herhangi birinden ziyadesiyle uzaktı. Artık kör olduğuna göre Beach'ten geçerek... nereye gidecekti?

Yaşlı olsa da bariz bir şekilde zeki bir köpek olan Prens'i birçok ev kabul ederek besler, okşar, barındırırdı. Bu evlerdeki insanların hepsi nazikti –hiçbiri Randy gibi zalim değildi– ama Prens hiçbir evde tıkılıp kalmak istemiyordu; mıntıkasını keşfetmesine, şiirlerini sükun içinde yazmasına, dünyayla kendi şartlarında yüz yüze gelmesine müsaade eden bir bağımsızlığı tercih ediyordu. Ayrıca insanların kendi mevcudiyeti karşısındaki tavırlarından da birkaç gün içinde kaçınılmaz bir şekilde bunalıyordu; agucuk gugucuk konuşmalar, kürkünü sevmeler, yerde onunla yuvarlanmalar, ukalalıklar, tepeden bakmalar, cıvıldar gibi emir vermeler: "Gel oğlum! Yuvarlan! Yuvarlan!" ve inişli çıkışlı seslerle hitaplar: "Kimmiş akıllı oğlan, hm? Kimmiş akıllı köpek?"

Bu davranışların tabiatlarının getirisi olduğunu ne kadar kabul etmeye çalışırsa çalışsın, Prens insanların ilgisini kafa-

sını toplamasını engelleyecek kadar dikkat dağıtıcı buluyordu. Bu nedenle yazları çoğu zaman dışarıda kalıyor, bulabildiği her tür derme çatma barınakta, çalılarda, banklarda, kutularda uyuyordu. Kışınsa barınak araması gerekiyor, bazen haftalarca orada burada kalıyordu. Fakat kışın bile Prens insanlarla arasında belli bir mesafe bırakıyordu. Şimdi kör olduğuna göre, kiminle kalacaktı? Sonsuza kadar onlarla kalacağını bilerek, kimin eşliğini tercih edecekti?

Ciddiyetle düşündüğü sadece iki ev vardı. Biri, Glen Stewart'tan uzak, bir kadına ait küçük bir evdi. Kumsaldan öyle uzaktı ki çok sevdiği göle yeterince sık gidemeyebilirdi. Kadın nazikti. Diğer insanlardan daha fazla özgürlük veriyor, köpeği besleyip kendi haline bırakıyor, hayvanın ihtiyacı olduğunu düşündüğü zamanlarda okşuyordu. Diğer yandan kadın sigara içiyordu ve koku diğer tüm kokuları bastırıyordu. Ve kadının verdiği 'his' zaman zaman korkutucuydu. Bazı zamanlar sanki bir şeyleri öldürmeyi arzuluyor gibiydi. Bu nedenle kadının evi kalıcı barınak olamazdı. Geriye Neville Park'taki ev kalıyordu. Mıntıkasının ucunda, göle yakındı. Evdeki insanlar –bir kadın ve üç erkek– ona nazik davranıyordu. Daha da iyisi küçümser tavır içinde değillerdi. Köpek oradaysa yemeğini koyarlar, sabahları çıkarırlar, akşam içeri alırlardı. En çok ilgiyi kadın gösteriyordu ama Prens buna katlanabiliyordu, çünkü kadın çoğu zaman duygularını açığa vurmuyordu.

Genelde insanlar –Prens'e kalırsa– gereğinden fazla duygusal ve duygusal anlamda şeffaftılar. Öfkeli olduklarını üç blok öteden anlayabilirdiniz; üstelik bu yaratıkların hırlamamasına, saldırmamasına, dişlerini göstermemesine rağmen!

Duygu yayan fenerler gibiydiler ve yanlarında olmak çoğu zaman yıkıcıydı. Elbette istisnalar vardı. Bazı insanları okunmaz veya dengesizdi. Ruh halleri bir ânda değişebiliyordu, nazikten ölümcüle uyarı vermeksizin geçiyorlardı. Bir keresinde Prens'i böyle bir adam neredeyse tekmeleyerek öldürüyordu; adam parkta bir başına bankta oturuyordu, köpeği cıvıldayarak çağırmış, sonra köpek menziline girdiğinde kaburgalarına tekmeyi basmıştı. Çevrede kendisini koruyacak insanlar olması şansınaydı; olay Kim dışında tüm insanların ölümcül olma potansiyeli taşıdığı yönündeki inancını doğruluyordu. Doğal olarak, Neville Park'taki evi seçerken bu inanç aklının bir köşesindeydi. Kadın ve adamlar ona hiç zalimce davranmasa da her zaman değişme ihtimalleri vardı.

Dünya gri olsa da kokuları canlıydı: yeni kokular, eski kokular, yol işareti niteliğindeki kokular ve canlılıklarıyla köpeği kötü yola düşürme tehdidi teşkil eden diğerleri. Ağaçlar, ahşap basamak kirişleri ve köprüler tanıdık, köpeği rahatlatan bir koku yayıyordu –aslen köpek çişi–. Ayrıca tanıdığı ve yerini kestirebildiği bitki kokuları vardı; parkın köşesindeki bu bahçede çiçekler ve yabani otlar, öbüründe sebzeler bulunuyordu. Dere suyunun, çamurun, tozun, küçük hayvanların, parfümün, insan terinin ve bedenlerinin kokuları vardı. Queen Caddesi'ni bulabileceğini hissediyordu çünkü koku duyusu genç olduğu zamanki kadar keskindi. Gerçek zorluğun mıntıkanın kendisinden değil yoluna çıkan insanlar, kendisini koklamak isteyen köpekler gibi her zamanki tehlikelerden kaynaklanacağını düşünüyordu. Fakat karşılaştığı ilk merdivenlerde aşağı düştü,

son basamaktan sonra kafasını yere vurdu ve rotasını kısa süreliğine kaybetti.

Gri hiçliğe yönsüz düşmek ne korkunçtu! Prens içgüdüsel olarak havladı. Şoktan kurtulunca acısının katlanılabilir olduğunu fark etti, daha kötüsünü yaşamıştı ve düşüşü ona daha temkinli davranmayı öğretti. Glen Stewart Park aşina da olsa tehlikeliydi. Böylece daha dikkatli ilerlemeye, her kokuyu koklamaya, her tehlikeye kulak kabartmaya, bir patiyi öbürünün önüne temkinle atmaya, merdivenleri ve yaya yolundaki değişiklikleri öngörmeye çalışmaya başladı.

Fakat karşılaştığı bir sonraki merdivenlerden de düştü. Bu sefer acı ciddiydi. İçinde bir şey kırılmış gibiydi. Bağırdı ve ayağa kalkmakta zorlandı. Bacaklarının üzerine kalkabildiğindeyse baktığı yönü bilemiyordu; ne önü ne arkası vardı. Tek iyi şey –buna iyi bir şey diyebilirseniz– ahşap yaya yolundan, parkın içinden geçen nehrin kenarındaki çimene düşmesiydi. Suyun yanında kaldığı sürece merdivenleri düşünüp endişelenmesine gerek olmayacaktı. Doğru yönde ilerlerse Glen Stewart'tan çıkan bir yola ulaşırdı.

İçine dönük düşünmeye eğilimli olmasına rağmen Prens zor zamanlarda iyimserdi. Görev sahibi olmak kendisini kendinden azade ediyordu. Şimdiki görevi parktan çıkmaktı ve körlüğünü gözardı etti –daha doğrusu, kabullendi– ve elinden geldiğince dikkatle ilerledi; bacakları titriyordu, yolculuğuysa köpeği endişeden uzaklaştırıyordu. Çok sorun yaşamadan Glen Manor Drive'a ulaştı. Bu alanı öyle iyi biliyordu ki (kokusunu ve hissini) düşünmesine pek gerek kalmıyordu; bedeni onun yerine düşünüyordu (veya hatırlıyordu). Parktan yola çıkan

patikayı buldu ve Queen'e doğru giden yolu kaldırımda dengesizce, sarhoşmuş gibi, ilk köşeye gelene dek yürüdü.

En iyi şartlar altında, karşıdan karşıya geçmek stresli bir işti. Glen Manor Drive yoğun değildi –nadiren yoğun olurdu– fakat araçlar hep hızla gelirdi. Araçların yoldan çekilmeyen köpeklere yaptıklarını görmüştü. Bedenleri ezilir ve karatavuklar ve kurtçuklar gibi en aç hayvanların bile yemeyeceği hale gelene kadar çürümeye bırakılırdı. Çevresinde kendini koruyacak insanların bulunacağı ışıklardan karşıya geçmeyi tercih ederdi. Şu ânda burada ışık yoktu, kendi başınaydı ve istemese de yavaş yürüyordu. Kaldırımın kenarında uzunca bir süre durdu, dikkatle dinledi ve karşıya geçmesi gerektiğini bildiği için yola adımını attı; kokluyor, dinliyordu. Araç *olabilecek* bir şeyi duyunca geri adım attı, neredeyse yönünü kaybetti ve sonra yolun öbür yanındaki uzak noktaya ulaştı, yola nazaran daha güvenli kaldırıma adımını attığını hissedince rahatladı. Zaman zaman beslenip sevildiği büyük kırmızı evi ve evin alanını koklamak ne harikaydı! Nerede olduğunu biliyordu. Evde dilenmeyi kısa bir süre düşündü ama vakit kaybetmeyi göze alamadı. Böylece yoluna devam etti.

İkinci köşe daha zordu. Karşıya geçip kaldırım bulunmayan bir dönemeçten devam etmesi gerekiyordu. Dönemeci zihninde görebiliyordu. Nerede olduğunu biliyordu. Karşısında bir köşede Ivan Forrest Bahçeleri'nin, ötedeyse gölün kokusunu alabiliyordu. Kendini toplayıp karşıya geçmek için hazırlanma amacıyla köşede oturdu. İşte o ânda insanların yaklaştığını fark etti. Hayır, duyduğu şey onu ezip geçecek bir grup insandı; sesleri hızla gelen bir kalabalığa işaret ediyordu, yumuşak tabanlı ayakkabıları kaldırımı dövüyor, nefesleri topluca alıp veriyor-

lardı, ter, kauçuk, üreme organı ve toz kokuyorlardı. Rüzgâr, kokuları tadımlık tehlikeymişçesine köpeğe taşıdı.

Neler oluyordu? Yollarına mı çıkmıştı?

Kendini elinden geldiğince küçülttü, kuyruğunu altına alıp eğildi. Ve derken köpeğin tepesindelerdi.

"Köpeğe dikkat edin!"

Biri ona çarptı.

"Yüce İsa! Çekil yoldan, köpecik!"

Biri tekrar ona çarptı, belki aynı kişiydi; kuyruğuna basıp köpeği kenara itti. Prens çığlığı bastı ve kendini mümkün olduğunca ufalttı; sonra insanların geçip gitme seslerini dinledi: yola vuran ayaklar, kaldırıma sürtünen toprak, gıcırdayan ayakkabı tabanları. Prens bu izdihamları hep hayret verici bulmuştu. Fakat koşucuların nereden geldiğini, kaç kişi olduklarını bilmemek, bu seferki izdihamın endişe yaratmasına sebep olmuştu. Bir noktada, insanlar başını sevmek için eğildi ve nereden geldiği belirsiz bu temas en korkuncuydu.

İzdiham tıpkı geldiği gibi hızla geçip gitmişti, sesi azalıyordu. Kalbi şiddetle çarpıyor, bedeni titriyordu ve titremesi geçip yoluna devam edebilir hale gelmeden evvel Pine Crescent ve Glen Manor kesişiminde uzun bir süre oturdu. Geceleri yolculuk etmenin, sadece ağustos böcekleriyle zaman zaman geçen bir arabanın tehditkar vızıltısından başka hiçbir şey duyamayacak kadar beklemenin daha iyi olabileceğini düşündü. Fakat yoluna devam etti; cesaretle caddeye adımını attı ve Pine Crescent'ın öbür yanına geçti, sonra Ivan Forrest Bahçeleri'ne girdi. Burada patikalar vardı ancak caddeler ve araçlar yoktu.

Bir ân, Ivan Forrest'tan geçerken, Prens neredeyse görmediğini unuttu. Burası mıntıkasının en iyi bildiği kısmıydı. Sadece kendi çişinin kokusuyla ilerleyebiliyordu. Dahası, işaret bıraktığı yerlerdeki ağaçları ve direkleri neredeyse görebiliyordu. Yine de elbette yavaşça ilerliyordu; bedenindeki ağrılar ve acılar nedeniyle yavaştı. İnsanların seslerine kulak kabarttı, yiyecek bir lokma için çevresini kokladı, anüsünü veya cinsel organını koklamak isteyen köpeklere izin vermek için durakladı. Ne kadar savunmasız olursa olsun, saldırılacağına dair tüm endişeleri dinmişti. Köpek akranları, rahatsız olduğunu derhal anlıyordu. Hepsi anlayışlarını ifade ettiler ve yüzünü yalayıp nefesini kokladıktan sonra köpeğe hürmetle davrandılar.

Prens günün geri kalanını bahçelerde, gençken veya hatta görürken hiç zamanını almayacak bu yolculuğun yorgunluğunu atlatarak geçirdi. O akşam, bir salkımsöğüde yakın uyudu. Gizlendiğini sansa da açıktaydı; bahçeden geçmek için yanından yürüyen, uçan veya sürünen tüm canlılar köpeği görebiliyordu.

Sabahın erken saatlerinde titreyerek uyandı ve hâlâ kör olmasına neredeyse şaşırdı. Körlüğü o kadar yeniydi ki gerçekmiş gibi gelmiyordu. On beş yaşındaydı. Yaşlı kemikleri –ve düştüğünde incinen yerleri– yerden kalkmasını zorlaştırdı. Dişleri takırdadı. Dünya, sabah halindeydi: sessiz, arada sırada geçen bir aracın uzaktan gelen sesi, tramvayın geçerkenki tangırdaması, çiğ, sis ve soğukla gelen yeni günün ham kokusu. Yönünü kaybetmişti ve artık dünkünden de çok korkuyordu. Gölün kokusunu alabiliyordu; parkı geride bırakarak göle doğru ilerledi.

Prens'in aklında tek bir şey vardı: kadın ve üç adamlı ev. İş bu ya, şartlar yolculuğunun bu kısmında lehine çalışıyordu. Etrafta az insan vardı. Az insan ve az araç. Queen Caddesi'ni temkinle, kuduzmuş gibi sendeleyerek, her adımını araba ve tramvay seslerine kulak kabartıp atarak geçti. Geçecek daha fazla cadde, kulak kabartacak daha fazla araba vardı ama güneye ilerledikçe gölün varlığı hissedilir oldu; yol onu caddenin sonuna yönlendirdi ve burada yol bitti; ahşap kaldırıma ulaştı.

En kötü günlerinde bile göl moralini yükseltiyordu. Prens o kadar rahatsızdı ki o sabah gölü sadece koklamak için bir durdu –burnunu yaladı, suya doğru ileri geri oynattı– ve sonra ahşap kaldırımı, Neville Park'a ve son yuvası olacak eve kadar dikkatle izledi.

Kör olmasına rağmen Prens'in Neville Park'taki ilk haftaları mutsuz geçmedi. Korkunç bir yolculuğu atlatmıştı ve hayatta kalmakla gelen ilham, ölmemenin verdiği neşe, kendini yaralamadan evi bulmaya çalıştığı günler boyunca sürdü.

Ev sahiplerini iyi seçmişti. Aile onu eve aldı ve göremediğini keşfettikten sonra bile tuttu. Özellikle kadın çok nazikti. Zamanı gelince yemeğini koydu ve köpeği, ancak becerebildiği kısa yürüyüşlere çıkardı. Glen Stewart'ta aldığı yaraların ağrıları ve acıları köpeği elden ayaktan kesiyordu ve tek bir yere yerleşme kararıyla birlikte durumu kötüleşiyordu.

Mıntıkasını, bağımsızlığını özlüyordu. Bu ilk birkaç hafta boyunca Prens, kendini zorla kaldırıp bir koltuğa, beyaz eşyaya veya insana çarpana dek, kendi başına dışarı çıkamaya-

cağını zaman zaman unutuyordu. Fakat telafisi vardı. Tekrar göremeyeceğini kabullenip hafızasına yaslanmaya başladıkça hafızası keskinleşti (veya en azından daha canlı hale geldi), öyle ki zihnindeki Beach görüntüsüne en az gerçeğine verdiği kadar değer verir oldu.

Yaklaştığını hissedebildiği ölüm de endişe kaynağı değildi. Elbette zaman zaman ölümü düşünüyordu. Ne zaman öleceğini merak ediyor, sürekli kötüleşen kapasitesinin ardından yas tutuyor, bir zamanlar çantada keklik sandığı şeyleri özlüyordu: tanımadığı bir köpeğin nefesini koklamayı mesela veya bir şeyin verdiği keyif başka şekilde ifade edilemeyeceğinden koşmayı ya da yarı kuma gömülü yiyecek parçalarını kazarak çıkarmayı, yeni bulduğu bir sopayı ısırmayı... Yaklaşan ölüm her şeyden çok merak kaynağıydı. Şiirleri arasında en duygulu olan son şiirleri, Prens'in ruh halini yansıtır.

Yazdığı son şiir 'Gelenin adı ne?', körken yarattığı eserlerinin karakterini taşır.

Gözleri kapalı, parmakları siyah;
sabahları gün ışırken perdeleri çekerek
gelenin adı ne?
'Agha Thanatos' mu, yoksa basitçe 'Ölüm' mü?
Hangisi doğrusu, nasıl bileceğim?[18]

Prens'in şiiri, dolaylı yoldan, ölümünden önceki aylarda tek gerçek pişmanlığının kaynağıydı. Gücü azaldıkça eserlerinin ve dilinin dünyanın yüzünden silineceği kaçınılmaz bir şekilde

[18] *What is the name of he who comes / with eyes closed and fingers black, / the one who draws the curtains back / when dawn has come? / 'Agha Thanatos' or just plain 'Death'? / When will I know which is right?*

açık hale geldi. Kör olduğunda dünya onu nasıl terk ettiyse, dili de dünyayı öyle terk edecekti. Dili konuşan tüm köpekler öldüğünden, yok olacaktı.

Böylesine mühim bir şeyin dünyadan böyle tamamıyla kaybolması!

Dilini kurtarmak için yapabileceği hiçbir şey yok muydu? Dili aktarma yöntemi bulunamaz mıydı? Yapılabilecek şeyleri düşündükçe, Prens insan diline karşı tavrından pişman oldu. Kendi dili etkilenmesin diye yabancı dillerden kaçınmıştı. Fakat başka bir dil öğrense, belki şimdi kendi dilini aktarabilecekti. Dilini saf tutma çabasıyla bencillik etmişti; tamamen yok olacağına, başka bir dilden etkilenmesi daha iyiydi.

Bu düşünceler pişmanlık duymasına neden olduysa da Prens ümitsizliğe kapılmadı. Şimdiki evine ulaşmak için çektiklerini düşündü ve körlüğe karşı kazandığı zaferden ilham aldı. Ne kadar zayıf olursa olsun çok geç değilmiş, belki de eserlerini bu insanlara aktarması kaderiymiş gibi geliyordu ona. Bu nedenle de, dilini kurtarma amaçlı kahramanvari bir gayretle, Prens şiirlerini kadına okumaya başladı. Varlığını ne zaman hissetse veya sesini ne zaman duysa ezberden tekrara başlıyordu.

"Grrr-ee arrr err oh uh ai

Gr-ee yurr ih aw yen grih yoo ayairrr..."

Kadının, Prens'in çıkardığı sesleri yaşlı ve kırılgan bir köpekten yükselen homurtular olarak algılaması kimseyi şaşırtmasa gerek. Ne zaman konuşsa köpeği okşuyor, ona sarılıyor veya kulaklarının arkasını kaşıyordu. Bunlar Prens'in dikkatini

dağıtsa da köpek inat etti ve aynı şiiri tekrar tekrar okuyarak kadının tekrarlamasını bekledi.

Prens ne kadar şiir okursa, kadın köpeği o kadar rahatlatmaya çalışıyordu çünkü sesler, köpek söyleniyormuş izlenimi yaratıyordu. Evvela, çoğu şair gibi, Prens'in de şiirlerini okuma şekli acayipti. Dik oturup kadına yüzünü dönmeye çalışıyordu. Sonra durabildiği kadar hareketsiz durup ilk mısrasını okuyor, duruyor, sonra ikinci mısrasını okuyor, böyle böyle devam ediyordu. Kadına bu bile tuhaf geliyordu. Şair olmayan tüm insanlara bu durum tuhaf gelirdi.

"İyi misin, Elvis?" diye soruyordu kadın; fakat Prens kadının ne dediğini bilmediğinden basitçe devam ediyordu. Köpek şiirlerini okumaya devam etti, ta ki kadın köpeğin söylenmediğini, boğulmadığını, *bir şey* yaptığını anlayana kadar. Aslına bakarsanız bir hafta sonra kadın, köpeğin homurtularında bir örüntü yakaladı.

"Elvis hırlamıyor," dedi kadın, oğullarından birine. "Şarkı söylüyor galiba."

Fakat oğlu inanmadı.

"Anne, köpek yaşlı, aklı gidip geliyor; o kadar."

"Haklısın galiba," dedi kadın.

Fakat kadın ikna olmamıştı ve bir gün, şakasına, Prens'in homurtularını köpeğe tekrarladı. Prens derhal durdu ve neşeyle havladı. Kadının tekrarladığı bölümü köpek de tekrarladı. Ve tekrar, kadın (kötü bir şekilde ve kötü aksanla da olsa) şiirinin birkaç mısrasını söyledi.

"Grrr-ee arrr err oh uh ai

Gr-ee yurr ih aw yen grih yoo ayairrr..."

Bu gerçek bir atılımdı. Prens içtenlikle minnettardı. Önemli bir sınır aşılmış gibi geliyordu köpeğe. Fakat amansız Apollo'nun köpekle işi bitmemişti. Köpeğin şiirinin kadın tarafından söylenen hali, Prens'in dünya üzerinde duyduğu son şey oldu. Ardından köpek kör kütük sağır oldu. Kendini bile duyamıyordu, sadece ses çıkarmaya çalıştığında bedenindeki titreşimleri hissediyordu. İşte bu köpeği yıktı. Dünya ve dünyanın tüm halleri hayvandan bir ânda alınmıştı.

Prens umudunu kaybedecek bir tip değildi ama artık tüm umutlar çekip gitmişti. Sonsuz gri sessizlikte tek başınaydı; geriye koku ve denge hislerinden başka bir şey kalmamıştı. Arada sırada adamlardan biri onu kucağına alıp başka bir yere koyuyordu. Bu, köpeği her şeyden daha fazla rahatsız ediyordu. Bir ânda başka birinin kollarında, başka birinin insafına kalıyordu. Adamları kokularından tanımak rahatsızlığını biraz hafifletse de dindirmiyordu. Yorgun, yaşlı, sağır ve kör Prens zamanının geldiğini anladı ve kaderiyle elinden geldiğince onurla yüzleşmeye çalıştı.

Yemek yemeyi bıraktı, pek az su içiyordu. Benliğinin derinlerine doğru çekildi ve ölümü bekledi; ölüm de gecikmedi. Bir sabah kadın köpeği kucağına aldı. Prens kadının duygularını hissedebiliyordu. Bir yere gidiyorlardı ancak Prens umursayamayacak kadar zayıftı. Dışarıya çıkınca havayı burnunda hissetti. Gölün varlığı, uzun süre önce unutulmuş bir rüya gibi köpeğe kendini hissettirdi ve hayvanı teselli etti. Sonra bir araçta yolculuk ettiler; bu his de köpeğe Kim'i hatırlattı ve onu teselli etti. Prens de teselli edilmeye müsaade etti; sabun,

kimyasal ve diğer hayvanların kokuları neredeyse kati bir sona işaret etmesine rağmen, morali veteriner kliniğinin kokularından etkilenmemişti.

Prens ölmeden evvel Apollo'nun bahsi kazandığı, hiçbir köpeğin mutlu ölmediği, insanlar kadar, hatta belki daha sefil halde öldükleri söylenebilirdi. Metal masada, itiraz edemeyecek kadar sessizce yatarken, Prens dilinin yok oluşu karşısında umutsuzdu. Fakat sonra, çevresindekiler öldürme işine girişmişken, son şiirlerinden biri geldi aklına. Sanki başka biri kendisine okuyormuş, kendine ait değilmişçesine zihninde şiiri duydu. Tam o ânda, dilinin ne kadar güzel olduğu geldi aklına. Elbette, sürüsünden geri kalan tek hayvandı ve geriye kalan canlılardan hiçbirinin dili bilmemesi üzücüydü. Fakat kendisinin –istediği kadar olağanüstü olsun– dili bu kadar derinlemesine bilmesine müsaade edilmesi müthişti. Tüm derinliğini keşfedemese de görmüştü. Böylece Prens, kendisine mükemmel bir yetenek bahşedildiğini anladı. Dahası, bu yetenek yok edilemezdi. Bir yerlerde, başka bir canlıda, güzelim dili bir ihtimal olarak, belki de bir tohum olarak vardı. Tekrar yeşerecekti. Prens bundan emindi ve bu kesinlik müthişti.

Böylece, tüm beklentilerin aksine, Prens'in hisleri coştu.

Sözün özü, ölüm ona geldiğinde Prens mutluydu.

Prens ölürken, Apollo ve Hermes tekrar Wheat Sheaf Bar'daydılar.

İti anmışken, Apollo, "Tamam. Kabul ediyorum. Köpek mutlu öldü. Çok öğretici bir yolculuk oldu," dedi.

"Hayır, olmaz," dedi Hermes. "İki yıllık kölelik, işte *bu* öğretici olacak."

"Bana on yıl borçlu olduğunu hatırlıyorsun, değil mi? Dediğin cezayı azaltıyor."

"Şansım döndü," dedi Hermes. "Hissedebiliyorum."

"Şans konusunda haklısın," dedi Apollo.

Sonra da bahsin adil olmadığını söyleyerek teatral bir şekilde itiraz etti. Fakat itirazları ciddi değildi. Evet, kendi türünden birine zalim davranmak, kardeşine mağlup olmasına bir şairin sebep olması canını sıkmıştı, ama aslına bakarsanız kimin mutlu, kimin mutsuz öldüğü tamamıyla şans meselesiydi. Elbette bu nedenle Apollo ve Hermes sonuç üzerine bahse girmişlerdi.

İnançlı genç bir kadın olan barmen, başı eğik yaklaştı; Tanrılara doğrudan bakamıyordu.

"Size getirebileceğim bir şey var mı?" diye sordu. "Herhangi bir şey? Onur duyarım."

"Bu Labatt's'ı beğendim," dedi Apollo. "Bir tane daha alayım."

"Beğendin mi?" dedi Hermes. "Güzelim suyu harcamışlar."

"Cahil!" dedi Apollo.

Kardeşler gülüştüler. Barmen bir bira daha getirmeye gitti.

"Bu sözde zekâyı kedilere versek daha farklı olurdu," dedi Apollo.

"Tamamen aynı olurdu," dedi Hermes. "Asıl insana köpek zekâsı ve becerilerini vermeliydik."

"Ben bu işten sıkıldım," diye yanıtladı Apollo. "Başka bir şeyden bahsedelim."

Bir süre Olimpus meselelerinden bahsettiler, sonra Apollo, "Bu canlılardan birine bizim dilimizi bahşetsek nasıl olur acaba?" diye sordu.

"Bizim dilimizi mi? Hiçbir ölümlü bu kadar çok sessizlik tonunu öğrenemez."

"Öğretelim demedim," dedi Apollo. "*Bahşedelim* dedim."

"Buralarda çok gezindin," diye yanıtladı Hermes. "Eve gidelim. Hephaestus'un bana kazandıklarından borcu var."

"Sen git," dedi Apollo. "Ben biraz daha duracağım."

Hermes, Wheat Sheaf'ten çıkarken gökyüzü açık kırmızıydı. Bir araç durdu; öyle yüksek sesle müzik çalıyordu ki King ve Bathurst caddelerinin köşesinde, ışıkların değişmesini beklerken kasası titriyordu. İçerideki sürücü, sağ elinin zaman geçirmek için direksiyona vuran işaret parmağı haricinde hareketsizdi.

Bu canlılar hakkında ne denilebilirdi ki? Direksiyondaki adamdan neredeyse sonsuzluk derecesinde fazla şey biliyordu. Adamın kendini tanıdığından daha iyi tanıyordu adamı. İnsanın temasa geçtiği her insan, böcek ve hayvanı daha iyi tanıyordu. Bilginin de ötesinde, hiçbir ölümlünün hayal edemeyeceği bir güce sahipti. İsterse arabayı ezer, isterse arabanın üzerinde bulunduğu bloku parça parça ederdi. İsterse adamın parmaklarından birini kırar veya kaşından tek bir kıl koparırdı.

Adama istediği her şeyi bahşedebilir, istediği her şeyi çekip

alabilirdi. Bu yaratığın 'insanlığı' veya 'onuru' ya da sahip olduğu için gurur duyduğu her neyi varsa, araçtaki adam, Tanrının varlığının neredeyse söz etmeye değmeyecek bir yanından ibaretti.

Buna rağmen aralarında bir sınır vardı; bu farkı tanrı gücüne, bilgisine, zekâsına rağmen aşamazdı: ölüm. Bir yanında ölümlüler. Diğer yanında bu varlıklar. İnsanlar ölümsüz yaşamayı nasıl bilemiyorsa, Tanrılar da ölümle yaşamayı anlamıyordu. İşte buydu onu cezbedip dünyaya geri gelmesini sağlayan. Tanrıların ölümlülere karşı gizli sevgisinin temelinde de bu yatıyordu. Ölüm, bu canlıların her bir hücresine işlemişti. Dillerinde gizliydi, medeniyetlerinin temelindeydi. Çıkardıkları seslerde ölümü duyabilir, hareketlerinde görebilirdiniz. Keyiflerine gölge düşürür, umutsuzluklarına ışık tutardı. Ölümü arzulayanlardan Hermes, dünyayı ve ölümlüleri büyüleyici bulurdu; hatta bazen kendine onlara karşı hisler besleme izni verirdi. Tabiatı, dili veya insanın algısını aşan bu 'histi' Hermes'i –ve *tüm* diğer Tanrıları– ölümlüleri ortadan kaldırmaktan alıkoyan.

Bir yanda güç, öbür yanda sevgi.

Yeşil yandı. Araç yoluna devam etti ve algılanamaz Hermes, şehrin üstünde yükseldi. Güney yönünde göl, açık bir mora bürünmüştü. Suyun tepesindeki bulutlar hafif ve beyazdı. Hermes'in düşünceleri Prens'ten yana kaydı. Bu kadar algısı kuvvetli bir canlının, dilin ölümünün şiirlerinin ölümü anlamına geleceğini düşünmesi amma tuhaftı. Ölümsüzlere göre, tüm gerçek şiirler sonsuz bir şimdide, sonsuza kadar yeni, diliyse ölümsüz kalırdı. Bir kere söylendikten sonra Prens'in şiirleri sonsuza dek yaşayacaktı. Köpeği düşününce Hermes keyiflen-

di. Yüce gönüllülüğü tutan çevirmenlerin tanrısı, Prens'i sanatkarlığı ve bilinçsiz hizmeti için ödüllendirdi.

Prens'in kendini dünyadan neredeyse tamamen koparmış ruhu kısa bir süreliğine bilinç kazandı. Ralston gibi kokan yeşil-sarı bir çayırdaydı. Yine genç olmuştu; duyularının tetikte ve canlı olması heyecan veriyordu. Yaz günü öğleden sonraydı; saat dört civarıydı. Güneş yerini karanlığa yavaş yavaş bırakmaya başlamıştı. Ufukta Cawnpore Crescent'taki evlerin ardındaki bahçeler görünüyordu. Sincapların, çişin, çam sakızının, tozun ve kim bilir nerelerden burnuna gelen pişen kuzunun kokusunu alabiliyordu.

Bir ânda sevdiği bir sesi duydu.

"Gel Prens! Gel oğlum!"

Çağıran Kim'di, ismini aklında tutmaya tenezzül ettiği tek insan. Prens adamı uzakta görebiliyordu; Kim'in siluetini kimseninkiyle karıştırmazdı. Prens'in kalbi neşeyle doldu. Adama doğru her zamanki gibi, endişelerden azade, çayırı atlaya zıplaya geçerek koştu. Bu sefer, Kim'in sesindeki her nüansı yakalamış, onu tamamen anlamıştı.

Dünyadaki son ânında Prens seviyor ve sevildiğini biliyordu.

YAZARIN NOTU

Kitaptaki şiirler François Caradec tarafından Oulipo[19] için icat edilmiş bir türde yazılmıştır. Grubun kurucusu François Le Lionnais hem hayvanlara hem de insanlara mânâlı gelecek şiir yazmanın mümkün olup olmadığına kafa yormaya başlayınca ortaya çıkmıştır. *Tanrılar Zar Attığında*'daki şiirlerin tümü Caradec'in köpek şiiri olarak adlandırdığı türdendir, yani şiir yüksek sesle okunduğunda hem dinleyici hem de köpekler bir köpek adı duyacaktır; fakat isimleri yazıya bakarak seçmek güçtür.[20] Aşağıda Harry Matthews'un yazdığı böyle bir şiiri görebilirsiniz. Elizabeth Barrett Browning'in köpeği Flush için yazılmıştır.

[19] Fransız edebiyatında İtalo Calvino, Georges Perec gibi yazarlar tarafından benimsenmiş, önemli bir yeri olan akım. Eserlere çözümü zor bulmacalar, oyunlar, iç içe geçmiş hikâyeler yerleştirme sanatı olarak ifade edilir.—*yhn*

[20] Şiirler Türkçeye çevrildiğinde köpek adlarını duyma imkanı kalmayacağından, romandaki bütün şiirlerin orijinalleri dipnot olarak verilmiştir.—*yhn*

Sahibem beni ihmal etmez
Dışarıda çay içecekse kemikler verir bana
Güzel gönlü sağ olsun
Cafcafla aşinayım[21]

Matthews'un şiirinde 'cafcafla' ile 'aşinayım' arasında Flush kelimesi duyulabilir. Aynı şekilde, romandaki tüm şiirlerde de köpeklerin adları duyulabilir.

Prens'in adı geçen şiir, Kim Maltman tarafından yazılmıştır:

Su fışkırtılmaya özlem (yeşil yılan
sahibin elinde kıvranıyor),
akıntıya dalıp çıkma—
zıpla, durula: kürk köpük köpük.

Kim aynı zamanda Ronaldinho ve Lydia adlı şiirlerin de yazılmasına yardım etmiş ve tüm şiirleri düzenlemiştir.

Prens'in metafiziksel bulmacası Alex Pugsley tarafından önerilmiştir.

Şarkı sözlerini Roo Borson yazmıştır.

[21] *My Mistress never slights me / When taking outdoor tea / She brings sweet cake / For her sweet sake / Rough, luscious bones for me.*